Ekspl. 2
Garnis. Bibl.
No 10
Värd. . . Spd. 96.
0 7 3 8 3 9 D A 0
Bergens Militærforening

10
Exspl. 2

Den lille Krig

eller

de lette Troppers Tjeneste i Felten,

ved

Hr. v. Grandmaison,
Oberstløitnant af Kavalleriet i det flanderske Frikorps.

Udgivet i det Tydske med Anmærkninger

af

Hr. Julius v. Voß.

Oversat i Dansken

af

Carl v. Bentzen,
Premierløitnant og Lærer ved det kongelige danske Landkadet-Korps.

Med en Fortale

af

Hs. Exsellense Hr. Generalløitnant v. Ewald.

Kjøbenhavn, 1810.
Trykt hos Hofbogtrykker N. Christensen.

97d049359

Tilegnet

Hs. Excellense Herr Generallöitnant

von Ewald,

Chef for det slesvigske Jæger-Korps, Storkors af Dannebrog, Kommandør af den hollandske Unions-Orden, Ridder af den hessiske Orden pour la vertu militaire p. p.

Herr General!

Underdanig fordriſter jeg mig, at tilegne denne Overſættelſe til Deres Exſellenſe, ſom Armeen i ſaa høi en Grad ſkylder Tak for de lette Troppers Forædling, og ſom ſaa ivrig baade med Deres vidt udbredte teoretiſke ſamt praktiſke Kundſkaber, har arbeidet for at gjøre Offiſeren opmærkſom paa, at kjende den lille Krig i ſin hele Natur. Endog denne Overſættelſe, ſom Deres Exſellenſe har fremſkyndet, og beæret med en Fortale, der tilfulde vidner om Deres almindelig erkjendte militære Indſigter, vil ſikkert med Glæde minde enhver, ſom læſer den, om Hr. Generalens ædle Nidkjærhed og utrettelige Beſtræbelſer for den lette Tjeneſtes Fremme, hvoraf De har ſaa ſtor Fortjeneſte i Danmark, og med Rette kaldes vore lette Troppers Stamfader og Ven, hvem vi ſkylde den varigſte

Erindring. Maatte dette mit første Arbeide kun være saa heldigt, ei at mishage Deres Exsellense! Maatte det svare til Hensigten, og, som nyttig Lærebog for den unge Offiseer, finde Deres gunstige Bifald! da har jeg naaet mit høieste Ønske, og vil sikkert stedse med de oprigtigste Taknemmeligheds Følelser erindre mig, at jeg, under Deres Exsellenses hulde og opmuntrende Veiledning, har havt den Lykke, maaske at virke nyttigt for min Stand; hvornæst jeg med største Høiagtelse har den Ære at anbefale mig

Høi og Velbaarne Hr. Generalløitnant

Deres Exsellenses

underdanige Tjener

Bentzen.

Fortale.

Til Hs. Majestæt Kongens Armeer!

Hr. v. Bentzen, Premierløitnant og Lærer ved det kongelige danske Landkadet-Korps, leverer dette Skrift oversat i Modersmaalet. Dette lidet Skrift indeholder den praktiske Lære over den lille Krig.

I de ældre Tider dannede Fyrster og Mænd af Opdragelse sig til Krigen — ved den lette Krig, for at vorde duelige Feltherrer; de tjente som Frivillige i enhver Krig, der brød ud, og gik meget ofte fra en Krig til anden; de opholdte sig ei i Hovedqvarteret; men levede ved Forpostерne, ledsagede Partigængerne paa deres Expeditioner, og kommanderede ofte selv Partier. Skade for hver Stat, at denne Skik, som

de forfinede Sæder har fordrevet, nu ei mere finder Sted.

For de Offiserer, som ville danne sig til brugbare Subjekter i Generalstaben, ere Kundskaber i denne Deel af Krigen uomgængelig nødvendige, for at kunne føre et Detachement og foretage Rekognoseringer, hvoraf et heelt Felttogs lykkelige Udfald meget ofte er afhængigt. Troe mig, det er ingen let Sag at udføre en Expedision med et Detachement, hvad enten det bestaaer af tredive, tre hundrede eller tre tusende Mand — og med Ære at drage sig ud af ethvert Tilfælde, naar man uden al Understøttelse ene er overladt til sin egen ringe Vid og Menneskeforstand. Den Offiseer, som tænker med Ligegyldighed over denne Green af Tjenesten i Felten, og ei føler sig varm om Hjertet, ved at læse et saadant Træk i Krigshistorien, ham siger jeg ligefrem: at han vanskelig vil gjøre mere, end det, hvortil han kommanderes.

Hiin store Mester i Krigskunsten Frederik den Eneste, som kjendte det Væsentlige og Vanskelige i denne Deel af Krigen, paastod, at der i en Armee paa hundrede tusende Mand ei fandtes ti Offiserer, som tilfulde vare istand

til at føre et Detachement. De Tilfælde i Krigen ere utallige, som en kommanderende General maa have Oplysning om. Man læse Partigængernes Skrifter; man læse Krigshistorien, saa vil man let overbevise sig om Rigtigheden af mit Udsagn.

Ved Rekognosering forstaaer jeg ei, at man rider op paa en Høi, og ligesom fra Templets Tindinge overskuer Landskabet. Nei! jeg mener herunder følgende:

Paa Sjelland f. Ex. ere ei andre Tropper, end Kjøbenhavns og Helsingsørs tvende Besætninger, paa hvis Existiens hele Rigets Vel beroer. Man har Efterretninger, at Fienden er landet ved Kallundborg. Et Detachement af nogle hundrede Mand, bestaaende af Rytteri og Fodfolk, samt nogle Kanoner, gaaer ud fra Kjøbenhavn, for at udspeide Fiendens Stilling, at indlade sig med ham, at lokke udsendte fiendlige Partier i Baghold, at gjøre Fanger, at indhente Efterretninger om Fienden, at slaae og ødelægge Fiendens Partier, at holde strengt Die med den kommende Fiende, medens han nærmer sig Kjøbenhavn, og paa ethvert Skridt at lægge ham alle mulige Hindringer i Veien.

I dette Tilfælde, som her anføres, er Talen ei alene om Hovedanføreren. Nei! hertil udfordres flere duelige Hoveder. Et saadant Detachement maa i det mindste være Herre af Terrænet paa en Miils Brede, have tre Hovedveie i sin Magt. Enhver Deel maa marschere *par echelons*, der maa gaaes vaersomt frem, ellers brænder man Fingrene, og man er tabt. Hvorledes vil det her gaae med dem, som i Fredstid ei have studeret denne Deel af Krigen, men blot have læst, for at kunne snakke lærd derover? I dette antagne Tilfælde haves dog endnu den Fordeel, at man kjender Landet, og lettelig kan faae Speidere; men hvorledes seer det ud i det Tilfælde, hvor man skal udføre et saadant Foretagende i et fremmet, og meget gjennemskaaret Land? eller maaske endog i en Bjergegn, hvorover man neppe har et almindeligt Landkarte, men først maa forfærdige sig samme, og hertil er i slige Tilfælde ingen Tid.

Af dette eneste Exempel vil enhver Officeer indsee, at man ei alene maa kjende den Egn, eller det Land, i hvilket man er født og opdraget, og hvorover man Tid efter anden kan faae Karter, men Officeren maa have Skelettet af vor Klodes Bygning i Hovedet, for at kunne orientere sig i enhver Egn, hvorhen hans Kald fører ham. Geografi og Kjendskab med Karter maae være Hovedstudiummet i vor Stand, thi Alt i Krigen er afhængigt af denne Videnskab. Man kan med Tiden lære samme, naar man begynder i sin Ungdom, og arbeider flere Aar med utrettelig Flid. Denne Deel er den moisommeligste i Krigskunsten; men Umagen lønner sig i Fremtiden, naar Lykken fører os til de høiere Poster. Man maa især under Krigen ei læse nogen Reisebeskrivelse, noget Felttog, ja end ikke en Avis, uden at tage Kartet tilhjelp. I den vigtige Epoque, hvori Vi leve, ere de offentlige Blade og Flyveskrifterne næsten tilstrækkelige, for at danne sig til en duelig Officeer, naar man læser dem med Eftertanke. Man maa ei gjøre nogen Spadseregang eller Reise, uden at beskæftige sig med Terrænet; herved lærer man at orientere sig i ethvert fremmet Land, paa ethvert Karte; thi har man kun saadanne, hvorpaa Hovedstæderne, Hovedveiene, og Flodernes Løb ere rigtig betegnede, saa har man allerede nok, alt øvrigt findes ved at spørge, og selv at see til, naar man kun kan spørge og see.

Den preussiske Ingeniørmajor **Müller**, som har gjort sig udødelig ved sine Værker om

Terrænlæren, viser, hvorledes man kan lære at kjende denne Jordklodes Bygning. Denne Bog maa man studere, gaae i Marken og anstille Sammenligninger med Terrænet, saa vil man nok omsider lære denne Kunst; thi det er ei til nogen Nytte, blot at læse Bøger. Denne Lærdom, som her gives, findes allerede hos de gamle Historieskrivere. Man behøver herover kun at læse Xenophons og Plutarchs Skrifter. Begge ere oversatte i det tydske, franske og engelske Sprog.

Af de lærerige Bemærkninger, hvormed Hr. v. Voß har beriget Hr. v. Grandmaisons Skrifter, er det, som siges om Klædedragt og Bevæbning, udeladt af denne Oversættelse, ligeledes de tvende Kobbere. Thi hvad der angaaer Skytset og Soldatens Bevæbning, da vil der nok neppe skee nogen Forandring. Efter Krudtets Opfindelse bliver let og godt Skyde-Hugge- og Støde-Gevær det bedste Vaaben. Hvad Soldatens Klædedragt angaaer, da er den, som meest passer paa Klimatet, og som ei hindrer ham i sine Legemsbevægelser, bedst. De amerikanske og franske Soldater bare i Begyndelsen af Revolusions-Krigen de Klæder, som de havde; man fandt vel, de saae noget

brogede ud, men de sloge dog deres Fiender. De Franske og Svenske vare de første Nasioner, som i det syttende Aarhundrede klædte (uniformerede) deres Armeer i ens Farve.

Herved bemærkes endnu følgende.

Først: Da Hr. v. Grandmaisons Skrifter indeholde Exempler fra de forrige Krige, saa maa Læseren eftersee disse paa Kartet; thi uden dette bliver Underviisningen af denne Bog ufuldkommen. For de unge Offiserer, som af ganske Sjel ere det, de bør være, og som ville danne sig til at føre et Detachement, (thi hermed maa man begynde sin Underviisning, og ei med at kommandere hele Korps eller Armeer), for dem anbefaler jeg Hr. v. Turpins Skrifter, de tvende Partigængere Saint Genies og Jennys, saavelsom og de titusende Grækers Tilbagetog, der er ledsaget med Bemærkninger af den franske Dragon-Kaptein v. Cointe. Dette Skrift, i to Oktavbind, tilligemed et Karte, er et Mesterværk, og indeholder alle Krigsvidenskabens Dele, det tjener saavel til moralsk, som til militærsk Dannelse.

Af de nyere Skrifter anbefaler jeg det lidet Skrift, Tyrol und die Tyroler, som er ud-

givet i dette Aar, og giver Underviisning om, hvorledes Krigen saavel forsvarsviis, som angrebsviis skal føres i et Bjergland; Forfatteren af dette Skrift skal være en kongelig baiersk eller saxisk Offiseer, som har været Vidne dertil. Kritik des Feldzuges 1806, udgivet 1810. Til disse Skrifter maa der endnu vælges eet, hvilket især handler om Feltforskandsningen; hertil foreslaaer jeg Feltingenisrkunsten, skrevet af den saxiske Kaptein Tielcke, som efter min ubetydelige Indsigt er den fuldkomneste Feltingenisr. Den er oversat i Dansken med Anmærkninger af Hr. Generalmajor v. Oxholm, i hans yngre Aar. Hvis den er aldeles forbrugt, fortjener denne Oversættelse et nyt Oplag. Det Nye forbedrer ei altid det Gamle!

Disse faa Bøger, hvilke jeg holder tilstrækkelige for en Offiseers Dannelse, ere alle skrevne af Mænd, som i Krigen have forstaaet at forbinde Teori med Praktik.

For det andet: Ligesom det er Pligt, at enhver Offiseer i Hs. Majestæt Kongens Armeer, hvor han end er født, kan det danske Sprog, saaledes er det og nødvendigt for enhver Offiseer, i det mindste at være saa bevandret i Fransk og Tydsk, at han kan være

istand til at læse og forstaae en Bog i begge Sprog, da saavel de græske, som romerske Historieskrivere ere oversatte heri; desuden findes en utallig Mængde militære Bøger skrevne i disse.

For det tredie: At den unge Offiseer ei læser for meget, men derimod studerer de Bøger, han læser, paa det Grundreglerne for Krigen først kan slaae Rødder i hans Hukommelse. Thi den, som vil lære at opføre en Bygning, maa i Forveien først nøie lære at kjende Materialerne til samme. Den meget bekjendte Historiker, Hr. Professor Heeren i Göttingen giver i sit Skrift over Historikeren Johann v. Müller følgende Lære angaaende Læsning.

„Man vogte sig for den Lyde, at læse „meget. For den allerede modne Mand kan „megen Læsning maaske være uskadelig, men „for Ynglingen og den unge Mand, hvis Dan„nelse ei endnu er fast, er den en ubodelig „Skade. Hos ham dræber den al levende og „værende Interesse, og med den, tillige Syi„ren for den tilkommende Udvikling. Han har „kun Sands for det Nye, fordi det er Nyt; og „hvor hastig fordrives ikke stedse det Nye af det

„Nyere? Omgangen med Bøger er som Om„gangen med Mennesker. Det er Forbindel„sen, og Bekjendskabet med enkelte ædle Mænd, „som forædler os; at drive omkring blandt „en Sværm stedse afvexlende Venner giver i „det høieste kun en Tidsfordriv."

Kiel den 15 Marts 1810.

Ewald
Generalløitnant.

Fortale af Hr. v. Voß.

I visse Maader er nu Alt, lille Krig i det Store. Hine stive Linieslagtordninger opløste sig i fordeelagtige bevægelige Korps. Marschordningerne binde sig mindre til konsentrerede Regler. Man har endeligen indskrænket Bagagen overalt; ved den Brug, at tage Leveringer (Reqvisitioner) paa Stedet, behøves færre Magasiner, og de ældre Krigskunstens Love over Grundregler og Subsistenslinier, opholde ei meer Operasionernes raske Gang.

Kunde ikke Napoleons Felttog, 1806, kaldes et Partigængeri i det Store? Hvor let omringede ei hans Hære Østerrigerne ved Ulm, med hvilken overraskende Hurtighed trængte de ei frem til Wien, og vendte sig derfra mod Mähren, til Austerlitz Slaget. Hvor mangen vedtaget Forsigtighed i Henseende til Fæstningerne, til Flankerne og Ryggens Bedækning, til Levnedsmidlerne og de vanskelige Veie, har ei denne store Hærfører forbigaaet! Men dette lod

sig og kun udføre med Tropper, som havde antaget den lille Krigs Grundsætninger saa ganske i deres Organisasion, at de Alle fremstode lettere, end selv de forhen saakaldte lette Tropper virkelig vare det; og deres Seire, som fordre Europas Beundring, fandt desaarsag saameget færre Hindringer, som deres Modstandere ei formaaede at skille sig fra den metodiske, sædvanlige og yndede Ubevægelighed.

Dog de Franske indførte ei alene det, som kan kaldes Lethed i deres Hære, men ogsaa de øvrige til den lille Krig foreskrevne Fremgangsmaader, i at udforske Fienden; i den egne omhyggelige Bevogtning af deres Hær; i at virke paa Modstanderens Provianterings- og Forbindelses-Forhold; i Jilmarscherne; i de ganske uventede Angreb; som snart tirrede, snart omgik, snart gjennembrød Massen; og derpaa grunder sig deres saa forstørrede Kraft i Bevægelserne, deres beundringsværdige Seire, ihvor de end førte Kampen.

Man har talt og skrevet meget over de lette Troppers Nødvendighed; allerede i det attende Aarhundredes første Krige beviste Østerrigerne det med deres Kroater o. s. v., som saa sikkert omgave Hovedkorpset, med deres Husarer, som udførte de

saakaldte Partisanstreger med saamegen Held, at ogsaa andre Magter maatte stræbe, at forskaffe sig lignende Fordele. Det ungerske Ryttери efterlignedes næsten overalt, de Franske oprettede deres Compagnies franches, Frederik den Anden oprettede ligeledes ved hver Krigs Udbrud Fripartier, og Britterne betjente sig i Landkrigen hyppig af deres Bjergskotter.

Frederik Wilhelm den Anden troede: At Fripartierne ei kunde faae Dannelse nok ved den overilte Organisering, og lod derfor alt i Fredstid sine Fysseleer-Battallioner oprette. Mangen Leilighed kan nævnes, hvor saavel disse Tropper, som de preussiske Jægere have gjort fortræffelig Tjeneste, men da endelig den store Kamp med Frankrig begyndte, viste det sig uimodsigelig:

a. At deres Antal, i Forhold til Armeens Størrelse, var meget for ringe.

b. At de, i Sammenligning med den Fiende, man havde at gjøre med, og i Følge den nyere Krigs Natur — vel neppe endnu turde kaldes let Infanteri.

c. At man — hvilket Følgerne desværre udviste — ei forstod at gjøre den egentlige Brug deraf.

Hvortil nyttede altsaa de mange, tildeels veludtænkte Skrifter over denne Gjenstand, som den militære Literatur kan opvise? Hvorfor fandt det, som de bedre Autorer sagde, ingen Opmærksomhed? Men det er en ældgammel Egenskab hos os gode Tydskere: vi kunne ei bestemme os til, at lade det Tænkte gaae over i Gjerningen. Mangen Skribent har alt omtalt den, med billig Bebreidelse, men blev, som sædvanlig, ei hørt.

Dersom nogen vilde angribe hine tre Sætninger, da kunde derpaa svares:

At, naar den preussiske Hær, ved Felttogets Aabning, havde havt et tilstrækkeligt Antal lette Tropper; den da ei havde været saa aldeles ufuldkommen underrettet om de Franskes Hensigter, Styrke og Marschlinier. Thi de lette Troppers fortrinligste Hiemed er jo at udforske Fienden. Egnen i Thüringen er desuden, saa mangfoldigen gjennemskaaren, at den ganske egner sig til at begunstige Speideriet. I det preussiske Hovedquarteer fik man først den 9 Oktober 1806 at vide, at Fienden truede den venstre Fløi, men de nærmere Omstændigheder vare meget ufuldkommen indhentede, ellers havde vel Foranstaltningerne mod samme været kraftigere.

Den preussiske Hær under Hertugen af Brunsvig var forsamlet ved Blankenhayn, Fyrsten af Hohenlohe trak sig til den venstre Bredde af Saale Floden, General Rüchel fulgte Hertugen. Da Marskal Davoust var draget forud, Lannes med liden Styrke havde besat Landgrafenbjerget ved Jena, Augereau og Soult rykkede frem paa vanskelige Veie, Marskal Nej og Kjernen af det fiendlige Rytteri var endnu langt borte; denne store preussiske Magt kunde da med megen Fordeel have angrebet alt, som foran spredte sig, samt Bagtroppen paa Marschen, naar snilde Streifpartier vare affendte til rette Tid mod Orlamünde, Kahla, Roda og overhovedet hen til de frankiske Snevrer. Her gaves Bjerge nok, hvorfra fjerne Udsigter ved Kikkerter kunde nyttes. Skove, Dybder, Huulveie, kunde hyppig skjule Foretagendet, man havde gjort Fanger nok, og vundet Landboerne ved Gaver, for endnu nøiere at udspeide Fiendens Koldnner o. s. v.

Derimod svævede den preussiske Hær i Mørke og Uvished, hvoraf Nederlaget var en Følge. Endda havde Tilbagetoget kunnet redde meget, naar enhver havde kjendt de virkelige Omstændigheder; men ogsaa her var Mangel paa Efter-

retning den almindelige Klage. Hertug Eugen af Würtemberg, som stod ved Halle, og aldeles intet fik at vide af det, som var foregaaet, blev høist unyttig opofret. Kunde Tingenes Tilstand vel blive ham skjult, naar han havde et tilstrækkeligt Antal lette Tropper, som sværmede frem paa begge Bredderne af Saalefloden, for at underrette sig selv og ham? Da kunde Hertugen gaae over Elben, afværge Fiendens Overgang, begunstige Hohenlohes Hærs Gjenoprettelse, og da maatte det gjøres Fienden umuligt, at gaae over Oderen, paa det Russerne imedens vandt Tid at rykke frem til denne Strøm. En saadan uendelig fordeelagtigere Forandring af Omstændigheder, var afhængig af nogle gode Streifpartier. Thi saaledes som de preussiske Fysselerer vare indrettede, manglede det dem baade paa Færdighed og Lethed, for at opfylde slige Fordringer. Den Anordning kan ei heller let forsvares, efter hvilken Prinds Louis Ferdinand blev tildeelt tre Fysseleerbattallioner til sin Avantgarde. Ikke fordi de jo der stode ganske paa deres Plads, men Fyrstens Hovedkorps, hvorved de i hiint Terræn vare saa nødvendige, følte nu Savnet af dem, da det kun beholdt to igjen af de tildeelte fem Battallioner. Eller rettere sagt: Et Korps, som Fyrstens, maatte i det mindste endnu have tolv til sexten Battallioner let Infanteri, for at udspeide Fienden, omringe Bivuakerne, nappe og opholde de franske Marschkolonner i Huulveie og Skove, kaste sig paa Flsiene af Marschallerne Augereau og Soult, foretage Diversioner i Mühl- og Rauhthal o. s. v.

I Krigens Gang begyndte man paa deslige nyttige Indretninger, og mangen i det smaae lykkelige Partisan erhvervede sig et Navn. Alligevel er det meget paafaldende, at der i Preussen, hvor Keiseren drog sin Proviant med store Vanskeligheder over Weichselen, ei gjordes alvorligere Skridt for at hemme Tilførslerne, og forurolige Forbindelsen over hiin Flod. Hvor fordeelagtigt var Slaget ved Eilau faldet ud, naar et tilstrækkeligt Antal lette Tropper havde foruroliget Fienden i Ryggen og Flankerne? Skovene ved Grünberg (man eftersee Planen over Slaget, som er udkommen i det geogrf. Instituts Forlag i Weimar), Defileerne fra Branfitten indtil Stablicher-Valde, tilbøde al Leilighed hertil. Noget udførtes af Kosakkerne, men langt fra ei nok, for at opnaae vigtige Hensigter. Ved denne Leilighed erindres, at i

mangen Armee herſker en vis raae Heroisme, ſom gjerne roſer ſig af en lykkelig Seir, uden at tænke meget paa, om denne Seir ogſaa havde væſentlige Fordele for det Hele. Til hvad Nytte, at overnatte paa Valpladſen efter en Træfning, maaſke optælle Seierstegn i Aviſerne, naar man dog ei trængte videre frem, og Modſtanderne alligevel i Tidens Længde opnaaede deres Hiemed? Dette hører kun for ſaavidt herhid, ſom ogſaa lette Tropper — ſtedſe ſaadanne ſom de i Mængde og Godhed burde være — kunne bidrage uendelig til, at en Seir opnaaer ſin Triumph i Følgerne.

Her von Bülow ſpørger: Hvortil ſæregent let Infanteri? Alt Infanteri bør være let efter det nyere Krigsſyſtem. Dette er ſandt, og ikke ſandt. Sandt er, at man har Aarſager nok at udruſte det ſaakaldte Linie-Infanteri ſaa let, ja endog betydelig lettere, end før blot de ſaakaldte Compagnies franches, Fripartier, Fyſſelerer o. ſ. v. vare. Men desuagtet udfordre viſſe Expediſioner blot unge Folk, ſom tillige ere fortrinlig ſkikkede til at udholde Strabadſer. Hverken Offiſerer eller Gemene paa fyrretyve Aar, ſkulde mere regnes blandt diſſes Tal, maaſke maatte ſelv de, paa tredive Aar,

anſættes ved andre Vaaben, thi endogſaa en lykkelig Letſindighed, ſom kun er Ungdommens Vaar egen, fører her ofte til Maalet. Linietropperne kunne derimod meget vel endnu bruge ældre Mænd, og dette maa ogſaa ſkee i Stater, ſom ei ere folkerige nok, til kun at udſkrive Ungdommen. Dette giver den egentlige Forſkjel mellem ſvært og let Infanteri, thi ſvært maa hiint ingenlunde gjøres.

Nærværende Værk forlangtes fra Bogladerne, da der ofte havde været Efterſpørgſel om et ſaadant, hvis Indhold tillige paſſede til Tiden, hvorfor og Forfatteren paatog ſig at levere ſamme. Grandmaiſon, ſom er ſaa overordentlig praktiſk, og ſom endnu ſtedſe ſkal nyde megen Autoritæt i de franſke Hære, (hvilket man ogſaa bør troe, da ſaa meget ſkeer i hans Aand) ſyntes Forfatteren bequem til Ledetraad, dog gav han juſt ingen troe Overſættelſe, men udelod, hvor Originalen gjentog noget, og gjorde Tilſætninger, hvor det forekom ham ufuldſtændigt. I Tillæggene fremſtilles Betragtninger af nyere Autorer og egne Ideer.

Over alt det, ſom nu tales om Krigskunſten i Tydſkland, kunde mangen tænke paa det, noget platte Ordſprog — om Barnet og

Grønden. Dog Kunsten giver her en Bebreidelse, de Spørgsmaale: kan den endnu hjelpe? vil den blive taget i Betragtning? høre ei hertil; i det mindste stride vi om Teoriernes Triumph!

J. v. Voß.

Indhold.

			Side.
Første	Kapitel.	— Fordelen og Nødvendigheden af lette Tropper	1
2.	—	Nødvendige Egenskaber hos de lette Krigere, saavel tilfods som tilhest, samt disses Bevæbning	8
3.	—	Arter og nødvendige Egenskaber ved det lette Kavalleries Heste og Sadler ꝛc.	13
4.	—	Oprettelse af et let Troppekorps	17
5.	—	Om Obersten ved de lette Tropper	19
6.	—	Om Oberstløitnanten	22
7.	—	Om Majoren	23
8.	—	Om Aide-Majoren	24
9.	—	Ritmesterne og Kapteinerne	27
10.	—	Om Løitnanten	33
11.	—	Om Fureren, Sergeanten, Kvarteermesteren	34
12.	—	Forsigtighedsregler, naar man vil besætte en Post	37
13.	—	Tilbagetog for Overmagten	44
14.	—	Partigængeri, Angreb, Bagholdog Overfald ved Nat og Dag	56
15.	—	Gjensidige Fordele og Mangler ved Infanteri og Kavalleri	89
16.	—	Infanteripartier og Overfald mod større Poster	94

Side.

17 Kapitel. — Hvad der lader sig foretage mod Fiendens Bagage . . 110.
18. — Om at borttage store Tilførsler 137
19. — Om Fremgangsmaaden mod Fouragererne . . . 142
20. — Om at ophæve Feltvagter 144
21. — De lette Troppers Tjeneste i en Fæstning eller anden Post . . 159
22. — Anden Tjeneste, hvortil Feltherren endnu bestemmer letter Tropper 171
23. — Lette Troppers Forpleining 176
24. — Feltequipage for Officererne af lette Tropper . . . 176

Tillæg.

Nogle nye Udkast af Hr. v. Voß.

Hvorledes kan man gjøre Rekognoseringen mere fuldkommen? . . . 181
Om at skjelne mellem Tid og Rum i militærsk Hensigt . . . 204.

Den lille Krig

eller

de lette Troppers Tjeneste i Felten.

Da jeg efter Herr General von Ewalds Tilskyndelse har jevnført den franske Orginal med den tydske Oversættelse, saa har dette paa en Deel Steder i denne Bog, foraarsaget nogle Afvigelser fra det Tydske, som jeg smigrer mig med, ei ville være den ærede Læser uvelkomne.

Bentzen.

Første Kapitel.

Fordelen og Nødvendigheden af lette Tropper.

Erkjendte tænkende Folk stedse Nytten af lette Tropper, saa maatte i nærværende Tid den Fordeel, som man kunde høste deraf, lade sig beregne saameget høiere. Derom gave Dronningen af Ungarns Krigsfolk, som ei bandt sig til Regler, hver Kriger kun alt for beskuelig en Lære *), da de ligesom Flo-

*) Som bekjendt, lod Østerrig dog sine lette Tropper forfalde. Bülow giver, og maaske ikke uden Grund, Grev Lascy Skyld derfor. Ungarerne, og endnu mere de andre Nationer, som boe mod de tyrkiske Grændser, havde tilforn en Slags Nationaltaktik, som gav den frie Smidighed hos disse kraftfulde Mennesker vidt Spillerum, og i Hovedsagen blev Sønnen paa en Maade opdraget dertil af Faderen. De mødte i Landets Dragt, der baade var dem bequem, og smigrede deres lykkelige Begreber om Fødestavnen. (Det Sidste attraaede Potemkin, da han forsynede den russiske Armee, som var klædt efter det stive tydske Snit, med en Mondur, der nærmede sig Nati-

derne, der ei holde sig inden deres Bredder, overstrømmede Bohmen, Baiern og Elsas, og det under Omstændigheder, hvor endog de Franske stode meget tilbage deri. Uden at skue tilbage i

---

naldragten. Det er og bliver mærkeligt, at, siden Paul med Foragt ophævede Potemkins Indretning og man senere holdt sig derfra, have russiske Hære mindre fuldkommen svaret til Forventningen).

Lascy omstøbte, (naar man maaske undtager Husarerne), alt i een Form; svært Reglementsmanual, snorrette Bevægelser, fulgte paa Jæger-Ilden, de adspredte Kredse, det bristige Anløb i Masse, de forudbestemte Tilmarser paa Tilbagetoget, den Maade at nytte enhver ubetydelig Gjenstand i Lokalet. Disse Ting, som endnu med saamegen Varme læres det lette Fodfolk i Exerseerskolerne, og som man der gjerne vilde lade gjelde for nye Resultater af dyb Granskен over den Gjenstand, have dog hine Folkeslag allerede længe kjendt og meget færdigen udøvet. Men hvorfor gjorde Lascy dette? spørger mangen een, der nu føler Sandheden deraf, uden at kunne begribe et saa slemt Feilgreb. Det lader sig dog vel forklare. Paa den Tid, da Lascy omdannede de østerrigske Tropper, straalede Fredrik den Anden, dette skinnende Meteor, paa Krigshimmelen. Paa ham, det høit prisede Forbillede, skuede de Nyere endog da, naar de ved enkelte Særheder stræbte at skjule Efterligningen. Nu herskede der i Fredriks Armee stiv Orden, man troede altsaa, at denne fortrinlig førte til Seir. Man maatte see hen til Fredriks store Aand, naar man vil finde Aarsagen til hans Seire. Flere Indretninger i Armeen, som han for største Delen lod blive, saaledes som Fredrik Vilhelm den Første havde anordnet, skadede sikkert mere, end de gavnede. Saaledes hører man nu meget, som er ibrug ved de franske Tropper, at roses (derom siden), og dog komme vel deres Seiervindinger allermindst derfra.

fjerne Aarhundreder, hvor det numidiske Rytteri blev en Hanibal saa nyttigt (særdeles i Slaget ved Kannæ), eller hvor Partherne, ved en utvungen Maade at fegte paa, modstode Angrebene af de overlegne Romere, see vi jo, at ogsaa de Franske med Nytte have brugt de lette Krigere, til forskjellige Tider og under forskjellige Navne. Deres Bestemmelse var, snart at ile foran de marscherende Kolonner, snart at speide Fienden. De maatte forurolige hans Tilførsler og under Træfningen anfalde Bagagen. Dette gjorde Stradioterne i Italien engang, og de bragte, ved uventet at kaste sig paa den franske Kong Karl den Ottendes Bagage, Seiren mellem ham og de forenede Fyrster til at vakle. Dog ved Enden blev dette bristige Puds de Sidste til Skade; thi Stradioternes Lyst til at plyndre var ei at styre.

I næste Aarhundrede viser Historien os en Montlue og Bayard, som med deres saa kaldte Lykkeridere (Eventyrer) vovede mangen en forvoven Streg.

Endogsaa Henrik den Fjerde lod sig see som Partigænger, bragt dertil ved Omstændigheders Trang.

Under Ludvig den Fjortende gjorde Jakob-Pasteur, La Croix, Dumoulin, Kleinholds og andre, Staten betydelige Tjenester ved Foretagender, der udkastedes med Driftighed og udførtes ved Lykkens Bistand. Glemmer vel Frankrig hvormangen Hindring, der af østerrigske Partigængere, blev lagt det iveien i sidste Krig? Uophørlig bleve vi forurolige af dem, og de borttoge i Mængde af vore Vogne, Hospitaler, udsendte Partier, Plynderpartier (Marodeurs), eller Fourageurs (Provisions-Indsamlere. Oversætteren troede dog, Læseren gav Slip paa den Sprogreenhed, der ofte er selsom, og mangen Gang ikke udtrykker det rigtige Begreb af Ordet.) De stønneste af vore Hære, der nogensinde gik over Rhinen, lede ubeskriveligt af dem. De fegtede næsten ei med, eller saae, andre Tropper end Ungarer, Slavoner, Varasdiner, Lukanenser, Kroater, Banalister, o. s. v. og vi havde ikkun nogle Fripartier samt tvende Husarregimenter at sætte mod dem, og disse sammensmeltede i kort Tid meget ved Overmagt og Overløbere. Dog i Felttoget ved Main erholdte vi paa vor Side en lignende Overmagt; thi Engellænderne tabte deres Bagage og kom i største Forlegenhed. I Flandern nød man, efter at Regimenterne Grassin og Morliere vare oprettede, i vore Leire, den samme Ro, som de Keiserlige i Bøhmen og Baiern.

Dette godtgjør Nødvendigheden af lette Tropper mod en Fiende, der omgjerder sig dermed.

Følte vi denne Trang fordum mindre, saa kom det deraf, at Spanierne, Engellænderne, og Hollænderne havde i Krigene i det forrige Aarhundrede ikkun enkelte vallonske Frikompanier; Østerrigerne bragte kun faa Husarregimenter i Felten, der ei turde vove at byde Spidsen mod vore Dragoner, som dengang besørgede den lette Tjeneste. Det var først i sidste Krig at Dronningen af Ungarn var nødsaget, at stille disse raae Folkeslag under Vaaben, tilforn strede de ikkun mod Tyrker, og handlede ligeledes mod os i Bøhmen og Baiern. Disse vilde Hobe i Pelse, Kapper og Huer af alle Farver, bestemte os, 1744 og de følgende Aar, til at lade indrette Regimenterne Grassin, Morliere og mange Frikorps. Der blev bestandig oprettet flere, og disse, tilligemed Husarerne, gjorde os til Seierherrer i dette Felttog. Virksomst viste de sig i Flandern, der sendte vi Streifpartier dybt ind i Fiendens Land, og i Ryggen af de Bundsforvandte, som dengang havde færre Husarer, end i Felttogene 1742 og 1743.

Føleligst bliver altid Fortrinnet af de lette Tropper, naar Modparten savner dem. Thi nu maa han Dag og Nat besvære Linietropperne med Biforretningerne i Armeen. De maae selv dække Vognvæsnet og Provideringerne, og paa Marscherne sende Patier forud, og besætte de fjerneste Poster, der stedse allarmeres. Under en Træfning er han

nødsaget til at dække sin Bagage med en Troppeafdeling, som han andensteds kunde nytte, naar Leiren var sikret mod Overfald; foruden den betydelige Skade, som Tabet af Fornødenhederne gjør, kan dette endnu bringe stor Uorden mellem Soldaterne, naar de see deres Leir i Brand.

Da Frankrig har sin meste Krig mod det tydske Rige, det være nu særdeles Tvistpunkter, eller Forbundssager, eller Ligevægten mellem Europas Magter; saa er det Nasionen meget gavnligt allerede i Fredstid at holde et Antal lette Tropper, der ved et Felttogs Aabning kunde forholdsviis udvides. Ikkun paa denne Maade kan det gjøre kraftfuld Modstand, mod hvad den tydske Keiser er istand til at stille i Marken.

Hvad Rytteriet angaaer, da er det maaske alkernødvendigst, thi Fransmanden er ikke vandt fra Barndommen af, at pleie en Hest med Omhu, og være som hjemme paa Ryggen af den. Der gaaer altid nogle Felttog tilende, inden vore lette Ryttere blive tilbørligen øvede, dog alligevel bringe de det ei saa vidt, som Ungarerne, der, ved naturlig Smidighed, Legemsstyrke, Temperament, forvovent Mod, samt ved Hestenes Hurtighed og Godhed, kan sættes frem, som det bedste lette Rytteri i Europa til den lille Krig. Den ungerske Husar tager mangen Gang i et heelt Felttog ikke Sadlen af sin Hest, og er Dag og Nat i Bevægelse med den; men han bærer igjen saa

megen Omsorg for denne, som for sig selv. Han deler sit Brød med Hesten, og tænker ikke selv paa at spise, førend den er tilfulde forsynet. Han gjør ofte en lang Tuur, for at søge Bytte, kommet desuagtet karsk og sund hjem igjen. Ogsaa Tydskeren er brugbar til let Rytteri, ved den Kjærlighed, han bærer for sin Hest, og ved den store Lyst til Orden i Henseende til Vaaben og Feltredskaber. Desuagtet gjorde de os dog Skade ved de Overløbere, som man hvervede fra begge disse Nasioner, det følte man ved Regimenterne Grassin og Bretagne-Volontærerne i de tvende første Felttoge. Vistnok vilde Nasionen vinde derved i Almindelighed, naar de lette Tropper gjordes fuldtallige af Udlændinger. Thi Afgangen her er sikkert, en heel Krig igjennem, at regne til Halvparten, og det feilede derfor hist og her paa Mandskab til Linieinfanteriet; men saa maatte Kongen aarlig bevæbne dem paa ny, ligesom ved de tydske Tropper. Og dette vilde koste meget betydeligt; thi Udlændingerne gaae meget hyppigt bort med Hest og Armatur. Iøvrigt er intet Folk mere skikket til at levere Infanteri for den lette Krig, end det franske, der er villigt og altid muntert. Dette Fodfolk udgjorde altid den største Deel af vore Partigængere, vore Detachementer og Vagtkjeden omkring Leiren.

Ligeviis er det gavnligt at indlemme Fremmede: Tydske, Hollændere, Italienere og andre i lette Korps, naar Krigsskuepladsen er ved deres Land. De tjene

til Veivisere, Spioner og Tolke. I sidste Tilfælde er man undertiden i Fare. Det var bedst, naar Officererne vare sprogkyndige, og man enten ingen Tolk behøvede, eller og vidste at søge denne mellem dem, hvis Troskab man havde Prøver paa. Derpaa beroer ofte hele Udfaldet af et Foretagende.

Andet Kapitel.

Nødvendige Egenskaber hos de lette Krigere saavel tilfods som tilhest, samt disses Bevæbning.

Kraftfuld og stærk maa den lette Infanterist være, paa Høiden skal man ei see saa nøie, den egner sig mere for Rytteren eller Dragonen. En Karl paa fem Fod, der staaer vel paa Benene og har stærke Muskler, er at foretrække for den, der er en halv Fod høiere, men mangler hine Fortrin. Dernæst er Alderen en Gjenstand for Opmærksomheden. Folkene maae ei tages for unge, thi vi have ved vore lette Tropper gjort den Erfaring, at de da ved Strabadser snart laae under, og i Krigstid opfyldte Sygehusene.

Muligt at ogsaa den snævre Mundering bidrog sit til Sygdom og Dødelighed blandt det lette Infanteri; thi man mærkede mindre dertil i Regimentet Grassin, hvor Folket var forsynet med Kapper.

En tilbørlig lang og vid Kjole er langt mere at anbefale, end den preussiske Mundering, som ingen Varme giver i de kolde Efteraarsnætter, hvor Soldaterne lide meest.

Den blaae Farve skinner mindst i Frastand, og passer sig særdeles vel til Mundering for disse Tropper.

Man har Huer af forskjellig Form til Hovedets Bedækning for vore lette Tropper. Dette har meget tiltrækkende for Nationens Ungdom, og skal, som man paastaaer, lette Hvervingen. Alligevel er Hatten mere passende for Fransmanden, end alt hvad der optages efter Fremmede. Den er bequemmere, end de trykkende Filthuer. Desuden finder man den overalt. Huer derimod gjorde det til en Nødvendighed, altid at have et Magasin deraf, for paa Øieblikket at kunde erstatte, hvad der paa saa mange Maader maatte forkomme. Den daglige Erfaring lærer os, at Hatten bedre afholder Regn og Hede, og at vore Soldater i de sidste Felttog almindelig bandt Huen ved Tornistren, og forsynede sig midlertid selv med Hatte. Den Syge at efterligne det Fremmede, især ungerske Dragter, har bragt alle de Pelse og Huer ind i Frankrig, hvilke man før ikkun fandt hos Husarerne.

Flinte og Bajonetter ere de eneste brugbare Vaaben, Sidegeværet er blot en Prydelse.

At Soldaten maa være behørig forsynet med Kugler og Krudt, behøver man vel ei at erindre; der

udfordres dog endnu meget andet godt Feltbehør, for at kunne grave, fælde Træer o. s. v.

Den lette Kavalleriſt maa være karſk, ſtærk, bevægelig, mellem fem Fod og to Tommer, til fem Fod og fire Tommer høi, i Forhold til ſin Heſt.

Karabinen, Piſtolerne og Sidegeværet ere hans Vaaben. Den lige Klinge er for ham den bedſte; thi den ſaarer farligere ved ſin Spidſe end Sabelhugget; desuagtet finder man hos de franſke lette Tropper megen Forkjærlighed for Sablen.

Erfaringen lærer os, at Rytterens første Bevægelſe ved et Angreb gaaer i Veiret, enten vil han paa denne Maade anbringe et Hug med ſit Sidegevær, eller tilintetgjøre eet fra Modſtanderen; den ſtore Fordeel af Spidſen vil han ikke erkjende, eller lære at tænke om ſamme, ſom Spanieren, der er forſynet med en lang Kaarde. Et eneſte Stik i Livet dræber almindelig; dette udretter vel ei tyve Saar af Eggen. Siden Landſe og Hjelm kom ud af Brug i Frankrig ſeer man ogſaa, at de fleſte Saar ere huggede.

Af Piſtolerne ſkal ikkun Ryttern betjene ſig, naar han er i den Nød, at han maa redde ſit Liv derved. At ſkyde fra Heſten, hvor det rigtige Sigte er ſaa vanſkeligt, gjør ikkun Heſtene ſky, iſtedenfor at ſkade Fienden.

Karabinen er ſaavidt nyttig for den lette Kavalleriſt, ſom han i ſærſkilt Fægtning, Mand mod Mand, kan bruge den med Nytte, eller kan betjene ſig deraf

paa ſaadanne Poſter, der ligge foran i gjennemſkaaret Terræn, hvor han undertiden ſtiger af for at unde Heſten Hvile, eller og hvor han, i Mangel af Infanteri til Underſtøtning, ſelv gaaer i Kamp tilfods.

Anmærkning. Hvad Soldatens Opdragelſe i Almindelighed angaaer, da gik nok endnu ingen ſaavidt, ſom Bülow, høiſt mærkværdigt og anbefalende vil maaſke det gjennem Aarhundreder blive, hvad han har ſagt over denne vigtige Gjenſtand i ſin: Taktik der Neuern, wie ſie ſeyn ſolte. At fremme Sædeligheden ved Hjelp af Opdragelſes-Leire i Fredstid, er her blandt andre en Bihenſigt for Staten, man kan altſaa ſlutte ſig til det Store i Hovedsiemedet. Den hele Tanke er af den Art, at den kan gjelde for een af de driſtigſte nogen Aand blev ſvanger med, og Tiden frembragte. Ikkun det opvakte Hoved, ſom er udviklet ved Læsning af høi og ædel Aand, ſtyrket ved fordomsfri længe fortſat Granſken over mange Folkeſlag, kunde fatte en ſaadan Idee. Alt dette er ikke forudfattet Kjærlighed, ikke Overdrivelſe, men kun Tingens ſande Natur. Vilde Folkeſlagene lade ſlige Teorier gaae over til Virkelighed, ſaa ſkulde Udfaldet overgaae de driſtigſte Forventninger. Men Tiden modner alt. — Een i ſlig Fredsleir opfødt og dannet Soldat vilde blive den fuldkomneſte Kriger paa Jorden, i Aands Kraft og Nervers Hærdelſe, hvori Irokeſerne og Huronerne ſaa langt overgaae os. Hvo der ikke læſte hiin Bog, og dog ellers lade Gjenſtande i Krigskunſten være ſig magtpaaliggende, han bør ſkynde ſig at faae fat paa den. Ham ſkrække ei heller den Fordom tilbage, ſom denne berømte Mands ſidſte og ſørgelige Hendelſer, hvilke han dog ſelv paadrog ſig, muligen kunde lade opvaagne.

Den Bülow, den Forfatter, der med en uendelig Talentrigdom og en Fylde af ægte filosofiske Kriterier, bearbeidede et vigtigt Stof, er jo ganske forskjellig fra den, der ved uvarsom Letsind ingen Priis sætter paa sig selv, og overdriver sit Hang til Satiren saaledes, at han maatte blive straffet. Ham undskylder i alt dette, at han med den inderligste Følelse af sit høie Kald, til at nytte sit Fædreneland i de Farer, der stedse frygteligere nærmede sig; dog i dette Fædreneland ikke kunde vinde den mindste Tillid.

Det behøver ingen Forklaring, thi for de Mænd, som skulde skaffe ham Tillid og hans Sandheder — Som desværre viste sig altfor klar som Spaadomme — Indgang, for dem maatte han synes at være af en ganske modsat Natur, og hvo vilde nogensinde have anbefalet hans Foreſtillingsmaader, der afvege saa meget fra alle de hidtil gjeldende.

Men naar denne militære Filosof fortjener afgjort Bifald, naar han først vil have Soldaten udviklet som Menneske, saa kan dog meget anføres mod hans Udkast til Bevæbningen o. s. v. Saaledes lider han blandt andet ikke Geværer med Bajonetter, og raader til igjen at indføre Pikken, som han kalder det Første af alle Vaaben. Naar han heri endog har den geniale Bärenhorst paa sin Side, (hvis uoverskuelige Fortjenester af Oplysningen iøvrigt fuldkommen maa erkjendes) saa er det dog ei klart, at Pikken skulde gjøre Rytteriet kraftigere Modstand, end Geværet med Bajonet. Thi den Mand, der staaer frit, har ei altid Kraft nok til at modstaae Rytteriet, naar det med sine svære Heste styrtede ind. Moralsk betragtet, er det ogsaa vist, at Rytteren mere maa frygte for Bajonetten, end for Pikken, da Geværløbet ved Siden af hiin truer med dræbende Skud. Ved Pikken falder den halve Frygt bort, det kommer an paa, om den løbes i Livet af Hesten, eller om den kun ridser den i Siden, den kan let brækkes ved Stødet, fa-

stes til Siden, og lettelig er Landsfebrageren tabt, naar enddog hans Vaaben har givet Hesten et dødeligt Stik i Livet. Saaledes kan den Dristige lettere vove noget derimod, end ved den nu brugelige Bevæbning. Desaarsag udretter denne ogsaa altfor lidet mod et forvovent Rytteri, som en Mængde Exempler viser. Men Skydegeværet maa forbedres, dets Virkning maa forstærkes meget. Mekanikken maa skaffe Hjelpemidler til at bringe det svære Skyts lettere frem. Alting vil lade sig gjøre, naar man ei følger gammel Slendrian, men viser alvorlig Lyst til at nytte Opdagelser, Erfaring og Videnskabelighed. Ofte vil det ikke engang komme an paa at gribe det Nye, Oldtiden giver endnu mange sikre Vink, der kun vente Øine, til at skjønne, hvad de see.

Tredie Kapitel.

Arter og nødvendige Egenskaber ved det lette Kavalleries Heste og Sadler ꝛc.

Heste fra Ungarn og Ardennerne ere de fortrinligste til dette Rytteri, da de ere de letteste og stærkeste, desuagtet ere de dog ei uden Mangler; de første have vi ikkun af Overløbere, eller naar der gjøres Bytte, og de andre ere heller ikke at faae i tilbørlig Mængde. Midlertid er Normandiet en Provinds, der giver en Mængde gode Heste, og de af vore Regimenter, som fik Heste derfra, stode sig vel derved. Ligeledes kan man med Nytte bruge dem fra

nedre Navarra og Auvergne, men Antallet er ubetydeligt, og Hestene fra Fjeldegne kan ei, skjønt de ere af en finere og lettere Bygning, holde ud med dem fra Normandiet.

Saadan en Hest maa være imellem fire Fod, fem Tommer, og fire Fod, syv Tommer høi. Der over var for meget, og derunder forlidet. Endnu maatte de udmærke sig ved Kraft og Lethed. Thi først da kan Rytteren svare til sit Diemed, hvorimod Helten paa en daarlig Hest intet kunde udrette. Da det lette Rytteri ofte maa gjøre lange og hurtige Marscher, udholde langvarige Postfegtninger eller hurtig maa vige for Overmagten, saa følger deraf, at det maa være godt ridende. For vort lette Kavalleri har den ungerske Sadel Fortrinet; thi naar et Dækken bredes firdobbelt under den, og Sadlen spændes ret fast med Gurten, vil den aldrig trykke Hesten. Man har ogsaa i sidste Krig seet, at de ungerske Heste, endog naar Sadlerne næsten ikke kom af Ryggen paa dem hele Felttoget igjennem, dog vare kun lidet brudte. Desuden ere disse Sadler meget lette, brækkes sjelden itu, og behøve ei meget Eftersyn. Rytteren sidder høit og sikkert derpaa; hæver han sig i Stigbøilerne for at bruge Klingen, behøver han ei at frygte for at Sadlen skal dreie sig.

Paa de franske Sadler derimod gaaer der hvert Øieblik noget itu; naar et Detachement, en Feltvagt

kommer tilbage, saa maa Halvparten bringes til Sadelmageren. Hestene brække Bommene, sprænge Gurten og Rumperemmen ved at lægge eller trille sig. Ved Udsendelser, Patrullier, paa Vagtposter, hvor man maa havk opsadlet Nat og Dag, indløber slige især bringe de unge Karle, som ikke forstaae at hielpe sig, ved disse Leiligheder deres Heste og Sadeltøi tilbage i beskadiget Tilstand, og dette sætter et Korps meget tilbage, som foruden den daglige Vagttjeneste endnu har saamange andre Pligter, et Felttog igjennem at iagttage. Dette var Aarsag til, at Regimenterne Grassin og Morliere i det andet Aar, de droge tilfelts, lode sig gjøre ungerske Sadler.

Anmærkning. Kan man opdrage Mennesket til et vist Diemed, hvorfor ei Hesten? Der er i de nyere Tider anlagt saamange Stutterier, som med Held forædlede Raserne, men om en ret egentlig Hesteavl, alene til Krigsbrug, hørte man endnu aldrig noget. Og det synes dog, som om denne Tanke laae meget nær. Det har viist sig, at Hestene fra Ukræne ere ypperlige til let Kavalleri. De asiatiske Kosakkers Heste have et slet Udseende, men dog mange fortrinlige Egenskaber. Besvares Spørgsmaalet nu ei meget let: hvorved erholde hine Dyr denne Smidighed, denne Styrke, denne Kraft til at holde ud? — Som Unge løbe de ganske frit omkring i Skovene og paa Markerne, udvikle her tilfulde de Kræfter, som Opholdet i Stalden, snævre Indhegninger, og Frygten for Hyrder og Hunde for en stor Deel dræbe. Intet Skjul mod Uveiret forkjeler dem, og saaledes kan Hede og Kulde, Regn og Blæst virke til at hærde dem. Man indseer det, men — som saa ofte — handle vi derimod, og skeer det engang imellem, saa

gjøres det dog ei tilgavns af urigtige Grunde. En Stat, der skal og vil remontere et talrigt let Rytteri, kunde jo allerede længe forud have ladet komme gode Hopper og Hingster fra hine berømte Steder. Det var jo muligt, at man derhos endnu kunde forbedre Racerne med arabiske og andre Slags. Dertil indhegnes et Stykke godt fedt Græsgang tilligemed en rummelig Skovstrækning, og her overlades Dyrene den naturlige Frihed. Om Sommeren kan det overflødige Græs rundelig ernære dem, og om Vinteren, ikkun naar Sneen faldt tykt, gives ganske lidet Hø. Saaledes vinder Legemet paa den ene Side Styrke ved rigelig Næring, og vænnes igjen tidlig til at mangle, i dets Sted at hiin Naturens Huusholdning: til en Tid at modtage og fordøie en Overflødighed, til en anden længe at kunne taale Mangel, ligesom dør bort hos det Føl, der opfødes efter en vis Orden; og vore Heste, som, efter fire og tyve Timers Mangel paa Foder nu ei længer kan gaae eller staae, overføres, naar man giver dem engang over det sædvanlige Maal. Hvilken Fordeel for Soldaterhesten, naar den tidlige Vinter trykker den i Skovene, da at kunde mætte sig paa Mos og Løv, og skrave Sneen tilside efter Græs og Rødder, saaledes som Hestene i de tartariske Egne gjøre. Hvilken Fordeel til Tider, hvor Vinterfelttog stedse blive almindeligere. Fem Aar gamle, (ikke yngre), skulde Hestene fanges, tæmmes, rides til, og afrettes til taktiske Evolusioner. Hvor man først havde slige Indretninger skulde ogsaa de øvrige blive hensigtmæssigere, hvilket følger af sig selv.

Da vilde Kavalleriet ikke blive saameget øvet i de Ting, der ei bruges i Krigen, og ikke saa lidet i det, som der forefalder. Man vilde ikke saa omhyggelig bygge varme Stalde, eller vælge blid Aarstid og godt Veirligt til Vaabensøvelserne. Ydermere stod man hyppigere i Leire end i Garnisoner, tumlede sig i Bjerg og

og Skov mere ved Nat end ved Dag, snarere Vinter end Sommer. Da vilde de haardt opfødte Heste beholde deres Kraft, saalænge de levede.

Fjerde Kapitel.

Oprettelse af et let Troppekorps.

Allerførst maa en Oberst, som det er overdraget at oprette et saadant Korps, være betænkt paa at udnævne Officererne. Blander Egennytte sig hermed i Spillet, saa falde disse Poster i Hænderne paa de Høistbydende. Foretrækker man derimod Fortjenester, da vælges Mænd der ere berømte og erfarne.

Det viser sig let, hvilken Vei Klogskab byder at vælge. En saadan Befalingsmand har kun at overveie, at hans egen Ære og Forfremmelse, saavel som Regimentets, beroer paa rigtigt Valg af Officerer. Det kommer særdeles meget an paa, at slige Tropper strax i første Felttog ved kjække og veludførte Handlinger sætte sig i Agtelse og skaffe sig et Navn hos Fienden, og hvorledes skal dette gaae an, naar Officererne ere ligesaa ukyndige og usvede, som deres Undergivne?

Har Obersten af Regjeringen faaet Stedet anviist, hvor han skal organisere sit Regiment, og der er flere

Offiserer, som i Provindserne besørge Hverving eller Remonte, da søge han at skynde sig saameget muligt, at han snart faaer samlet sine Folk paa eet Sted. Nu undersøger han paa det nøieste Mandskab, Heste, Vaaben og andre Fornødenheder, adskiller det Ubrugelige, og anskaffer det Manglende. Han øver Mandskabet, indfører Krigstugt og Orden blandt det, saa at han paa første Vink kan rykke i Marken, og der vedbørlig udføre alle paaliggende Pligter. Er han saa heldig, at tjene i Kongens egen Armee, saa tør han og vente, at end ei den mindste udmærkede Daad vil blive ubelønnet.

Anmærkning. Dette gjelder naturligviis ikke ved at oprette Korps over Hals og Hoved, naar en Krig bryder ud, hvor Alskenstøi, som melder sig, uden Valg indrulleres, naar endog mangen Krig i det attende Aarhundrede godtgjør, at der blev udrettet meget med slige sammenskravede Korps. Det er klart, at en fuldstændig Teori i et Fag ikkun kunde kjøbes med Opofrelse af Tid. Naar man dog alligevel ikke allerede i Fredstid vil bearbeide de staaende lette Tropper anderledes, end man gjør hist og her, hvor der er tresindstyveaars Stabsoffiserer og Kapteiner paa sine halvtredsindstyve Aar i Spidsen foran graahaarede Underoffiserer og Gemene i Glederne, (og alt hvad der mere kan passe hertil); da var hiin Fremgangsmaade med god Grund at tilraade, forhi den, om endog maadelig, bedres ved Modsætningen.

Femte Kapitel.

Om Obersten ved de lette Tropper.

Befalingsmanden ved de lette Tropper maa frem for alt være en Mand af vidt udbredte Kundskaber, og kjende den lille Krigs Natur i alle dens Dele, thi han er ansvarlig for det Korps, som Kongen har anbetroet ham, og han skal anføre dette der, hvor Fiendens Nærhed hvert Øieblik udsætter det for betydelige Farer.

Forudsætte vi hos en Oberst de almindelige Kundskaber og Sjeleevner, det være sig til at lede Tjenesten, pleie Retten og bestyre den indere Orden i sit Regiment, saa maa han dog endnu foruden hine Egenskaber være i Besiddelse af hurtig Dømmekraft og Udførelsesaand, saaledes maa han og have nøiagtige geografiske Kundskaber om det Land, i hvilket Krigen føres, holde gode Speidere, og i ethvert Tilfælde vide, at indhente Efterretning om Tingenes Gang, thi ei alene hans Korpses Sikkerhed beroer derpaa, men ofte hele Armeens, og det har afgjørende Indflydelse, naar han hurtig og nøie kan give Feltherren Underretning om Fiendens Stilling og Bevægelser.

Den bestemte mandige Karakter maa være sienspnlig hos Befalingsmanden over lette Tropper, naar han staaer paa en adskilt farlig Post. Her kommer det an paa, stedse at være under Vaaben, rede

til at slaaes, med Kraft at bortdrive Frygten, som Fiendens Nærhed foraarsager, og nu udbreder sig blandt hans Folk. Ligeledes vil der her bringes ham en Mængde falske Efterretninger, som hist og her formaaede Offiserer til, mod Følelse for Pligt og Lov, at vige Posten, endog førend de havde anvendt alle de Forsigtigheds-Regler, som kunde sikre dem mod et Overfald.

Naar ei Mod i Foretagender besjeler Partigængeren, hvad enten han selv staaer i Spidsen, eller han sender Underafdelinger ud, saa vil han aldrig ved glimrende Vovestykker høste hiin udbredte Navnkundighed, der belønnede de Offiserer, som i forrige Aarhundrede, og endnu mere dem, som i det nærværende have viist sig udmærkede paa denne Bane.

Ikke alene den Høistbefalende, men endog hver Offiseer, som i Krigen anfører Partier, maa efter Omstændighederne regne noget paa Tilfældet, om endog alle Forsigtigheds-Regler ere iagttagne. Thi de Foretagender, som ere udarbeidede efter den bedst ordnede Plan, lykkes ei saa almindelig, som de, i hvilke Lykken blander sig; og den lille Krig er et Lykketræf, af hvilken Aarsag ogsaa de, som førte den i det femtende Aarhundrede under en Bayard, Montluc og andre, kaldte sig Lykkefristere (Eventyrer). Der gives Tilfælde, hvor en Anfører maa høre, ja vel endog følge sine Undergivnes Raad, naar han derved kan bringes ud af en Forlegenhed, eller udføre

en forvoven Handling; men i øvrige Tilfælde maa han paa det strengeste være hemmelighedsfuld, og betroer han sine Hemmeligheder til een eller anden Offiseer, da maa han i Forveien nøie have prøvet en saadan.

Findes der Offiserer ved et Korps, som udmærke sig ved Kundskaber, Nidkjerhed og Daad, da kan Obersten ei undlade at indberette saadanne Fortjenester paa høiere Steder, uden herved at begaae den største Uretfærdighed. Faaer Krigsministren og selve Kongen saadant at vide, saa vil Belønningen, som de sikkert foranstalte, opvække Higen hos andre til at efterligne dem. Hvor utaknemmeligt af en Chef, naar han blot selv vil høste der, hvor ogsaa andre hjelpsom rakte Haanden til at udstrøe Sæden. Den gode Villie, Haabet, selv Modet vilde snart give Plads for lydelig Murren.

I et nyt oprettet Regiment kan Obersten ikke være agtsom nok, med at indføre Orden, Mandstugt og venskabelige Forhold, som ei strax findes blandt Folk, der uden nogensinde tilforn at have kjendt hverandre, bringes sammen fra forskjellige Egne.

Tjenesten maa udføres med den strengeste Nøiagtighed.

Da stundum eet Kompani fristes Uheld, frem for et andet: ved Enden af et Felttog har mistet Mange, og er i Uorden; saa maa man, saameget Omstændighederne tillade det, udfinde Hjelpemidler til at gjøre alt igjen fuld-

talligt, og forsynet med de behørige Nødvendigheder, især naar Skylden ei kan tillægges Kapteinen, men naar Tilfældet, som nu engang er uadskilleligt fra vor Stand, har foraarsaget Uheldet. Dog da den menneskelige Kraft, til en vis Grad, kan bekæmpe Skjebnen, saa vil en Anfører, som ei mangler Dommekraft og Tjenstiver, for det meste kunne afværge Uheld.

Naar vi ei ville fatte os i Korthed, kunde der endnu være uendelig meget at sige om Chefens Individ.

Anmærkning. Denne Karakteristik paa de forskjellige Grader passer egentlig kun paa den forrige franske Tjeneste, men den blev staaende her, for det meget Godes Skyld, som den indeholder.

Sjette Kapitel.

Om Oberstlöitnanten.

Oberstlöitnanten er den anden Person, som i Krigen drager Omsorg for adskillige Biting af Tjenesten i Korpset. Som oftest er han ogsaa bortsendt (detacheret), handler vilkaarlig, holder Spioner, udsender smaae Partier, og henvender sig kun til Felthherren, som selv giver ham Befalinger. Undertiden støder han i hele Felttoget ei til Regimentet med sit Detachement, han maa desaarsag forstaae sit Fag lige saa videnskabeligt, som Chefen for Korpset eller Regimentet. Han maa ved den Afdeling, der staaer under hans Befaling, henvende sin Opmærksomhed paa de samme Ting, som vi have omtalt i det femte Kapitel om Obersten, og hvor det er muligt skal han meddele denne nyttige Efterretninger, om hvad han maatte erfare angaaende Fienden, samt give Obersten den tilbørlige Indberetning om hans egne Folks Opførsel, og hvad disse daglig foretage sig.

Var det ei efter Generalens Befaling, og Oberstlöitnanten var af sin Chef, maaske for Korpsets Sikkerheds Skyld, sat ud, enten foran eller til Siden af samme, saa maa han ei paa egen Haand, uden Melding, eller Forespørgsel, vove noget mod Fienden. Dog kunde saadanne Tilfælde heri gjøre Undtagelser, hvor Lykken skjenkede ham en særdeles gunstig Leilighed, som det kom an paa hurtig at gribe. Alle Offiserer, som udsendes for at handle paa egen Haand, maae efter Omstændighederne forholde sig ligeledes, forudsat de ogsaa have en fast Post; thi det er de lette Troppers Natur, naar udtrykkelige Befalinger ei forbyde dem at rykke ud.

Syvende Kapitel.

Om Majoren.

De Pligter, som en Major ved de lette Trepper har at iagttage i Felten, ere mangfoldige. Han har An-

svar ei alene i Henseende til Forpleiningen, men for Mandstugten, den indere Orden, og ofte for Opretelsen af et Korps. Han maa stedse være rede til at aflægge Krigsministeren, Overgeneralen, Korpsets Chef, ja endog Hovedsmændene i samme sit Regnskab.

Dersom han har af Korpsets Penge at forvalte, da fordres ei alene nøie Orden og streng Samvittighed; men endog Tjenstagtigheden maa holdes inden sloge Skranket: han tør da ei befatte sig med noget Laan til de Offiseret, som ere hengivne til Spil eller andre Udsvævelser. — Et andet Tilfælde er det med dem, som fortjene Tillid, og som have lidt ved Uheld i Felttoget.

Desuden modtager Majoren almindeligen Dags-Befalingen i Hovedqvarteret. Det er sienspnligt, hvormeget der i saadan Henseende paaligger ham Nøiagtighed og Taushed, da en Feiltagelse, en uforsigtig Yttring ofte kunde have Troppernes Undergang til Følge.

Ottende Kapitel.

Om Aide-Majoren.

I det Aide-Majoren ligeledes har at agte paa de Gjenstande, som ligge i den tjenstgjørende Majors Virkekreds, henter og overbringer han endnu Befalin-

gerne fra Chefen over de mindre Forretninger. Har han ved Duelighed og Iver vundet Chefens Tiltro, anbetroes ham sikkert endnu mange Ting. — I Qvartererne anvender han sin Opmærksomhed paa at tilveiebringe Ro og Sikkerhed. Dag og Nat undersøger han Posternes Aarvaagenhed. Han gaaer ogsaa i Soldaternes Qvarterer for at fremme Orden. Han har Opsyn med Fordelingen af Soldatens Levnedsmidler, saasom Krudt og Kugler, og gjør Fureren og Sjersanten opmærksomme paa at holde Krudtet tørt, og at ingen Munition bortødsles, hvilket som oftest skeer der, hvor Tilsyn mangler. Ja Soldaten taber i dette Tilfælde ofte Patroner, sælger dem til Bønderne, eller betjener sig af samme, naar der gjøres Ild. Ved saadanne Misbrug savnede vi ofte i Krigen disse saa vigtige Fornødenheder, og det er ei altid at man hurtig igjen kan faae sligt fra Hovedarmeen.

Ingen Vagt, ingen Affendelse maa forlade Standqvarteret eller Leiren, uden at Aide-Majoren har forsamlet og stillet dem, som og undersøgt Vaaben, Krudt, Kugler, Proviant, Heste og Sadeltøi; thi da kan endnu indgives Melding, om alt, hvad som er beskadiget eller fattes. Finder han ved en Afdeling, som enten skal udholde en lang Marsch eller en ualmindelig Strabads, een der er svag, og maaske for kort siden er kommen ud af Sygehuset, da sender han ham igjen tilbage, og drager Omsorg for, at der kommer en anden brugbar Mand i hans Sted.

Det samme skeer med Heste, som paa en eller anden Maade synes at have Feil, eller som blot have tabt deres Sko. Komme de Udsendte tilbage, da undersøges alt paa ny, paa det man stedse veed, hvad der er tjenstdygtigt eller ei, baade af Mandskab og Heste. Kompanierne have megen Nytte af denne Opmærksomhed. Besættes en ny Vagt, da anviser Aide-Majoren de af Chefen bestemte Punkter, hvor Skildvagter skulle udstilles. I Kantonementet eller Standleiren over han Rekrutterne og Remontehestene flittig.

Efter Sædvane beskikker Obersten eller Oberstløitnanten en Aide-Major, naar de ere detacherede, han skal meddele de enkelte Poster Befalingerne, sætte dem ud, samle dem ved Allarm, visitere dem om Natten, og paasee, at de forsynes med Levnedsmidler. Han søger at faae Speidere, underretter dem, og modtager deres Efterretninger. Kort en god Aide-Major er Sjelen i et nyt oprettet Korps. Obersten kan ei drage Omsorg nok for at faae en Mand paa denne Post, som i alle Henseender er den voxen. Thi den Indflydelse, som en omhyggelig Aide-Major har, paa alle et Korpses krigerske Foretagender, vil sikkert være meget kjendelig.

Anmærkning. Det er ei urigtigt at Aide-Majoren (Adjutant-Major) i den franske, endog i den nuværende Tjeneste, staaer imellem Major og Kaptein. I nogle Armeer forrettes hans Tjeneste, som dog er meget vigtigere end Kapteinens, af Adjutanten, som i Rangen staaer under Kapteinen, og egentlig er en Løitnant eller Fændrik, altsaa som oftest en Yngling uden Erfaring, ja mangengang en vindig Herre (lac-au-vent), som blot søgte at faae denne Post, for at bryste sig paa Ryggen af en Engellænder.

Niende Kapitel.

Ritmesterne og Kapteinerne.

Ved samtlige lette Tropper, saavel Kavalleri som Infanteri, maae Ritmesterne og Kapteinerne bestræbe sig efter at kjende hele Tjenestens Natur, thi det er meget ofte, at de ere detacherede mod Fienden, og maa stole paa deres egen Kraft uden anden Hjelp. Den Offiseer, som ogsaa blot kjender Hverdagstjenesten i Garnisonen, og som kun var vant til at udføre de Befalinger, ham gives, vil i uventede Tilfælde være meget forlegen, naar det kom an paa, med Dommekraft hurtig at udføre een efter Omstændighederne udkastet Plan, eller hvor det gjelder om at kjende det Land, i hvilket Krigen føres, dets Sprog, eller andre for en Krieger nødvendige Ting. Ofte har og den Offiseer, som i disse Tilfælde kan tilregne sig Brøde, den Ubehagelighed, at yngre Medkrigere, som have et udmærket Talent, vælges til Expeditionerne, og disse høste da den Ære og Løn, som kroner Udfaldet af deres Dueligheb.

Bruges en Offiseer gjentagne Gange, der hvor Kundskaber og Aandsnærværelse maae ledsage ham, saa udvikles Tid efter anden høiere Fuldkommenheder hos ham, han vinder i det hele ny Tiltro, Ære, Forfremmelse, og han svinger sig omsider saa høit op, at Feltherren kan overlade ham et heelt Korps, eller de meest glimrende Foretagender, under sin Kommando. Hvor mange Exempler have vi ikke, hvor Soldater med Hoved og Hjerte ere stegne fra neden af, op til de høieste Æresposter; og hvormangen General begyndte ikke sin tidligere Heltebane i den lille Krig, som giver de fleste Leiligheder til Uddannelse for den opvakte Krigeraand.

Offiseren af de lette Tropper maa noie, efter de nyeste og bedste Kort, kjende det Land, som skal være Krigsskuepladsen. Her forudsættes, at han alt i sine yngre Aar har lagt sig efter almindelige geografiske Kundskaber, og at han veed at skjelne mellem den militære Geografi og den almindelige. At kjende Landskabet i Naturen, og det paa Papiret, maa ei være ham fremmet, hvilket stundum hender sig for dem, som ei flittigen have lagt Mærke til Terrænet i Naturen, eller selv optagt og forfærdiget Karter over Egnes Beliggenhed, gjort Planer med Instrumenter, og øvet sig efter Diemaal at bedømme Steders Frastand; han maa tillige kunne tegne hurtig og let. At fordre alt dette af enhver Offiseer efter en saa nøiagtig Maalestok, som man med Billighed fordrer det af Ingjenieren, vilde vel

være for meget. Kan han lære de fremmede Landes Sprog, at han i det mindste saa nogenlunde kan forstaae dem, da vil han kunde undvære Tolk, og dette har altid en ei ringe Fordeel. Kapteinen maa iøvrigt noie kjende sit Kompani, og deraf forvisse sig om, hvilke der ere de brugbareste og meest behjertede blandt Soldaterne. Det er vel, naar dertil gives Leilighed, om han ogsaa kaster sit Blik i de øvrige Kompanier. Han veed da, paa hvem han kan stole eller ei, naar han anfører en blandet Kommando; og skal han igjen sende en Trup ud, da er han istand til at udsøge de fortrinligste Folk og Heste, hvis Omstændighederne fordre det.

Saa ofte som muligt maa Kompaniet og Eskadronen eftersees, og alt deri ledes til Nøiagtighed, en munter og god Villie, og den strængeste Orden. Der vindes ogsaa meget, naar Sygdomme kan forekommes hos Mennesker og Dyr ved Reenlighed og fornuftige diætiske Forskrifter, der ei nok kan bekjendtgjøres. Gode Læger, som man fortrinlig maa søge at have ved lette Tropper, maae i saadanne Tilfælde høres. Forhindres Nydelsen af slette Levnedsmidler, af hurtig Forkølelse oven paa Varmen og flere saadanne skadelige Ting, lader man Soldaterne oftere skifte Linnet, bade sig; da vil deres Levemaade blive mere ordentlig og end mere hærdet, og de saa skadelige Udsvævelser i Drik, Utugt, lidenskablige Spil undgaaes, man vil ofte være saa lykkelig, ei at kjende til Blodgang, Febre, og veneriske Sygdomme, som svække

Ledemodene og fylde Hospitalerne. Ligeledes vil det være et uberegneligt Gode, at man ret omhyggelig seer paa at Hestene ved en Eskadron faae sundt Foder, Reenlighed og andet sligt; thi hvad vilde deres Chef kunde udrette, om han endog var den fortrinligste Mand, naar hans Ryttere sidde paa brudte, lamme og skakandede Dyr!

Hurtigen at faae istandsat smaae Mangler paa Vaaben og Mondur, er ligeledes meget fordeelagtigt; thi forsømmes det, da formeres Udgifterne, og der vil findes Mangler og Ubrugbarhed overalt.

Afhængighed og Lydighed ere Hovedhjulene i vor Haandtering; fandtes disse ei, eller lod man dem ved Efterladenhed indslumre, hvorledes vilde man da tilfulde naae Diemedet, hvor man engang har gjort blind Lydighed til Vilkaaret. Ja hvor tusende Gemytters Villie maa være afhængig af et eneste Ord fra Befalingsmanden? Ritmesterne og Kapteinerne maae da intet Øieblik see gjennem Fingre med, at denne moralske Ledetraad taber sin Kraft.

Ved ethvert Foretagende i Tjenesten er en blind Lydighed de Undergivnes Lov. Vægring eller Udflugt, Selvklogskab og Anmærkninger, lønlig Bagtalelse mod deres Foresatte ere alle strafværdige Forseelser, som ei taale den mindste Eftergivelse. Men det er langt bedre, naar saadanne Feil itide afværges, i det Kapteinen saa alvorligt og hensigtsmæssigt virker paa sine Folk, at streng Følelse for Pligten, og Vane for det

som er Ret og Sømmeligt finder Sted. Enhver Foresat maa ved sin Opførsel søge at vinde sine Undergivnes Ærbødighed; dette tilveiebringer bedre end Trudsel og Straf, den Overeensstemmelse hos de saa forskjelligen sammensatte Lemmer, som i moralsk Forstand udgjøre et Legem.

Og denne Mandstugt gavner ei alene Offiseren, naar han vil udføre et Manøver, hvor alle Maskinens Hjul tilbørlig maae gribe i hverandre, ved denne maa han ogsaa afholde Soldaten fra alle forargelige Optrin, til hvilke de saa gjerne, især ubemærket, henfalde. Denne Forargelse, som eftergives ved mangen Armee, er i Fiendens Land meget skadelig. Fylderi svækker Krigeren og bringer ham til Sygehuset. Beriger han sig hemmelig, saa faaer han ei sjelden Ulyst til Tjenesten, eller han overlader sig til Udsvævelser. Borgeren og Landmanden hade deres Plageaander, skjule deres Forraad, (at man, naar Trangen er størst til samme, ei kan finde den) og skade dem saameget, som det staaer i deres Magt. Hvormangen enkelt Marodør er ikke ihjelslagen af de til Fortvivlelse bragte Bønder. Har en Armee det Uheld, at den maa trække sig tilbage, da vil det være langt værre, naar man holdt slet Mandstugt; thi Hævnen væbner Landets Indbyggere, som i smaae Afdelinger lure i de gjennemskaarne Terræn, hvorpaa her endnu kunde anføres mangt et sørgeligt Exempel.

Dog maa Forsigtigheden, som Krigens forvovne Arbeide medfører, aldrig overdrives. Man maa ogsaa med Rolighed kunde see paa, at meget staaer paa Spil. Det er ei altid at man kan skaane Mennesker og Dyr, og hvad vilde et Kavalleriregiment tilsidst udrette, naar man for at vedligeholde Hestene ei turde vove en lang Mars, en trættende Karriere, ei vilde udsende en Patrullie, som var udsat for Fienden? En god Soldat maa her forstaae at finde den rigtige Takt.

Man hørte ofte i Frankrig den Klage, at vore lette Tropper stode tilbage for de ungerske Husarer i forvovne og listige Foretagender, F. Ex. at tage Generaler til fange i deres Qvarterer, eller andre Officerer endog mellem Kolonnerne, at anfalde Vognene, at afbryde og forurolige den fiendlige Armees Forbindelser, Tilførselsveie o. s. v.; men Ungarerne kunde udrette dette lettere end vi, af følgende Aarsager;

Thi først nærme de sig ofte vore Poster, iklædte som vore Husarer, i smaae Afdelinger, og bedrage Skildvagterne ved deres Hvem der? i vort Sprog; thi der ere enten Desertører blandt dem, som tale Fransk, eller de forstaae selv saameget, som Behov gjøres. Derimod kjender ingen hos os det ungerske Sprog, for at kunde gjengjelde Lige med Lige.

For

For det andet behøver, ifølge den østerrigske Armees Administration, ingen Ritmester selv at anskaffe Vaaben, Heste eller Rekrutter, som de da sætte meget mere paa Vove end de Franske, som dertil maae anvende egne Midler. Man udsender ogsaa mindre Trupper uden Officeer blot under en Vagtmesters eller Korporals Befaling, hvis Tab ei er dem saameget magtpaaliggende, og Attraaen efter Bytte gjør disse endnu mere forvovne.

Endvidere omgjerder Østerrigerne deres Leir med en tettrukken Kjede af Kroater og lignende Tropper, saa det bliver aldeles umuligt at snige sig ind paa dem, uden at mærkes.

Tiende Kapitel.

Om Løitnanten.

Løitnanternes og Fændrikkernes almindelige Tjeneste i Felten, indskrænker sig til Leir- Felt-Kantonements-Vagter og Pikketter; at anføre store Patruljer, og mindre Avant- og Ariergarder. De maae udforske Egnen, Fiendens Stilling, og flere lignende Ting af dettes Slags. Desuden afvexle de med hverandre, enten i at visitere i Eskadronen og Kompaniet, eller man bruger at overdrage Subalternerne en egen Afdeling, i hvilken de da have nøie Opsigt med

Soldaterne og Hestene. Underoffiserne indberette alt Forefaldende umiddelbar til dem, og de afgive igjen Melding til Kapteinen. Forvrigt er det deres Pligt og egen Fordeel, naar de stræbe efter at forfremmes. Chefen gjør vel i, at lægge nøie Mærke til deres Handlinger, at opmuntre og rose, hvor han har Aarsag at være tilfreds med dem, samt advare og straffe, hvor det gjøres Behov. Forfremmelsen maa ei alene gaae efter Tjenesteaar, men det maa og overlades til Korpsets Chef at belønne udmærket Mod, høiere Sjeleevner, og Videnskaber, med vigtigere Æresposter. Herved vil Efterlignelsesaanden vækkes, og naar de unge Offiserer see, at kun deres Fortjeneste, som sande Soldater, fører til mere indbringende og høiere Trin, da vil de flittigen lægge sig efter krigerske Dyder.

Ellevte Kapitel.

Om Fureren, Sergeanten, Qvarteermesteren o. s. v.

Til disse Poster bør man ikkun tage tjenesterfarne Folk, thi det er ei gjørligt, at en Nykommen kan vise de andre Nykomne deres Pligters Omfang. Disse Folk bør derfor ei alene have Kjendskab til Tjenesten, men man maa ogsaa kunne spore hos dem en vis Æresfølelse, (som: at de have Agtelse for sig selv, og vinde deres Foresattes Yndest, ved en feilfri Opførsel.

Dette Tilfælde indtræffer vist, som oftest der, hvor Offiserne vide at behandle dem rigtigt og opmuntre deres Ærgjerrighed. I vore Felttoge aflagde slige Mænd ikke sjelden Prøver paa Mod, Eftertanke, klog Aandskraft, nyttige Kundskaber i deres Stand, og bleve derved forfremmede til Offiserer.

Egentlig skal Underoffiserne, (Vagtmesteren og Kommandeersergeanten høre hertil) nøie give agt paa Soldaten i Qvarteret, Teltet, paa Vagten, Kommandoer o. s. v. Inddelingen i de saakaldte Korporalskaber, Teltkammeratskaber, o. a. fl., letter ved Opsigten. Hertil hører stykkeviis alt, hvad der i Almindelighed blev sagt om Reenlighed og ordentlig Paaklædning, om Vaabnenes gode Vedligeholdelse, om Hestenes Foder, Drikke og Opsadlen. Det sidste maa aldrig skee uden i en Underoffiseers Overværelse.

Ligeledes maae de ogsaa udforske Soldatens Tænkemaade, hvor da Flid eller Dovenskab, den gode Villie eller Tværhed snart mærkes. De hemmelige Aftaler mellem Desersionskomplotter skjules ikke letteligen for Underoffiserens Opmærksomhed. Han kan bedst afholde Folkene fra at snige sig ud af Qvarterene eller fra at plyndre; og fra skadelige Udsvævelser holder han letteſt Soldaten tilbage.

Han maa give Offisererne tilforladelig og upartisk Rapport over alt, hvad han bemærker; paa det disse ere vidende om alt, hvad der foregaaer i Eskadronen, eller Kompaniet.

Herved vil den Underoffiseer, som ønsker at fremmes, ei blive staaende. Han maa derfor opofre Tjenesten sin hele Ormærksomhed. Han maa overveie Hensigterne af Troppernes forskjellige Øvelser. Han maa søge ved Samtaler med sine Kammerater at forklare sig de udførte Manøvrer, deres Plan, Udkast og Hensigt. Dannede Officerer vil ei heller tilbageviise hans med Beskedenhed, og ved Leilighed, anbragte Spørgsmaale. Kan han i rolige Tider læse gode Skrifter over Tjenesten, som ere skrevne for Begyndere, da er det saameget bedre, og oplyste Chefer vil sikkert paa een eller anden Maade her række en hjelpsom Haand. Saaledes vil en Underoffiseer snart eftertænke sit Kalds Pligter, og forberede sig til noget høiere.

Krigen er Fortunas Rige; og hvis Veninde hun er, den byder hun Haanden, hvad enten han staaer høit eller lavt. Men man maa ogsaa vide at gribe hurtig til, for at vinde Gudindens Yndest.

En Underoffiseer kan i mangt et Tilfælde vise betydelig Tjeneste, og altsaa med saameget mere Grund have Haab om at komme sin Forfremmelse nærmere. Naar han f. Ex. angribes i en foranliggende Post, og der med Klogskab og Tapperhed holder sig saalænge, indtil den store Vagt eller det bagved værende Mandskab, hvorfra han blev udsat, kommer i Gevær, at det selv er i Forsvarstand, og kan sende ham Hjelp. Naar han mod Overmagt forstaaer behændig at trække

sig tilbage uden Tab. Naar han ved at undersøge Fienden (Rekognosering) faaer sikker Kundskab om dennes Stilling, eller om nogen mulig Svaghed hos ham. Naar han ved Patrullering itide opdager Fienden, som truede hans Korps med et Overfald, og ved hurtig Melding, giver Leilighed til at afvende Faren. Naar han tappert fører an i Spidsen af Avant- og Ariergarden, eller ved Blænkren, og i Fægtning med klog List, kan tage en Officeer af Rang, en Kanon, en Fane, en Standart fra Fienden, og andet mere, som Rummet her ei tillader at opregne. Længere hen i dette Skrift vil der gives tilstrækkelig Leilighed at afhandle enkelte Krigsbegivenheder.

Tolvte Kapitel.

Forsigtighedsregler, naar man vil besætte en Post.

Den første Omsorg, som overdrages lette Tropper, naar Felttoget aabnes, er: at besætte til høire og venstre, og foran Armeen, de Poster som dække denne; at vaage over Sikkerheden, som og at understøtte Tilførslerne og Fourageringerne. Kommer det her an paa at kaste sig i en By, et Slot, et Kloster, en Skov; eller og at bemestre sig en Bro, et Pas; maa den befalende Officeer dog altid iforvejen noie lade

Stedet undersøge. Først da er man sikret, for ei at falde i et Bagholdt. Til den Ende maa da naturligviis Omegnen paa det omhyggeligste undersøges. Naar dette er skeet, lader Offiseren sit Korps opmarschere færdig til Strid, og begiver sig selv forud med en Bedækning. Han udsøger nu de Punkter, som ere meest fordeelagtige til at udstille Kavalleri- og Infanteri-Vagter paa. Han anviser Vaabenpladsen (Place d'armes), hvor Korpset skal samle sig, i Tilfælde af Larm til Angreb. I de mindre Stæder udvælges vel Torvet, og i Bønderbyerne Kirkegaarden. Vaabenpladsen bør i det mindste om Natten være besat af en Pikket, og fra de høieste Steder maae nogle Skildvagter uafladelig passe paa den omliggende Egn, og hvad deri foregaaer.

Da man skedse bør søge, paa det hurtigste, at samle Folkene, saa kan man ei holde sig tet nok sammen. Jo færre Huse, der ere belagte, des bedre er det altsaa. Det er ogsaa meget nyttigt, naar to, tre Kompanier med deres Offiserer kunne indqvarteres i eet stort Huus; thi man har da en betydelig Styrke, der er let at ordne, i Beredskab.

Det er meget farligt at lægge Kavalleriet i Borger- eller Bønderhusene, da det fordrer megen Tid at tømme Hestene op, bringe dem ud af Stalden og sidde op. Har man da i mindste Maade at frygte for et Angreb om Natten, (og naar var man i denne Henseende sikker for Fienden?) da maae Kavalleristerne bivuakere ved deres (opsadlede) Heste. Den Plads, paa hvilken dette skeer, maa have een eller flere bequemme Udgange af flere Hestes Bredde, at Kavalleriet kan bryde rask igjennem, og stille sig i Linie paa den anden Side. Hertil udfordres atter en jevn aaben Mark; thi ikkun der, formaaer Kavalleriet at spille en djerv Rolle. En Pikket tilfods og een tilhest vaager til Sikkerhed for det. Den sidste, som om Dagen sættes paa en Høi, fra hvilken den kan have en vid Udsigt, drages ind mod Natten; og alle Udgange spærres med Vogne, som dog maae kunne tages bort, naar fornødent gjøres; man sikrer sig end videre, ved uafladelig at udsende Patrullier af Rytteri og Fodfolk. De Første beskrive en større Omkreds end de Sidste. Ryttеroffiserne kunne maaske tage Qvarteer i nærliggende Huse, men som oftest er det raadeligere, at de ere i Barakker ved deres Mandskab. Kommandøren tør vel undertiden opholde sig med sin Stab i et Slot eller anden bequem Bolig; men saa maae de dog forsyne sig med en Sikkerhedsvagt, og samle Ordonandser hos sig fra de forskjellige Poster og Qvarterer, saa at Befalingerne paa det hurtigste kunde affærdiges. De nærmere Forholdsregler maae følge af sig selv, og da der ei kan gives nogen Regel for ethvert muligt Tilfælde, saa udbrager den befalende Offiseer sig en saadan af de nærværende Omstændigheder.

Ere der Skove, Bjerge, og andet gjennemskaaret Terræn i Nærheden, saa bliver det nødvendigt at bruge en større Forsigtighed. I fordoblede Vagter, Pikketter, Beredskaber, Patrullier maa man endnu søge større Sikkerhed; betroede og snilde Folk sendes langt ud mod Fienden, for at udforske hans Hensigter; man maa hurtig søge at faae Spioner. Vagterne visiteres Dag og Nat oftere, man tilbringer Nætterne under Gevær, med en Deel, ja stundom med hele Mandskabet. Der gjøres af og til blind Allarm til Angreb, paa det enhver i Mørke skal vide at finde sin Plads. De, som befindes i Efterladenhed og Uorden, maae straffes alvorlig; thi derved bliver Manøvret om Natten stedse mere til Vane, og lader Fienden sig virkelig see, vil maaske mangen endnu troe, at det blot er en Prøve paa Sørgespillet, og altsaa være saameget mere opmærksom og koldsindig.

Endvidere maa Befalingsmanden ved de lette Tropper sørge for Mandskabets og Hestenes Pleie, og end ydermere saaledes: at om hans Planer i denne Henseende mislykkedes paa et Sted, han da veed andre Udveie til at faae de nødvendige Levnedsmidler. Forbindelsen med Armeen maa ogsaa holdes aaben paa mere end en Vei, da Fienden gjerne søger at forurolige den.

Og da det langt fra ei er nok at indhente Efterretninger om Fienden, blot til egen Sikkerhed

og Fordeel; saa maa man ogsaa forskaffe Armeen og Overgeneralen nyttige paalidelige Efterretninger. Desaarsag underholder man ei alene vel betalte Speidere; men man udsender ogsaa Partier, som maae bringe Borgermesteren fra Stæderne til Forposterne, Fogderne fra Landsbyerne, eller andre Mænd, der ere bekjendte med Landet, og de Ting, der skee. Den befalende Offiseer udspørger dem selv om Egnen, om Modstanderens Stilling, og søger ved List eller Trudsler, at komme efter Sandheden. Disse Udsagn sammenligner man med Speidernes og med Aviserne, (som ofte alt for tidlig ere nøie underrettede,) med Karter, Topografier, hvad Patrullerne have seet, og hvad man selv har bemærket, og da vil tilsidst ikkun en meget urigtig Dømmekraft kunne lade sig bedrage. Hvad man har god Grund til at holde for Sandhed, meldes til høiere Stæder, efter Omstændighedernes Vigtighed, enten ved Offiserer, ved Breve skrevne med Sifre eller blot ved Ordonandser. Sandhed nytter stedse og kun Daarskab eller Modvillighed undflyer den, den er at ansee, som en Grundpille for Krigskunsten.

Udsender Chefen, for et Korps lette Tropper, en Stabs- eller anden Offiseer videre fremad, da har igjen denne at iagttage alt det, som nys er omtalt. Han maa forebygge ethvert Overfald, have betænkt sig en sikker Vei, ad hvilken han trækker sig tilbage, om han maaske blev nødt hertil, og under alle

Omstændigheder forskaffe sig tilforladelige Efterretninger. For den Virksomme tilbyde de sig ofte uventet. Man gjør Fanger, faaer Overløbere, Landets Beboere selv ere undertiden erkjendtlige for en god Behandling, og advare mod Farer. Det vil ei heller være saa vanskeligt ved Gaver at faae de fattige Indbyggere i Landsbyerne paa sin Side, og disse paalægger man hurtigen at give Melding om enhver af Modpartiets Bevægelser. De kjende maaske hemmelige Fodstie, eller snige sig gjennem Skove. Det kan ei nok anbefales, at man søger at vinde Indbyggernes Fortrolighed, ja endog Hengivenhed, og den gode Mandstugt, hvorom nys blev talt, vil sikkert hastig føre til dette Maal. Ved Mandstugt vandt den berømte Partiegænger Dumoulin Beboerne. Desaarsag blev han ei forraadt, tvertimod overalt underrettet, og tryllede saaledes Lykken til sine Faner. Men da det, som man faaer at vide, ofte er afvigende, ja stridende mod hinanden, beroer paa Vildfarelser og falske Rygter, hvilke forsætteligen ere udspredte, saa gjentage vi den Advarsel: ingenlunde at troe paa eensidede Efterretninger, ja man maa ei engang altid troe sine egne Patrullier.

Er man i aaben Mark, eller paa et høit liggende Sted, som er langt fra Skove, og andre til Skjul passende Gjenstande, saa er det billigt ei at nægte den for Sundheden nødvendige Hvile. Den største Deel af Mandskabet, som da ei bruges til Vagter

eller Patrullier, lader man da sove. Men man udsætter nogle Skildvagter, i et Taarn, paa et høit Tag, (eller tilnød i Træer) at de kunde see langt bort, og itide give Tegn til Fiendens Komme. Det maa stedse beregnes paa: at man altid før bør staae i Slagtorden paa Vaabenpladsen, end Fienden, selv ved den største Hurtighed, var istand til at nærme sig.

I Felttoget 1745 blev Chefen for et let Regiment overrumplet, og omringet i en Meierigaard, skjønt det ofte var meldt ham, at ser tusinde Engellændere marscherede i Nærheden. Saameget mindre tilgivelig var denne Efterladenhed, da Manden ellers nok kjendte sin Haandtering. Han vilde have tabt alt, naar det ikke havde været Fienden mere om at gjøre, hastig at bringe Undsætning til Gent, end at ødelægge ham. Hans Tropper reddede sig derved for største Delen.

En anden Gjenstand, der fordrer Opmærksomhed, er denne: at man ei tillader nogen at gaae til et besat Sted, til Egnen hvor Leiren ligger, eller hvor Forsælsvæsnet er, førend man i Forveien har seet hans Passer, strengt undersøgt hans Hensigter, og alt hvad der angaaer ham; thi man kan ei være aarvaagen nok mod Speideriet. Hvor mangt et Exempel har Krigshistorien ikke, at forklædte Krigere gjorde Armeen Afbræk, ved at overfalde et besat Sted, bemestre sig enkelte Poster eller Offiserer, som visite-

rede Vagtkjeden o. s. v.? derfor maa alt, hvad der staaer nærmest Fienden, itide gjøre sig bekjendt med hans Klædedragt, Vaaben og Fremgangsmaade, at det Tilfælde ei kan indtræffe, at Fienden holdes for Ven.

Trettende Kapitel.

Tilbagetog for Overmagten.

Har den Befalende, ved detacherede Tropper, taget alle Forholdsregler mod Overfald, saa maa han endvidere, naar et Tilbagetog bliver nødvendigt, søge at finde de meest passende Veie; thi naar man saaledes angribes, at det naturlige Forhold, af den menneskelige Kraft, mellem Fienderne og dem der forsvare sig, hæves; saa maa man trække sig tilbage, da man kun i en kort Afstand tør stole paa Hjelp fra den store Leir, og de lette Tropper bliver almindelig brugte langt fra Armeen. Derfor maa man, naar man angribes af en overlegen Fiende, paa ingen Maade slutte sig inde paa et Slot, eller en Kirkegaard; Forsvaret er langt bedre paa aaben Mark, fra en Høi eller Kratskov, hvori man ubehindret kan bevæge sig tilbage. Thi hvad vil Offiseren gjøre, naar han afskjæres og omringes af Overmagten. Der betroedes ham jo ingen Fæstning, paa hvis lange

Modstand det hele beroer. Han kan hverken tilstrækkelig forsynes med Amunition, eller Levnedsmidler. Stedse vil han hurtig overgive sig, og hvor ærefuld end hans Forsvar var indtil dette ulykkelige Øieblik, saa havde det dog stedse været mere ærefuldt, at redde sit Korps for Armeen. Dog gives der Undtagelser fra denne Regel, til Fordeel for Tilbagetoget af Armeen eller en Konvoi; ofte opofres med Villie en Deel for det almindelige Bedste. Men her bestemme da de nøiere Befalinger Forholdet.

Skal en Offiseer udføre Angreb om Natten, og herved begynde et vanskeligt Tilbagetog for at støde til et stærkere Korps; da maa han ei forglemme, paa en eller anden Høi, ved hans Post, at oprette en saakaldet Allarmstang. Denne er en lang Stang omvunden med Straa eller tynde Qviste, hvilke tændes i Brand, naar Faren nærmer sig, og giver Signal for de andre Poster, som da sende Trupper i Echellons forud, til at optage dem, der trække sig tilbage og dække Marschen. Men det er ogsaa meget vigtigt ei strax ved den første Allarm at begynde Tilbagetoget. Allarmen er ofte falsk, foraarsaget af Misforstaaelse, overilet Frygt, eller man troede, at enkelte Patrulliers Skyden, ved at støde paa hinanden, kom fra Fiendens Fortrop, der nærmede sig til Angreb. Man maa strax søge at udforske det Sande. Kommer en svag Patrullie med saadan ubehagelig Efterretning, da maa strax en stærkere ile med denne tilbage ad

samme Vei, i hvilken Mellemtid Posten staaer under Gevær. Patrullien sniger sig frem, og støder den virkelig paa Fienden, da gives den, til Bekræftelse, aftalte Pistolild, og man iler hjem. Støder den ei paa noget, eller blot paa en svag Patrullie, saa sender den itide Melding tilbage. I hiint Tilfælde trækker man hurtig Vagterne ind, lader Allarmstangen optænde, og belaver sig paa Tilbagetoget. Gaaer det over jevn Mark, da maa Infanteriet marschere foran og derefter Kavalleriet. Man bliver dog endnu ved Postens Udgang, er opmærksom til høire og venstre, og trækker sig først tilbage, naar Fienden stormer ind; thi det kunde muligen være et falsk Angreb med et lidet Antal Folk, som skulde bevæge Tropperne til at vige Posten.

Da slige Overfald almindelig finde Sted ved Nattetider, saa maa Veien for Tilbagetoget være saa bestemt, at Fodfolket ei ved Dagbrækningen skulde udsættes for at kunne overrumples af det fiendlige Kavalleri paa en aaben Mark. Tvertimod maae de om muligt til den Tid have naaet en Skov, et levende Hegn eller Gjerder. Der sprede de sig til begge Sider af Veien, for at modtage og forsvare Ryttertiet, som rimeligviis heftigen forfølges. Dette iler ind imellem dem; og Veien spærres ved Geværilden, hvorpaa Infanteriet gjør Artiergarden, medens hiint drager forud, som Avantgarde. Saaledes

søger man at forene sig med den Undsætning, som nærmer sig.

Overfaldes en Post ved nogen Slags Efterladenhed, der aldrig var at undskylde, saaledes at den strax kom i Ild og Haandgemæng, da har man ingen Regel, intet videnskabeligt Vink, hvorved man kan redde sig ud af denne fortvivlede Stilling. Kun det blinde Lykketræf, et dristigt Indfald af Aandsnærværelse, reddede endnu undertiden; saaledes gik det de tvende Grenadeerkompanier af Regimentet Grassin 1744.

Disse sov rolig i en Meierigaard, og bleve angrebne af et østerrigsk Frikorps paa trehundrede Mand, som uden Modstand trængte ind paa Gaarden; men Offiserne beholdte deres Fatning, og en Tambur fik det Indfald, at slaae Dragonermarschen, i det han stedse raabte: Herhid Dragoner! Saaledes blev Fienden, som troede, der vare Dragoner i Nærheden, kastet tilbage, ja en Løitnant og adskillige saarede Gemene bleve fangne. Dog alt dette skete om Middagen Klokken elleve, Grenadererne havde da ei at kæmpe mod Mørket, som stedse fører Skræk og Uorden med sig, da det som oftest kun hedder: Redde sig, hvo der kan! Hvo som imidlertid uventet kommer i en saadan farlig Kamp, maa dog om muligt søge at naae en Kirkegaard, en Kirke eller anden stor Bygning, hvor Soldaterne kunne samles, og hvor man, i Haab om mulig Hjelp, kan forsvare sig.

Det var dog muligt, at man i det værste Tilfælde kunde slutte et Slags Kapitulasjon med Seierherren. Han drager maaske ogsaa formedelst Mangel paa Tid, eller af Frygt for Undsætning, bort, og lader sig noie med det allerede gjorte Bytte. Denne Bemærkning gjorde Partigængeren Jakob 1741. Trehundrede Husarer overfaldt ham i den østerrigske Landsby Berthols. Hans Folk vare indqvarterde i forskjellige Huse, og Skildvagterne sov. Han kaldte alt hvad der var i Nærheden af Offiserer, Dragoner og Soldater, ind i sit Huus, og skod ud af Døre og Vinduer paa Ungarerne. Disse tændte Ild paa Huset. Nu slog Jakob sig igjennem til Kirkegaarden, og forsvarede sig saa vel, at man ei kunde komme ham paa Livet. Husarerne troede, han havde grundet Haab om Forstærkning, og ilede derfra med deres Bytte af Bagage og Dragonheste. Jakob derimod tog Veien tilbage mod Budweis, midt igjennem Sneen, og i en sørgelig Forfatning; dog fældede han først mange Husarer.

Tropper, som angribes om Natten, maa stedse være belavede paa, at finde Tilbageveien afskaaren. Derfor maa man ei gaae ad de nærmeste og rimeligste Veie, men bestemme saadanne, som Fienden vanskeligen falder paa. Marschen maa tages saa snildt, at man endog ved Klogskab kunde forsvare sig, om man uventet traf paa Fienden. Paa jevn Mark maa Ka-

Kavalleriet være anviist, til at omgive Fodfolket, for endog med største Opofrelse at beskytte det mod fiendligt Kavalleri, og gjøre ryddeligt, saa at der kan marscheres videre. Derfor udbreder det sig der, hvor det bliver Fienden vaer, og giver en heftig Karabinild, for at synes talrigere, end det virkelig er. Infanteriet tager Leiligheden iagt, og trækker sig ved Hjelp af Mørket, under denne Ild, til høire eller venstre, for at vinde et Terræn, som er mere passende for dets Fegtningsmaade.

Angribes Rytteriets Avantgarde, da maa den flittig bruge Pistolerne, og trække sig hen paa en anden Linie. Herved drager den maaske Fiendens Opmærksomhed alene paa sig, og bes lettere bliver det muligt for Infanteriet at undslippe. En Foreningspunkt er iforveien aftalt. Alt dette gjelder om et meget overlegent Angreb, og det er stedse vigtigt, at være i Sikkerhed endnu før Dag.

Har man kun een Vei, ad hvilken man kan trække sig tilbage, saasom i et Bjergpas, mellem to Søer, eller Morads er, da kan man kun undkomme, naar det tetsluttede Korps med uforfærdet Tapperhed kaster Fienden tilbage. Men man maa desuagtet holde Sidepatrullier til høire og venstre, for ei at overraskes ved noget Baghold, og det, som er i den lige Vei, kaster man sig stormende ind paa. Undertiden holder Fienden sig skiult ved Siderne, og lader Avantgarden gaae forbi, for desto kraftigere at angribe Ho-

vedkorpset. Her have Partigængere allerede brugt denne Modliſt, at marſchere uden Avantgarde, og ſlutte deres Korps ſaa tet muligt. Fienden troede da først, at ſee Fortroppen, og lod den paſſere. Dog lykkes kun noget Lignende for et ringe Antal.

Den meeſt ubanede Vei er ofte den bedſte, naar man har Valget mellem flere, da Fienden mindſt regner paa, at man vil gaae ad ſamme, og han kan da ei handle hurtig, naar han vil forfølge os.

Tilbagetogene ere mere mordiſke om Dagen, end om Natten, efterſom man da ei kan ſkjule ſig. Men Ulykken bliver langt ſkrækkeligere, naar der mangler Orden og Faſthed. Den Offiſeer, ſom under Kugleregnen, og medens det fiendlige Rytteri hugger ind, dog veed at beholde ſin Fatning, maa agtes høit, og det mangler ei heller paa Kjendsgjerninger, hvor enkelte Batallioner eller blandede Kommandoer ſloges hele Mile, med ſandt Heltemod og Fatning, beſparede med Klogſkab deres Ild, og benyttede overalt Terrænet. Dog maa man erindre Menneſket; Offiſerernes Befalinger blive ei ſtedſe nøie udførte, en Undergiven beſidder maaſke ei Aandsnærværelſe nok, til at blive længe ved med koldt Blod, og kan da maaſke komme i Misforſtaaelſe og Uorden, hvorved der viſe ſig Aabninger for Fienden. Derfor er det ſtedſe mere raadeligt itide at undvige Ulykken; dette lader ſig gjøre, naar Offiſeren ei forſømmer at ſkaffe ſig til-

forladelige Efterretninger om Fienden. Faaer han nu en overlegen Styrkes Marſch at vide, maaſke endog Modſtanderens ſærdeles Henſigter, ſom kunde være: at affkjære, at omringe ham, ſaa undgaaer han ſin farlige Stilling, medens det endnu er Tid at fuldføre Marſchen uden Tab. Maaſke kan han ogſaa kaſte ſig i en Skov, en Bjergkloft, bag et Vand, hvor Fienden ei kan faae Bukt med ham i den Mellemtid, ſom udkræves til at faae Forſtærkning, for igjen at indtage den gamle Poſt.

1743 ſtode Frikompanierne la Croix, Dumoulin, og Dulimon i den lille baierſke Bye Pfarrkirchen, halvanden tydſke Miil fra Eggefelden, hvor et ſtærkere Korps kantonerede under den bekjendte Philippe. Spioner bragte den Efterretning til Pharrkirchen: at General Nadaſti rykkede frem med Prinds Karls Avantgarde, og man ſaae ogſaa kort derpaa, at de første Trups ſværmede paa begge Sider af Byen. Herrerne Dulimon og la Croix raadſloge forlænge, om Poſten ſkulde forlades eller ei, hvorpaa den ihaſt blev ſaaledes omringet, at det kun med Beſværlighed lykkedes den Sidſte at naae ſine Dragoner, der paa en Høi ventede Infanteriet. Dette brød for ſtidig op, og traf allerede paa Veien en Kolonne af Talpatſkerne og Kroaterne, ſom kaſtede det tilbage i den lille By. Her forſvarede det ſig vel, ſaalænge det havde Krudt, og udholdt den fiendlige Kanonild,

temmelig længe, førend det kapitulerte. Dragonerne havde tøvet forlænge ved at vente paa Infanteriet, saa de fiendtlige Husarer trængte ind paa dem i store Masser, nedsablede dem for største Delen, og toge Resten tilligemed Hr. la Croix, og næsten alle Offiserne til Fange. Det var sienspynligt, at denne unyttige Opofrelse kunde have været undgaaet, naar man itide havde begyndt paa at trække sig tilbage, hvilket desuden Huulveie og skovbegroede Bjergaabninger begunstigede lige til Hr. Philippes Post. Det sidste sørgelige Hjelpemiddel, i saadanne Tilfælde, er at sælge sit Liv og Blod til en høi Priis, og ihvorvidt vil Dadlens Stemme dog lade sig høre; thi det burde ei kommet saavidt.

Man kan imidlertid belave sig paa et uomgængeligt Tilbagetog over jevn Mark, uden Quarreer (firkantede Figurer eller Echiquiers i Form af et Skakbrædt) paa følgende Maade. Der bringes nemlig mange Vogne sammen, som kjøre op i to Rader, og i hvis Midte Infanteriet tager Plads. Kavalleriet trækker sig i to Afdelinger, for og bag, dog maa der hist og her imellem Hestene blive et Rum, hvori man anbringer gode Skytter, som da med en velrettet Ild hilse den anrykkende Fiende. Dette afverler efter Omstændigheder med Blænkrer af de bedste Ryttere, eller med Chok af de halve Masser. Over Vognene, som i det mindste give et sikkert Værn mod Fiendens Rytteri, gjør Infanteriilden ogsaa Virkning. Saaledes gaaer man med al Fatning videre, medens det ene Vaaben understøtter det andet. Undertiden sprænger ogsaa Kavalleriet, som er paa denne Side, aldeles udaf hverandre, og Infanteriet, der ligger i Anslag, giver nu en Hovedsalve. Da dette vil foraarsage Uorden hos Fienden, saa maa Kavalleriet hurtig betjene sig af samme.

Er man i nogle Minutter fri for Angreb, iler man muntert videre. En Deel af Infanteriet kan kaste sig paa Vognene, og den anden maa i nogen Tid holde ud at løbe itrav med Hestene. Dette gaaer saameget bedre, naar der afverles. Men Vognene maa holde sig tæt samlede, og naar Modstanderens Rytteri igjen nærmer sig, da kjører man langsommere, eller gjør Holdt, for igjen at drive dem tilbage ved kraftig Ild. Saaledes gaaer det videre, til et eller andet fordelagtigt Terrænafsnit, eller til den Punkt, hvor man kan vente at faae Hjelp. Her skal Aandsnærværelse, som intet Øieblik maa tabes, udmærke Befalingsmanden, og den meest følgagtige Opmærksomhed og Eftertanke de Adlydende. Uden at enhver saaledes gjør sit, er dog endnu alt tabt. Skade, at sligt ei oves iforveien.

I Felttoget 1742 i Bøhmen maatte Marinebrigaden af Marskal Broglios Korps dække Broen over en liden Flod. Kavalleriregimenterne Royal-Allemand og Sabran, gaves ogsaa med dertil. Om Morgenen ved Tilbagetoget fra

Frauenberg blev denne Brigade pludselig angrebet af Avantgarden ved Prinds Karls Armee. Det østerrigske Kavalleri gik gjennem Vadesteder for at afskjære det franske Infanteri. Disse havde omtrent en Fjerding Miil at gaae over Sletten, for at naae den nærmeste Skovegn. Efterat Grenadeerkompanierne, som uagtet Tordnen af det fiendlige Skyts, holdt de slette Broer besat, havde trukket sig tilbage; formerede Brigaden een Kolonne, paa hvis Hjørner Grenadererne toge Plads. Regimenterne Royal-Allemand og Sabran, kunde formedelst Fiendens Overlegenhed ikkun udrette lidet til Fordeel for Infanteriet, som da maatte stole paa egen Kraft. Imidlertid tiltraad Kolonnen Veien ad Skoven. Da en Sværm fiendlige Ryttere stormede ind paa Siden, fik disse en saa vel rettet Ild, og ei førend de vare saa nær, at den kunde virke afgjørende; dette gav nu Døde og Saarede, Hestene bleve sky, en saadan Sværm veg altsaa stedse langt tilbage, og forinden en anden kunde komme frem, fik Kolonnen Tid til at komme et godt Stykke videre. En ny Storm, et nyt Afslag. Ungarerne tabte, af Forbittrelse over deres mislykkede Hensigt, al Fatning, og besluttede at spærre dem Indgangen til Skoven, i hvad det end maatte koste. Dog stedse holdtes der inde med Skydningen til rette Tid, og stedse sigtedes der saa vel, at de ei kunde holde Stand. Tet ved Indgangen til Sikkerheds-Stedet lykkedes det dem, at

nedsable flere af vore, som for hurtig vilde kaste sig ind i samme.

Denne Uorden blev dog snart forebygget, og Brigaden var strax derpaa reddet. Prinds Karl beundrede dette Tilbagetog. Han havde holdt det for umuligt, at dette Infanteri havde kundet undkomme hans store Antal Husarer, som endda dyrt maatte betale denne Leg.

Regimentet Graffin var ei saa lykkelig ved Broen, som gaaer over Dylen, og fører til Rosselar.

Obersten havde ladet Husene, paa hiin Side af Broen, besætte med Infanteripiketter. Et Korps Pandurer kom i to Afdelinger fra Harskot, det sneg sig uformærket langs Strandkanten, og overfaldt ved Midnat Piketterne, hvoraf Halvdelen sov, da en meisommelig Strabads den foregaaende Dag havde udmattet dem. De bleve i Mørket slagne paa Flugten, uden at have gjort mere end eet Skud. Panduerne fulgte dem i Hælene, og søgte haardnakket at tage Broen med Storm. Men dette lykkedes ei, de tabte deres Kommandør, og maatte omsider vige for vor Kanonild. Desuagtet havde de dræbt en Kaptein og adskillige Gemene for os, de førte Fanger, et Bytte af Heste, og noget Bagage bort med sig. Man indseer maaske ogsaa, at hele Regimentet var kommet i et særdeles ubehageligt Tilfælde, naar Vandet ei havde beskyttet det; thi Uordenen

var allerede meget stor. Anføreren for lette Trop per maa derfor gjøre sig bekiendt med alle Kunstregler, søge at underrette sig om alle virkelige Tildragelser i Historien, i Fremtiden nytte enhver Erfaring, som han selv gjør; da vil han lære at væbne sig med Forsigtighed. Dog være det endnu engang gjentaget: han vogte sig for at vige ved en falsk Larm. Thi Bebreidelser ere bitre at modtage fra Generalen, og det er nedtrykkende, naar denne befaler ham, igjen at besætte Posten.

Fjortende Kapitel.

Partigængeri, Angreb, Baghold og Overfald ved Nat og Dag.

Har Befalingsmanden ved lette Tropper taget alle Forholdsregler til at forebygge Fiendens anlagte Planer, der sigte til hans Fordærv, har han forudseet et sikkert Tilbagetog, endog i de værste Tilfælde, saa maa han igjen ivrig agte paa hvad der, efter Tingenes Natur, lader sig gjøre til Fiendens Skade, det være sig i hans Qvarteer, paa hans Marsch, ved hans Forsendelser, Transporter eller Fourageringer. Udfaldet af listige og forvovne Foretagender, er som oftest afhængig af de Kundskaber, man har vidst at forskaffe sig om Fiendens Hen-

sigter, Stilling og Styrke. Hvorledes man faaer en slig gavnlig og nyttig Underretning er ovenfor afhandlet.

Det, som man kalder Partigængeri, kan udføres til meget forskjellige Hensigter, i det Mindre og Større. I første Tilfælde kommer det blot an paa, at indhente Efterretninger om Fienden, at irre ham, hvortil der stedse gives Leilighed. Man søger at ophæve Fiendens Poster, at angribe hans Bagage, hans Arriergarde, og opfange hans Marauderer. I sidste Tilfælde løber det nok ud paa, at inddrive svære Brandskatte, eller at man gjør Indfald dybt i et Land, der er svagt besat, hvor man tilintetgjør Magasiner, eller tilføier Modstanderen andet muligt Afbræk.

Ofte udsendes ogsaa en Partigænger paa Lykke og Fromme, uden bestemte Hensigter, han skal da tage sine Forholdsregler af Omstændighederne, og skade Fienden hvor, og naar han kan. Han har da stort Ansvar paa sig, hans Klogskab og Mod maa vaage over det Mandskab, som er ham anbetroet, og støder der Uheld til for ham, da maa han kunne retfærdiggjøre sig mod enhver Bebreidelse. Efterat have modtaget skriftlig Ordre og Forholdsregler af sin Chef, hvilke han med Opmærksomhed maa eftertænke, samt gjøre sig bekiendt med Kortet over det Landskab, han skal agere i, de Veie, Byer og Omveie han bør tage o. s. v., modtager han sin Kommando, og

vil fra denne Side være fri for Anke. Hvorvidt han i Henseende til geografiske, og andre Efterretninger har at rekognosere Terrænet, er allerede omtalt.

I hvilken Henseigt man endog sætter sig i Bevægelse, saa maa dog følgende først iagttages:

Officeren efterseer de Troppeafdelinger, han skal anføre, og som ere samlede til Afmarsch, nøie, Mand for Mand; og da det tør forudsættes, at han alt forhen har gjort sig bekjendt med hvert enkelt Individ blandt samme, saa optegner han for sig selv dem blandt Officerer, Underofficerer og Gemene, som han paa een eller anden Maade kjender, som udmærket brugbare. Thi om vi end ei vilde tale om høire Talenter, saa gives der Folk, som maaske kiende Landets Sprog; andre ere oplagte til List, andre kan udholde lange Marscher, eller ride uregjerlige Heste; atter andre skyde sikkert, see godt langt fra. Alt dette er nyttigt til sin Tid. Der gives ogsaa undertiden Soldater af et muntert Lune, som vide at opmuntre deres Kammerater ved Indfald og latterlige Eventyrer. Naar en saadan opmuntres ved en liden Gave, da holder han ofte en Feltvagt eller Piket fra at sove, og gjør at Folkene paa en streng Marsch mindre føle Tretheden. Paa en saadan Omstændighed, hvor ringe den end synes, maa Officeren dog ogsaa stedse være opmærksom.

Nu undersøges Vaaben, Mundering og Krigsmunitionen. Om muligt maa alt Beskadiget eller Manglende endnu paa Stedet ombyttes eller erstattes.

Der føres sjelden Proviant med Partigængeren, han maa enten lade Folkene tage Brød med for flere Dage, eller de underholdes ved Reqvisitioner i Egnen, hvorigjennem man drager.

Naar Korpset er forsynet med tvende gode Ledsagere, som kjende Landet, dets Sprog og Sæder, saa sætter det sig i Marsch. Man kan søge at føre Fiendens Speidere bag Lyset, ved at tage en ganske modsat Vei, og ved en Omvei igjen komme paa den rette.

Gaaer Marschen i Mørket, gjennem Skov, paa en Kongevei, eller paa en uhanet Sidevei, saa bliver Rytteriet bag ved Infanteriet. Men omtrent ser Ryttere sendes under en dulig Korporal, halvtresindstyve Skridt forud, for stille og opmærksom at lytte, om der foregaaer noget Uventet i Egnen. Avantgarden udtages, i Forhold til det hele Antal af udsøgte Fodfolk. Den har igjen en Trup foran sig, som udgjør Spidsen, og udsender Sidepatrullier til høire og venstre for at sikre Flankerne mod Overfald. Rytterne lade en liden Arriergarde følge. Hvorfor de under slige Omstændigheder aldrig marschere forud, eller alene udgjøre Avantgarden, er vel sienspnligt. Thi naar vi antage, de i Mørket, uventet, bleve an-

grebne, og maatte vige for Overmagten; hvilken Forvirring og Uorden vilde det bringe imellem Infanteriet, der følger efter! Dette kan lettere forsvare sig ved sin Ild, og drage Fordele af den gjennemskaarne Egn, som er hine mere skadelig.

Man maa, førend man tiltræder Marschen, have aftalt med Ledsagerne de Veie, man vil tage, dog uden at sige dem, hvor man egentlig vil hen. Aftalen gaaer kun ud paa de nærmeste Steder, hvor den da fornyes. Een af Ledsagerne følger med Ryttерkorporalen ganske forud, den anden gives Fodfolkets Avantgarde. Folkene paalægges det, paa ingen Maade at lade Ledsagerne løbe bort, som ofte skeer; især naar et Angreb begynder. Men nogle Soldater maae være ansvarlige for dem, som true med at skyde dem, hvis de blot give Mine til Flugt. Endnu kortere, man binder dem i et Tov og tillader dem ei at have Kniv, hvormed de kan skjære sig løs.

For at være rede til Strid, ved et pludseligt Angreb, faaer Infanteriet Ordre, paa første Flinteskud at svinge ind til høire og venstre; Avantgarden beholder Fronten lige ud; de forreste Ryttere trække sig igjen tilbage til Hovedtruppen, der saavidt Terrænet vil tillade det, holder sig beredt til at hugge ind. Det er nyttigt, at øve dette nogle Gange i Stilhed.

Den Underoffiseer, som er foran med sine Ryttere, fortsætter Veien, ligesom hele Detachementet i al Stilhed. Han standser ofte, for at see, om ogsaa Infanteriet følger efter, især ved Krydsveie; thi endog Veivisерne kunde tage feil i Mørket. Hører han Hundeglam, og andet Paafaldende, seer han een eller anden uventet Gjenstand, saa udsender han strax to Ryttere, for at undersøge dette, og lader ufortøvet alt melde tilbage til Chefen.

Kommer man til en Defilee, da undersøges den i Stilhed, derpaa gaaer Infanteriet først tet sluttet igjennem, gjør Holdt paa hiin Side af Udgangen og marscherer op i Linie, for i alle Tilfælde at kunne modtage et Angreb. Kavalleriet skynder sig nu ogsaa at komme igjennem, og da bryder alting op igjen i den forrige Orden. Man maa søge saameget muligt at undgaae Kommando-Ordene, stiltiende Tegn lede ogsaa Soldaterne, naar de kun ere vante dertil.

Klogskab byder vel i Forveien at undersøge enhver Skov, hvorigjennem Marschen gaaer, men da dette i strengt Begreb næsten er umuligt, eller vilde foraarsage den meest skadelige Tidsspilde, saa maa man lade sig nøie med det, som Fortruppen og Sidepatrullerne udrette, og iøvrigt stedse holde sig beredt til at blive angrebet.

Gaaer man over en Flod ved Hielp af en Bro, Færge eller Baade, saa bliver en Kommando tilfods paa Stedet, for at dække Tilbagetoget. Dette tager

de nødvendige Fartøier under Varetægt, og bortfjerner dem, som ellers maate findes, paa det Fienden ei skal betjene sig af samme; det er ogsaa gavnligt at man med Faskiner, Skandsekurve, eller af Jord, opkaster en liden Flesche, Halvredute, eller et større Brohoved. Der maa være en Offiseer ved dette Kommando, som kjender Felt forskandsningen, og dette skulde man tiltroe enhver Offiseer.

Man maa ogsaa eftersee, om der ei findes Vadesteder, hvoraf Kavalleriet kunne betjene sig ved et hurtigt Tilbagetog.

Saa meget som muligt maa man søge at undgaae Byer. Men lader dette sig ei gjøre, da lader Offiseren sit Detachement holde, og udspeider først: om der ere Fiendlige i Byen. Man kan lade hente den første, bedste Indbygger, som strengt udspørges. Endnu bedre, naar det kunde være Fogden eller anden Øvrigheds-Person. De trues med Døden, om de dølge skjulte Soldater. Iøvrigt behandles Byen, som en Defilee.

De store almindelige Veie, kommer man og stedse kun saa lidet paa, som Omstændighederne tillade det; thi der faae de fiendlige Spioner lettest Marschen at vide, og ile med at angive den.

Maa Befalingsmanden forsyne sig med andre Ledsagere, eller skaffe sine Folk en Forfriskning, saa skeer det paa følgende Maade:

Detachementet gjør Holdt, et Bøsseskuds Afstand fra Landsbyen, udstiller Skildvagter og udsender Patrullier. Nu sendes en brugbar Underoffiseer, med nogle Folk ind i Byen, een af Ledsagerne maa følge med ham ind til hans Bekjendtere, om han har nogle der. Efter at man alt paa denne Maade har gjort sig bekjendt med Landsbyens Tilstand, gaaer Underoffiseren til Fogden eller Øvrighedspersonen, og vogner ham uden megen Larm. Hvis han vægrer sig, da trues med at sætte Ild paa Huset. Kommer den Forlangte, da paalægges ham: Først at tilveiebringe tvende tilforladelige brugbare Veivisere, og dernæst at skaffe en Forfriskning levert til de udenfor ventende Soldater, hvis Antal man kan angive for flere end de ere, dersom man maaske ønskede, at udsprede Rygter om en større Styrke end man har. Ere nu de forlangte Levnedsmidler tilveiebragte, og læssede paa Vogne, Veivisere tilstede, og alt undersøgt, saa kan man lade Fogden gaae. Men Detachementet rykker endnu videre, forinden det gjør Brug af Forfriskningen; thi i Nærheden af en By kan det ei stedse være saa sikkert, som paa en stor aaben Mark.

Marscherer man endelig hele Natten, saa vælges en Skov eller et andet skjult Sted, hvori Mandskabet tillades nogen Hvile. Mod alle Fodstier, eller andre Tilgange, udsættes Skildvagter, man lader ogsaa een af dem stige op i det høieste Træ, paa det han betimeligt opdager alt. De afløses Tid efter anden, at de ogsaa kunne spise, og hvile sig ud.

Underoffiseren uddeler nu, uden Støi, de paa eet eller andet Sted inddrevne Levnedsmidler, dog lader man kun den halve Deel af Mandskabet spise, medens den anden halve Deel bliver under Gevær. Ligeledes maa Halvdelen af Hestene blive optømmede, medens den anden halve Deel fores, og naar Soldaterne sove, iagttages samme Forsigtighed.

Undløber en Soldat her, maa man strax bryde op og forandre Veien. Thi det lod sig befrygte, at han angav alt for Fienden. Har Korpsets Chef ogsaa nydt nogen Hvile, (i hvilket Mellemrum den paa ham følgende Offiseer maae holde sig aarvaagen); saa maa han indlade sig i Samtale med de nye Veivisere (eller med Hyrder, Markarbeidere o. s. v., hvis slige ere anholdte i Nærheden, om hvad der foregaaer i Egnen, samt hvad Rygtet siger. Han søger herved Underretning om flere Ting, end han egentlig attraaede, for at føre de Udsprugte paa Afveie. Han maa ogsaa undersøge, om ikke een blandt dem er at formaae, til at gaae til Fienden, og snart at komme igjen med Efterretninger derfra; hvorved man truer ham, at dræbe hans Medborgere, og tænde hans Hjem i Brand, om han begaaer Forræderi. Undertiden findes ogsaa en listig Soldat, som man da iforer Bønderklæder, og sender ud for at indhente Efterretninger. Men man maa særdeles kunne stole paa dennes Troskab. Kommer en Spion tilbage til det Sted, der

der er aftalt med ham, sendes der strax nogle imod og bag ham, for at undersøge, om han ogsaa er alene; det er ligeledes raadeligst ei at aftale Tilbagekomsten ved Nattetider. Ofte opdages en saadan af Fienden, som, uagtet al Tilhøielighed for os, tvinges, at bringe Fienden til sit eget Parti.

Man maa ogsaa i Hviletimerne drage Omsorg for, at Offiserne og Sergeanterne efterse alle Vaaben og Munderingsstykker, ligeledes maa den medtagne Fanesmed igjen beslaae de Heste, som have tabt Sko, og naar een af Hestene er brudt, da maa den paa al mulig Maade hjelpes.

Marschen forandres maaske af visse egne Aarsager ifølge det, som nys blev sagt om Fienden. Chefens Erfaring og Dømmekraft bliver enten staaende ved den gamle Plan, eller der udkastes en ny og mere passende, efter Tingenes nuværende Forfatning.

Om Dagen afviger man for saavidt fra den forrige Marschorden, at, isteden for Rytterkorporalen med faa Kavallerister i Spidsen, sendes nu en Offiseer frem med tyve, tredive Mand.

Enhver Vandrende eller hvem man ellers møder paa Veien, i det man gaaer videre, udspørges nøie. Ved Beretninger om dette eller hiint Antal af Fienden, som ere seete i Egnen, kan man sikkert slaae det Halve af; thi halvtredsfindstyve Mand tilfods eller tilhest, som drage henad Veien, forekomme de ukyn-

dige og frygtsomme Landboer langt talrigere, end de virkelig ere. Gaaer endvidere Efterretningen fra Mund til Mund, da bliver Overdrivelsen saameget mere rimelig.

Hører Offiseren om en Troppeafdeling, som er seet i Nærheden, og beslutter han at angribe den, saa maa han med Forsigtighed vende sig mod den anviste By, og saa uformærkt, som muligt, lade enhver Tilgang rekognosere. Muligen kan man komme efter Fiendens Spor, som ei alene angiver den Direksion han tog, men det øvede Øie kan endog temmelig nøie skønne Styrken.

Man stræber nu at overfløie Fienden, og dersom han har mere Infanteri end Kavalleri, da søges at angribe ham i aaben Mark, og imodsat Tilfælde da i et vanskeligt Terræn. Kan dette skee i den Tid, han holder Hvile, da er det desbedre; thi en Deel af Hestene ere da afsømmede, eller Halvdelen af Soldaterne pleie deres Magelighed. Meest glimrende vil Udfaldet krones, naar, som stundum skeer, Fiendens Vagter ere efterladne og det lykkedes heldigen at skjule sig for hans Patrullier og Speidere. Det er langt bedre at oppebie et saadant kostbart Øieblik, med nogen Tids Opofrelse, om man endog skulde flere Dage liste sig efter Fienden, end ubesindigen at trænge sig til Angreb, naar samme formedelst det Lokale, eller Fiendens Tilstand, er forbundet med større Vanskelighed.

Skal Fienden, som er indqvarteret i en Landsby, overfaldes om Natten, saa afdeles, efter de forskiellige Efterretninger, som man har indsamlet om Fiendens Tilstand, adskillige smaae Trupper, som paa eengang gjøre sig til Herrer af alle Tilgangene. Ryttereiet sætter sig i Midten af Landsbyen, og antaster alt, som vil samle sig, eller undflye, imedens Infanteriet bryder ind i Husene for at afvæbne. Især maae Offiseerqvarterene og Stalden, strax tages i Besiddelse. Vagten, eller den Deel af Mandskabet, som staaer under Gevær, angriber man med Heftighed, og lader sine Folk skrige, for at deres Antal synes større, end det i sig selv er. Chefen gjør bedst i at blive udenfor Stedet, med en Reserve, hvortil alt igien samler sig, om Tingen skulde have et ulykkeligt Udfald, eller ogsaa, naar Hensigten opnaaes, opfanger de blandt Fienden, som vilde flygte. Reserven udsender derfor ogsaa, medens Fegtningen vedvarer, Patrullier, uden om Stedet, som ligeledes ved Larm søger at udbrede Skræk, man kyder, lader Trompeten uafladelig blæse for at indjage Fienden Skræk, og tillige vise sine Egne Samlingsstedet. Da overgiver den forbavsede Fiende sig maaske, saa meget hastigere i den sikre Tanke om Overmagten. Det foroger ogsaa rimelig Fiendens Uorden, naar hist eller her en gammel Hytte tændes i Brand. Dog maa der altid i Forveien være aftalt et Signal, ved hvilket Folkene i Ild og Mørke kunne kiende hverandre. Hertil tiene

visse Stød i Trompeter, Horn, Trommer, eller flere paa hinanden følgende Skud.

Den beleiligste Tid til et saadant Overfald, er en Time før Dagbrækningen; thi da overvældes de trætte Vagter letteſt af Søvnen, og de, der hvile i Qvartererne, ere vanſkeligen at faae muntre. Mørket begunſtiger dem, der ſnige ſig frem; og ved uventet at bryde ind, overfaldes let Fienderne i Huſene; thi ſaaſom Dagen haſtig nærmer ſig, kan man da bequemt bringe Fangerne, Heſtene og Byttet ſammen, og ile bort dermed. En Time ſildigere er meget mindre paſſende dertil, da opdages man alt i Fraſtand, og Soldaterne ſidde op i Qvartererne. Men tidligere ere Vagterne mere muntre og Patrullerne mere virkſomme. Skal derimod et langt vanſkeligt Tilbagetog følge paa ſligt et Foretagende, da kan man gjerne begynde en Time tidligere; men ſaa gaaer man fra Qvartererne endnu i Mørkningen, forandrer den Vei man først tog, og har altſaa mindre at frygte for at blive forfulgt.

Dog maa her endnu tilføies noget.

Skulde man i Nærheden af Byen ſtøde paa Patrullier, eller Skildvagter, og være nødt til at beſvare deres Anraab, ſaa maa man ſøge at bedrage dem, enten ved at efterligne deres Sprog eller med deres Feltraab, i det man ſtrax derpaa, uden Skud, ſøger at ſtøde dem til Jorden eller afvæbne dem. Men lader dette ſig ei iværkſætte, og de give Ild, da bliver

der ei videre at gjøre, end at trænge ſaameget hurtigere frem, for at være til ſamme Tid i Byen, ſom Meldingen. Her maa Infanteriet ogſaa løbe hurtigt (hvortil man itide maa venne det, og, ſom ſund Fornuft byder, indrette deres Klædedragt dertil), man kan ogſaa lade endeel af ſamme ſidde bag paa Heſtene hos Rytteren.

Thi ſaaſnart man bryder ind har man Fodfolk behov, da Byen formodentlig er ſpærret ved Vogne, der ere ſkudte i hinanden, Bjelker eller andre Hindringer, ſom det kommer an paa hurtig at rydde af Veien, for at Kavalleriet kan ſætte ind i fuld Galop og nedſable alt, hvad de træffe paa Gaden.

Der maa ogſaa nødvendig meget ſnart ſamles nogle gode Skytter omkring Huſene. De ſkyde gjennem Dørre og Vinduer, ſætte Ild paa de Huſe, ſom gjøre ſtærkeſt Modſtand, deshaſtigere tabe Soldaterne, ſom nys reiſte ſig fra Leiet, al Fatning; en haandfuld Folk kunde afholde et ſtort Antal ved at nedſable og gjennembore dem, ſom gjøre Mine til Modſtand. Ofte ſtrækker det ſtørſte Antal, Vaaben paa Befaling, og overgive ſig.

Velvalgte behjertede Folk, ſom ſkyde ſikkert, beordres til at gaae i Rytteriets Qvarterer. De ſøge at komme i Staldene, tillade ingen at gaae ud, og dræbe alt, ſom vil ſkynde ſig ind, for at tømme Heſtene op, og kaſte ſig paa ſamme.

Skiønt det ellers ei er raadeligt, strax at samle Fanger, men at Vagterne eller de, der holde sig i Beredskab paa Kirkegaarden, først maa være fuldkommen overmandet, saa tør man dog ei tøve med, at faae Officererne enten levende eller døde i sin Magt. Især gjelder dette om Chefen og de høiere Officerer, hvilke flux bringes til Anføreren, som findes efter ovenmeldte Trompets Lyd, eller ved den antændte Lærmstang. Hvad enten man fik deres Qvartere at vide ved Speidere og Fanger, eller man med Kaarden paa Brystet tvang nogen Indbygger, til hurtigen at udpege dem.

Naar omsider Fienden er bragt i en saadan Skræk og Uorden, at der ingensteds mere kan tænkes paa nogen Forening og Modstand, saa tages Fangerne, som man hidtil ei har ladet komme ud af Husene, under Bevogtning tilligemed dem, som have skjult sig, saavel som Byttet af Heste, Seierstegn, Vaaben og den forefundne Bagage. Der skaffes Vogne for at lægge de Saarede paa, og de af vore egne Soldater, som maaske ved Plyndringen ere adspredte, skaffes tilveie. Her maa ei taales nogen Tøven, men saa hurtig, som mulig begynder man Tilbagetoget. De Fanger, som kunne marschere, gaae foran Infanteriet, Officererne tilvogns eller tilhest foran Kavalleriet, som udgjør Avantgarden, og tages endnu noget Rytteri, for at indhente dem, der vilde undløbe. Mellem Infanteriet og Rytteriet kunne Byttet af Heste

faae Plads. Arriergarden lader en liden Trup Rytttere blive om Natten tet bagved; men naar det bliver lyst, maa denne Trup være større og længere tilbage.

Det kan være meget nyttigt, at tage en anden Vei ved Tilbagetoget.

Har man Grund til at frygte for at blive forfulgt af andre Tropper, som ere allarmeerede ved Skydningen, saa lægger man dem alle mulige Hindringer i Veien. De Byer man skal igjennem, spærrer man med svært belæssede Vogne, Plove, Harver, Bjelker o. s. v. Indbyggerne maae selv fuldføre dette Arbeide, og tvinges dertil under Trudsel af Brand. For at forvisse sig om at Befalingen efterleves, lader man nogle Ryttere blive tilbage, som da igjen ile efter Korpset. De Broer, over hvilke man er kommet, afbrydes. Den befalende Officeer kan ogsaa sende en paalidelig Mand til en stærkere Besætning, som er i Nærheden, for at melde, hvad der er forefaldet, og bede om Forstærkning af noget Mandskab, som understotter ham, og som kunne hjelpe til at afværge Efterjættelse.

Endelig afleverer Officeren Fangerne paa høiere Sted, og giver en nøiagtig og sandru Rapport om hvad der er skeet.

Byttet maa man sælge til høieste Bud og udele Beløbet af samme nøie og upartisk blandt Mandskabet, efter deres Grader og lovlig Krigsbrug. Paa

denne Maade tilfredsstiller man dem, og des modigere vise Soldaterne sig ved andre Leiligheder.

Almindelig er man lykkelig ved slige Angreb, om Fienden endog var stærkest. Det er alt en ældgammel Bemærkning, at Angrebet medfører Fordele; thi man er herved mere munter og virksommere end Fienden, veed grangivelig hvad man foretager sig, hvorimod hiin overraskes, bedøves og er i dyb Uvidenhed om Modpartens Styrke.

Den berømte La Croix stod i Krigen 1742 ved Eggenfeldheim i Baiern med sit Frikorps. Han fik at vide, at to eller tre Eskadroner Kyradserer og Husarer havde leiret sig hinsides den lille By Pharrkirchen, tilhøire havde de en Høi, bevoxen med Skov, og tilvenstre en Morads og en Mølle. Han besluttede strax at angribe dem paafølgende Nat. Der meldte sig ogsaa en Bonde, som var villig til at veilede hans Tropper. Man tog Veien gjennem tykke Skove, som endte med en Huulvei, der gik tæt forbi Leiren. La Croix havde omtrent firsindstyve Mand Infanteri og ligesaamange Kavallerister. Han overdrog en Sergeant med tolv Mand, at trænge ind i Møllen, som var Offiserernes Qvarteer, medens det øvrige Infanteri brød ind paa Leiren, og stillede han sig selv med Dragonerne i nogen Fraskand, for at understøtte og hjelpe dem ved Tilbageloget. Bonden havde saa snildt vidst at udvælge Fodstier, som kun vare lidet bekjendte, at man først

blev opdaget ved Leirens Skildvagter. Men ved Ordet: Hvem der! stormede Infanteriet allerede ind paa Teltene, og rasede med Ild og Bajonetter. Paa samme Tid kom Sergeanten i Møllen, og fældede en Husarritmester, men, som i Forveien knuste hans Kjævebeen ved et Pistolskud. Mængden af de andre Offiserer havde samme Skjebne. Kort: Uordener og Ødelæggelse opkom paa Øieblikket i denne Leir, uden at man kunde raade Bod derpaa; Hestene, som endnu ei vare trufne af noget Skud, reve sig los fra Pæl og Linie, styrtede i Flokke mod Skoven, og faldt Bønderne i Hænde. La Croix fik firsindstyve af Hestene, tilligemed mange Fanger og andet Byttte. Hvorpaa han i al Mag drog derfra, uden at man forfulgte ham.

Lader det sig ei gjøre, at vælge Natten til Angreb, saa tilbyder maaske Dagen et beleiligere Øieblik, f. Ex. Middags- og Afforingstimen, saa og et Taageveir, kunne især være tjenlige. Har man holdt sin Marsch hemmelig, indhentet gode Efterretninger, og det i Kulde, Regn eller Snee lader sig udføre, hurtig at overrumple en fiendlig Trup, hvis Vaaben ere vaade, og hvor Folkene drage skjødeslos henad slette Veie i deres Kapper, da er Spillet godt. Enhver Offiseer maa jo bære Omsorg for ei at falde i samme Grav, man maa hellere i et ubehageligt Veir tage en kortere Vei, end efterlade nogen Forsigtigheds-Regel.

Skal Folkene engang holde et Maaltid, som et Distrikt skal levere, da maa Offiseren udvælge en Forpagtergaard, et Skæferi, en Lade eller en anden stor afsidesliggende Bygning. Men dette skeer dog kun naar Hede, Regn eller haard Frost byder at søge Ly under Tag. Her gaaer Mandskabet ind, men desuagtet besættes Byen, det tillades ei nogen at gaae ud deraf. Skildvagterne paa Kirketaarnet og de sædvanlige Patrullier høre til de nødvendige Forsigtigheds-Regler. Det halve Antal Heste forbliver optømmet, Flinterne eftersees, og have de været udsatte for Regn, da rengjøres de, og lades paany.

Om endog Aarstiden var for streng til at Kommandoen kunde udholde mange Nætter paa Marschen, eller under aaben Himmel, saa reqvirerer man Levnedsmidler, presser Vogne til at føre samme paa, og udsøger en Meierigaard fjern fra Veien, et Forstbetienthuus, eller hvad der af lignende Ting foresindes. Her kan da overnattes, naar den tilbørlige Forsigtighed iagttages, de Mistænkelige holder man selv Die med, dog tør hverken nogen af Husets Folk eller nogen Soldat gaae bort. Skete det mod Forventning, saa bør man ei blive der. Man tillader ei heller Ledsagerne, at tale med nogen af deres Bekjendtere paa Veien. Dette skeer for at Opholdssted, Marsch og Forehavende skal ei forraades til Fienden.

Det er dog i Almindelighed meget vanskeligt, i aaben Mark at overfalde en fiendlig Kommando, naar

den er opmærksom. Derimod mislykkes sielden et Baghold i gjennemskaaret Terræn.

Hører en Partigænger, og hans Speidere noie kan angive ham Tid og Sted, hvor en fiendlig Kommando opsøger Krigseventyr, begiver sig fra en Post til anden, enten for at undsætte en Garnison, eller maaske ledsage en høi Offiseer, en Proviant-Transport, da maa han opsøge et Sted, hvor det lader sig gjøre at lægge et Baghold. Hvad der angaaer Antal, Brugbarhed og Valg af Tropper, da give Ordre og Omstændigheder det. Skal et overlegent Rytteri overvindes, da lægger man sig ind ved et Sted, hvor Veien er meget smal og omgiven af vanskeligt Terræn. Det halve Infanteri holder sig to til trehundrede Skridt fra Veien og lægger sig fladt ned paa Maven, eller skjuler sig paa anden Maade, for at de fiendlige Sidepatrullier ei skal opdage det. Et passende Sted udvælges til en Reserve. Fienden opdager almindelig Bagholdene, ved det at man lader sig see for nær ved Veien eller maaske og, at en ubesindig Soldat skyder for tidlig. For Rytteriet opsøges en Plads, hvor Modparten ei kan see det; men hvorfra samme til beleilig Tid ubehindret kan bryde frem, og kaste sig over Fienden. Kommer denne nu tilsyne, da lader man ham gaae saavidt frem, som behoves, for at skille Avantgarden fra Hovedkorpset; det overdrages da til Rytteriet med al Kraft at bryde ind i Aabningen og at hugge ind til begge Sider. Infanteriet bryder paa

samme Tid hurtig frem, giver velrettet Ild paa Korpset, udbreder ved stærkt Skrig Indbildning om en overlegen Styrke, og benytter paa hver Maade den Angrebnes Forbavselse. Naar Reserven bliver vaer, at Lykken smiler til Foretagendet, da angriber den Bagtruppen og fuldender Seiren. Jo mere Fienderne klynge sig paa hverandre eller adsprede sig og tabe Fatningen, des roligere maa den virkende Ild gjentages, for at forøge Uordenen. Førend Fienden kommer til sig selv igjen, samler man, saameget man kan, af Bytte og Fanger, og trækker sig tilbage, thi et andet Korps kunde høre Skydningen, eller de Flygtende melde Uheldet, og saaledes faaer man lettelig ivrige Eftersættere paa Halsen af sig. Hvad man ei kan føre med sig af Bagage og Proviantvogne, eller Fourage, slaaes itu, og kastes i Veien for at spærre den, eller opbrændes.

Dumoulin, en Anfører for lette Tropper, som i Frankrig erhvervede sig udmærket Ære, var med et temmeligt stærkt Parti paa Marschen, da Forbunds-Armeen drog nær forbi vores. Han lagde sig i Baghold femhundrede Skridt fra en Huulvei, hvorigjennem Fiendens Forselsvogne, som fulgte Troppe-Kolonnen, maatte gaae. Da de sidste vare forbi, og alle Vognene næsten vare komne der, brød Dumoulin frem, slog Bedækningens Spidse, lod Hestene for de forreste Vogne dræbe, og tændte Ild paa de følgende; dette bragte Toget saa aldeles ud af Fat-

ning, at Armeens Arriergarde vendte om, for at faae Hjelp. Ja endog hele Hæren gjorde Holdt, tabte en halv Dags Marsch, en kostbar Bagage, og den franske Armee vandt Tid, at komme betydelig foran den. Dumoulin trak sig, da den overlegne Fiende nærmede sig, i al Mag tilbage, og havde den Ære, at have udført den ham af Feltherren givne Befaling, paa en glimrende Maade og over al Forventning.

Lægger man et Baghold af Infanteri, som har nogle faa Ryttere med sig, saa er det raadeligt at nærme sig en Slette, hvorigjennem deres Vei gaaer.

Det lader sig meget ofte gjøre, at skjule Tropper i nogen Afstand fra Leire, eller Kantonnementer. Ved denne Leilighed befales det en liden Kommando af paalidelige Folk, at nærme sig Fienden, skyde paa Skildvagterne, og at tirre Vagterne. Der opstaaer rimeligviis Larm, og Modparten kommer frem i Mængde, for at understøtte sine. Kommandoen søger at lokke Fienden efter sig ved en bestandig Fegtning og langsom Retirade. Fienden opmuntres ved den Tanke, at tage Kommandoen tilfange, indtil han omsider har vovet sig udenfor Bagholdet. Nu bryder dette frem, for at afskjære ham Tilbageveien, imedens Kommandoen, hvortil der støder en vis Forstærkning, vender om, for at indlade sig i en alvorlig Kamp. Saaledes bringer man Fienden i en dobbelt Ild, han omringes og vil vanskelig kunne vinde Redning. Om Natten kunne Misforstaaelse og Uorden let for-

dærve Planen, man maa ogsaa især være aarvaagen over, at der ei opkommer Fegtning mellem eens egne Folk. Trupperne maae derfor allerede om Dagen gjøres bekjendte med Terrænet, og enhver maa noie kiende den Rolle, som han skal spille. Trupperne tage da ogsaa Plads nærmere ved Veien, for at have alting bedre ifigte.

Er Fienden saa forsigtig, (som Reglerne fordre, at man selv i slige Omstændigheder burde være,) at han lader Infanteripatrullier gaae flere hundrede Skridt til Siden, og lader hver Deffilee noie undersøge i Forveien, saa kan han let tilintetgjøre, hvad man her ponser mod ham, og være i fuldkommen Slagtorden, naar Angrebet begynder. Veed man desuden, at Fienden er meget stærk, saa er det maaske bedre at give Slip paa den forraadte Plan, end at bringe unyttigt Offer.

Træffer man, især i et vanskeligt Terræn, uventet paa Fienden, da er en tilbagegaaende Bevægelse høist farlig, hvorimod et dristigt Angreb, om det end og var vildt, og uden Orden, næsten stedse medfører Seir. Her kan altsaa ingen Nølen finde Sted, men der maa handles hurtigt og uforfærdet. Men var Fienden meget overlegen, saa vil Udfaldet, af særdeles indlysende Grunde, dog kun være sørgeligt. Derfor kan man ei nok anbefale Vigtigheden af at indhente Efteretninger. Og har man nogen Grund til at vente Fiendens Nærmelse, saa lader man det ei

beroe ved den almindelige Avantgarde, endnu langt foran den maa der af udsøgt Rytteri eller Fodfolk være en liden Spidse, som i al Stilhed er opmærksom paa, om der nærmer sig noget, og hvad det er. Meldes en overlegen Styrke, og man selv har overbeviist sig om Rigtigheden deraf, da undviger Hovedtruppen i al Stilhed, imedens en liden Kavallerikommando skærmydsler med den fiendlige Avantgarde, og Kommandoen tager da sit Tilbagetog mod en anden Side. Fienden, som er ført vild, følger derhen ad, og Avantgarden søger at redde sig ved sine Hestes Lethed; hvis dette ei lader sig gjøre, da vil den større Rest blive reddet ved dennes Opofrelse. Ofte vil maaske Fienden, som er beskjæftiget med vigtigere Ting, lade være at efterfætte, og troer, at han blot har havt at bestille med en ubetydelig Patrullie.

En Rytteroffiseer, som marscherer alene med Kavalleri, maa stedse forboble den almindelige Forsigtighed. Thi overraskes han af Jægere eller andre gode Skytter i en Huulvei, et Bjergpas, en tet Skov, paa en Dæmning, mellem Gjerder og levende Hegn, i Byerne og paa Markerne, da er han almindeligviis tabt. Kan han ei undgaae at gjøre en Marsch om Natten, saa tager han Veivisere tilhest, ved Trudsel eller Belønning formaaer han dem til at føre saaledes, at han undgaaer de farlige Steder, især Byer og Hovedveie. Om Dagen da hvile og fodre han i Skoven, lader det halve Antal af Heste være optom-

mede, og det tillades ei Rytterne at vige fra samme; han sikrer sig ved vidt udsatte Vedetter. Om Natten skeer dette paa en stor Slette. Den reqvirerede Fourage og Levnedsmidlerne fører man med sig ved Bønder, som dog ingenlunde maae vide, hvor man drager hen. Dette, og alt hvad, som tilforn er omtalt, kan ei nøie nok efterleves. Folkene maae ogsaa stedse gjøres opmærksomme paa hvad de have at iagttage ved et Angreb. Offiserens Dømmekraft maa forud gjennemskue alle mulige Tilfælde, og have en Forsvarsplan mod ethvert saadant, hvorfor der og gjøres Aftale med Folkene, at de ved et Signal i Trompeten vide om de skulde gjøre Front for eller bagud, mod een eller to Sider. Avant- og Arriergarden tildeles ogsaa deres Roller. Det er stedse nyttigt at prøve sligt i Forveien, dog maa Trompeten ei bruges her, men blot sagte Kommandoord. Paa Marschen om Natten maa Underoffiseren ei tillade Rytteriet at sove paa Hestene. Thi Dyret, som ei længere føler den levende Bevægelse af Rytterens Haand og Been, falder i en doven Gang, og sinker Bagmændene i Marschen. Dette kan ogsaa give Anledning til at styrte farlig, og tabe Sporet. Rytteriets Hat eller Hielm maa hæftes fast med en Snor eller Rem. Thi ellers rive Træernes Grene den af Hovedet, dette medfører Uorden og Tidspilde. Karabinen og Vadsækken maa ligeledes være gjort vel fast.

Skulde

Skulde en Offiseer desuagtet støde paa Fienden i en Defilee, og Avantgarden melder: det er Infanteri, saa bliver nok et hurtigt Tilbagetog almindelig det Bedste. Thi tyve gode Skytter, som spærre Veien, ere her istand til at ophylde en heel Rytterkolonne, uden at den kan gjøre synderlig Modstand; Rytterne maatte i saadant Tilfælde sidde af, og indlade sig i en Fegtning tilfods, hvortil et godt Ryteri vel stedse burde være rede, og ei overlade denne Maade at fegte paa alene til de saa kaldte Dragoner. Faaer Offiseren derimod at vide, at han har med Kavalleri at gjøre, da maa han frem ad, og hugge ind, jo voldsommere jo bedre; thi et Tilbagetog vil almindelig blive ham et Nederlag. Det lader sig ei formode, at der ogsaa er Infanteri, da dette ellers ved Mørket, i et snevert Pas, vist var sendt foran.

Støder man ved Dagbrækningen paa let Kavalleri, som er meget overlegent, saa dannes en Arriergarde af kjekke og velberedne Folk, som maa stride med Fiendens Blænkre og Spidse, for at skaffe deres Hovedkorps Tid til et velordnet Tilbagetog.

I Begyndelsen maa man benytte sig af Hestenes Hurtighed, indtil man har naaet et Terrænafsnit, i hvilket man kan ordne sig med Fordeel, og give Arriergarden Understøtning. Denne lader imidlertid gode Blænkre give Karabin- og Pistol-Ild, og trækker sig en echiquier tilbage. Da Arriergarden

er godt bereden, og iøvrigt ikkun har at fegte mod Fiendens Spidse, medens han behøver Tid, for at udvikle en større Linie, saa kan det ved Mod og Færdighed stedse lykkes den igjen at nærme sig Hovedtruppen uden megen Opofrelse. Oftest redder dog denne sig kun paa Arriergardens Bekostning.

De Manøvre, som Kavalleriet iøvrigt udføre for, i Delinger, gjensidigen at dække Tilbagetoget, ere bekjendte nok. Og Offiseren maa forsøge at gjøre den bedste Anvendelse af samme, i hvorvel han maa lægge Mærke til, at den virkelige Kampplads er meget forskjellig fra Monstrepladsen. Man kan ikke nægte, at Skoletaktikken ofte kun fører ham i Forbervelse, da en vild Fiende herved vinder Tid over ham, og havde Mandskabet end Eftertanke nok til at være kunstmæssige Krigere, der hvor Overmagten angriber dem fra alle Sider, saa har man dog at frygte for Hestenes Roligheb. Disse Bemerkninger maae for alt i Verden ei misforstaaes. Det bliver altid forbeholbet det kjekke Mod, den regelmæssige Orden, Aandsnærværelsen, med Sværd i Haanden at falde et større Antal paa Halsen, og des skjønnere straaler den erhvervede Ære, naar det lykkes, at favne Seiersgudinden; saaledes har man Exempler nok paa velordnede Tilbagetog, som de Krigskyndiges Dom maa tilkjende den meest ærefulde Lovtale. Men her var Talen om saadanne Tilfælde, hvor en meget overlegen Fiende pludselig viste sig, især paa Steder, som ei vare velskikkede til godt Forsvar. Her kan en hurtig Flugt, som enten redder alt, eller den største Deel, ogsaa blive en Offiseers Klogskab til Hæder. En ubesindig Kamp, en langsom Bevægelse, som giver Fienden Tid til at opnaae sin Hensigt, ere aldeles feilagtige, thi Armeen lider derved et Tab, som kunde undgaaes. Modet maa skinne paa det rette Sted.

Kun alt for ofte følte den franske Hær, i den sidste Krig, at det aldrig lod sig bringe dertil, at halvtredssindstyve Ryttere uden Tab kunde komme bort fra hundrede og halvtredssindstyve ungerske Husarer. Man tør endog paastaae, at de med lige eller langt ringere Styrke have slaaet vore smaae Korps.

Vil man fordeelagtig føre den lille Krig med ungerske Tropper, da maa man først have lært Bevægelserne af dem selv. Det er allerede tilstrækkelig omtalt, hvor fuldkommne de ere i dette Haandværk. Deres Angreb ere saa heftige, voldsomme og bedøvende med Larm, at der udfordres meget stærk Fatning for at kunne holde Stand mod samme. Bestemmer man sig til et Tilbagetog, saa vil det være umuligt at finde Tid til den første ordnede Bevægelse; thi de bryde flux ind mod alle Sider, og den almindeligste Forvirring kan følge heraf. Dog Bestemthed og et kjekt Angreb mod dem i det afgjørende Øieblik, og deres Ild kølnes, de oppebie ei Kosakkens Voldsomhed, og adsprede sig i Blænkren. Da

maa man forfølge dem med Eftertryk, imidlertid ogsaa endeel af Rytteriet præsser dem a la debandade.

I Træfningen ved Troja i Nærheden af Prag, vare de østerrigske Husarer saa forvovne, at de lode sig dræbe af Pistolskud i vore Eskadroner, medens de nedsablede mange af vore Offiserer og Ryttere i Glederne. Hvis Marskal Broglios Ryttere ei havde været understøttet af Infanteripiketter var samme sikkert bleven overmandet af det store Antal Ungarer. Denne Nasion ynder især Sablen, som de og overordentlig vel forstaae at betjene sig af, og bruge kun Skydegeværet ved Blænkring.

1745 marscherede Regimentet Graffin paa den store Landevei fra Aloft til Gent og kom til Landsbyen Vostrom, stødte her paa tredive Husarer af Regimentet Caroli, som havde siddet af paa Kirkegaarden. Spidsen af Rytteriet nølede, istedenfor at give Hesten Tøilen og anfalde i fuld Gallop, hvorved hine vandt Tid at komme tilhest. De stormede nu rasende ind paa vore, kastede dem tilbage, huggede en Ritmester ned af Hesten, saa han døde strax efter, kom dernæst til Grenadeerkompaniet, som ilede Rytterne til Hjelp. Men her fik de en saa eftertrykkelig Salve i Flanken, at de fleste bleve dræbt eller saarede, de Overblevne gjordes til Fanger, i det de vilde ile bort med et Bytte af to eller tre Heste. Hvis Grenadererne ei havde været, vilde dette Ryt-

teri blevet ilde modtaget, og det ved den betydelige Feil Avantgarden begik, der strax med Sablen i Haanden burde have styrtet ind paa Husarerne.

Ethvert Rytteri, som vil oppebie Angreb med Karabinen eller Pistolen i Haanden, kastes: thi Fienden veed alt for vel, hvor ubetydelig denne Ild er. Man skader sig selv ofte mere derved, end Modstanderen; thi en eneste ny Hest, som bliver sky, kan udbrede den skadeligste Uorden blandt de øvrige, og Krudtdampen forhindrer, at man ei kan see, hvad Fienden videre foretager sig.

Det kan ingenlunde modsiges, at jo let Rytteri har Fortrinet for det svære, da det første, naar det ei vil lykkes at bryde gjennem det sidstes Geder, dog stedse finder et Redningsmiddel ved Hestenes Hurtighed.

En Kyradseereskadron, som forsigtig holder sig sluttet og samlet, har ei Behov at frygte for Husarernes Chok, dog en urigtig Bevægelse, et for langsomt udført Manøver, og hine vinde Tid til at komme dem i Ryggen og Flanken. Da bliver det vanskeligt at gjøre Front til alle Sider, Husarerne hugge spredte ind, dræbe Karle og Heste, paa Bestyrtelsen følger Uorden, Fienden mærker Aabninger, kaster sig i samme, og da er det sjelden, at man endnu finder Hjelp.

Der gives kun faa Exempler, at det svære Vaaben i Kavallerifegtninger har overvundet det lettere

Blot de spanske Kyradserer og Dragoner kunde maaske undtages, da deres Heste ere lige saa smidige, som kraftfulde.

Hr. Montagne skulde, 1741 i Omegnen af St. Pölten i Österrig, bekæmpe et Korps paa femtenhundrede Husarer. Han havde i alt to tusinde Mand under sin Kommando, bestaaende af Kyradserer, Dragoner og Husarer, hvilke sidste han lod fegte spredt. Det lykkedes at kaste Fienden, som tabte betydeligt, og blev forfulgt af vore Husarer til Viens Forstæder. Men det er mærkeligt, at ihvor levende og ivrige de franske Dragoner end vare i Striden, gjorde de dog ei en eneste Fange, hvilket derimod ofte lykkedes for Husarerne, thi hines Heste vare for tunge, til at følge Ungararerne i Hælene, og de bleve ei heller førte saa behændigt.

Her følger endnu to Fortællinger af den berømte Dumoulins krigerske Løbebane, som nærmere oplyse de her givne Vink.

I Krigen 1700 fik denne Partigænger at vide, at en fiendlig Kavaleritrup drog gjennem Egnen, han overraskede den paa en Sædemark, hvor de udmattede Heste græssede. Dumoulin var i Spidsen af sin Avantgarde, og red omsider alene frem, for at rekognosere Fienden. Han hørte Samtalen mellem nogle Offiserer, som havde leiret sig omkring Ilden. Een af dem sagde: hvis den Fandens Dumoulin nu kom, da vilde han have let Spil med os.

Her er han! raabte Dumoulin høit. Ind paa dem Dragoner! Alt blev adsplittet, og forfulgt lige til Bryssels Porte, efter at man havde gjort mange Fanger, og Chefen med egen Haand havde fældet een af de Offiserer, som talte sammen, og med sin Pistol gjorde et Feilskud efter ham. De Franskes Antal var langt færre end Fiendens, men deres Anfører vidste hvor stor Fordeel Angreb og Nat medføre.

I samme Aar hørte han af nogle Landboer, som vare ham hengivne, at tre Eskadroner af Dronningen af Engellands Garde, vilde drage fra Leiren, til en vis Landsby for at rykke i Vinterqvarteer. Han marscherte syv Miil i en Nat og skjulte sine Folk ved Veien, i tre Afdelinger. Han var neppe kommen der i Morgenstunden, førend Fienderne alt nærmede sig, de troede at være flere Dages Marsch fra de Franske, og droge altsaa, indhyllede i deres Kapper, ubekymrede hen ad Veien. Pludselig styrtede Dumoulin ind paa dem fra Bagholdet, omringede dem fra alle Sider, de fik neppe Tid til at kaste Kapperne af, og maatte tilhobe overgive sig uden at have løsnet et Skud. Dumoulin styrtede selv i Gallop hen til Vognen, hvori deres Major sad, og skød ham en Pistolkugle gjennem Hovedet, fordi han ei vilde erklære sig som Fange, men blev endog vred. Man tog Kaarderne fra Gardisterne, brak Hanen af Geværlaasene, de franske Dragoner toge Hestene i Tøilerne, og bragte

saaledes Karl og Heft til den nærmeste Garnison, som allerede rettede deres Artilleri paa dem, da de saae den brittiske Uniform og først antoge dem for Fiender. Kongen tillod denne lykkelige Offiseer for Fremtiden, at beholde Dronningen af Engellands Standarter og Paukre i sit Frikorps og tage dem med paa sine Tog. Dumoulin tog dem først i Aaret 1743 tilbage, da hans høie Alder ei skjenkede ham den Lykke, at kunne tjene længer, og Korpset fik en anden Chef.

Ved alt dette lykkes dog Udfaldet af slige Foretagender ei altid, om endog et stort Talent ledede dem. Videnskab og Erfaring frembringe let Teorien, som udføres under mange Vanskeligheder. En Ubetydelighed forderver stundum gode Planer, en eller anden Urigtighed i de modtagne Efterretninger, lidt formeget Hastværk, en smule Tøven, et Gevær, som uventet brænder af, en Soldats, en Patrullies Desertion, man forraades af en Bonde; endelig Modpartens regelmæssige Forsigtighed — alt dette kan give pludselige Hindringer, som ei mere kan overvindes. Man har meest at befrygte i Fiendens Land, hvor man har Indbyggernes Vrangvillighed mod sig. Imidlertid maa man stedse beholde den Retfærdiggjørelse, ei ved egen Skyld at have virket til en mislykket Udførelse af Krigsplanen. En vel udtænkt Plan og Iver i at begynde et Foretagende, maa retfærdiggjøre Offiseren. Og har han stedse bevaret sig paa det

værste Tilfælde, taget de Forholdsregler ved et muligt Tilbagetog, hvilke Kunstens Regler foreskrive, bringer han sin Kommando uden, eller kun med ubetydeligt Tab tilbage, saa maa den almindelige Mening dømme med Billighed om ham. Klogskab og Mod finde sikkert et andet Øieblik, hvor de see sig kronede af Lykken.

Femtende Kapitel.

Gjensidige Fordele og Mangler ved Infanteri og Kavalleri.

For Kavalleriet har Infanteriet meget forud, naar man gjør faa Undtagelser, som med Ungarer og Polakker, da det gjennemskaarne Land er mere passende til dets Bevægelser, og der findes mere deraf, end af Sletter. Infanteristerne finde let Gjenstande (Stæder, Landsbyer, Buske, levende Hegn, Grøfter o. s. v.), som give Værn mod et Angreb af Kavalleri; de komme mageligere frem paa Marscher om Natten og trække sig lettelig her tilbage, for et truende Nytteri, hvorimod dette saavel om Dagen, som om Natten, kan komme i Geværilden, uden at have Middel ihænde mod Skytter, der skjules og sikres ved Lokalet.

Derimod er Hestenes Hurtighed en Fordeel for Kavalleriet, den aabne Mark giver Rum og Fortrin til hurtige, pludselige og forvovne Manøvre, og et Infanteri, som her overraskes, kan meget let komme i Ulykke.

Misundelsen mellem begge Vaaben er alt gammel, saavel som den Strid, hvilket af dem, der afgjør det meest virkende? Ingen vil afstaae de indbildte Fortrin. Kun Erfaring maa skjelne.

Det lader sig ei vel tænke, at let Rytteri løber det faste Legem af en sluttet Batallion over Stav, naar det har koldt Blod og sparsomt bruger sin Ild. Quarreen af Infanteri, som har Bajonetten paa Geværet, især naar denne bestaaer af kraftfulde Mænd, giver den en for fast Modstand, til at den kan kastes overende af Husarernes eller de ridende Jægeres smaae Heste.

Desuagtet huggede de sidste ofte ind paa Infanteriet, og foraarsagede et skrækkeligt Blodbad. Men da maatte man sikkert søge Grunden i et utidigt, ei rigtigt udført Manøver, eller og at Infanteriet paa engang skød sin Ild bort, hvorpaa almindelig følger et totalt Nederlag; thi ved denne Leilighed pleier Kavalleriet at ride mere forvovent ind i fuld Gallop, men Infanteristen, som veed at hans Geværløb er tomt, og ei mere kan komme til at lade, taber Modet. I saadant Øieblik brød vel et talrigt Infanteri ofte Linien, Fienden kastede sig i Aabningerne, og nedsablede alting saameget mageligere, da de Flygtende vendte Ryggen, og trængte sig i Uorden; da mindste Modstand vilde have opholdt Fienden.

Med firsindstyve Dragoner tvang den bekjendte Jakob 1733 en tydsk Batallion, som stod i Quarree, til at strække Vaaben, en Følge af det voldsomme og uventede Anfald af denne Partigænger. Batallions-Kommandøren blev, for sin Feighed, stillet for en Krigsret.

Det svære Rytteri har dog ved deres stærke Heste en afgjørende Overmagt. Mod dets Chok, holder sjelden en Infanterilinie Stand.

Vil Kommandøren for omtrent halvtredsindstyve Ryttere hugge ind paa en lignende Styrke Infanteri, saa udsøger han femten eller tyve af sine bravæste Ryttere, hvis Heste tillige ere mindst sky ved Lynet og Knaldet af Musketilden. Disse ride i fuld Karriere mod Quarreen, for at nytte Magten af Hestenes Bringe. Sætte vi forud: at denne Batallion gav en saa rigtig og velrettet Ild, at alle, eller dog de fleste af denne Avantgardes Ryttere og Heste bleve trufne, saa vilde dog kun i det høieste Halvdelen styrte til Jorden, de øvrige vilde, omendskjønt saarede, blive i Karrieren, ja Blod og Ild vilde endog opægge deres Raseri saameget mere. Bajonet-Værnet er for svagt, til at kunde modstaae Anløbet af de svære og tungt belæssede Heste, som, naar de ere saarede, undertiden ei mere kan holdes tilbage af selve

Rytteren, de falde da vildt og bedøvede ind i Gle-derne, hvorved de gjøre Aabninger for de tililende Ryt-tere, som kaste sig i fuld Gallop i samme og hugge nu Infanteriet ned forfølde paa alle Sider.

Men ofte sætter man ei sit Forehavende igjen-nem, Infanteriet kan alt skyde i god Afstand, og træffe meget, de sky og saarede Heste vende om mod Rytterens Villie, have en naturlig Modbydelighed for at gaae over de Dræbte, lade sig ei let tvinge forbi de Faldne. Den kostbare Tid gaaer tabt, Fienden har igjen ladet, giver med forhøiet Selvtillid Ild, og der er intet Haab mere, igjen at bringe Hestene i Ilden.

Det er ei raadeligt, at angribe en Quarree fra alle Sider; thi den kan da overalt anvende sin Ild, og man opofrer meget. Dog maa man true mod for-skjellige Sider, give Agt, hvor der maaske i Mar-schen viser sig nogen Aabning, og i fuld Gallop ile ind i samme.

Naar Infanteriet frygter, ei at kunne modstaae en Chok, kan det ogsaa aabne sig i een af Flankerne, og danne tvende smaae, imedens Rytteriet engang i Karriere stormer gjennem Aabningen. Dette er nu i en dobbelt Ild, og naar Folkene blot have Fatning, da maae ingen kunne feile sin Mand. Man slutter sig strax igjen, det tredie Gled gjør omkring, for atter at give Ild paa Rytteriet. Men denne er en høist farlig Bevægelse; thi alt kan gaae tabt, naar

Offiseren ei griber det beleilige Øieblik, og naar hans Kommando ei med den hurtigste Nøiagtighed fuldbyrdes.

De Gamle kjendte allerede ret vel den Fordeel, som man kunde have af stærke og svære Heste, til at bryde gjennem Infanteriets Linier, og de barbariske Nasjoner bleve ei alene staaende ved Hestene. Man veed, at Punierne lode vilde Elefanter og Tyre løbe mod det romerske Infanteri, og disse tabte herved mangen Legion. Maaske havde Slaget ved Zama ei medført Rigets Undergang, naar det ei var lyk-kedes Scipios Hær, at opægge Elefanternes Har-me, hvilke vendte tilbage mod Hanibals egne Linier. Af samme Aarsag oprettede alle Europas Nasjoner i Middelalderen et Rytteri, hvori Mennesker og Heste vare af udsøgt Høide og Styrke, og begge svært be-pandsrte. Maaske tabte Kong Johan ved Poi-tiers ei Slaget tilligemed sin Frihed, og Kjernen af den franske Adel, naar Kavalleriet ei havde siddet af, og været nødsaget at fegte tilfods i en Huulvei mod det engelske Infanteri, som var langt færre end hine.

Herr v. Voß har her en Anmærkning, som er udeladt, da den handler om Bevæbning, og har Hen-tydning til de i hans tydske Udgave anbragte Kobbere, hvorom Hs. Exc. Hr. Gen. Lt. v. Ewald i sin Fortale har behaget at sige sin Mening.

Sextende Kapitel.

Infanteripartier og Overfald mod større Poster.

En Kommando tilfods, som ei er ledsaget af noget Rytteri, maa vælge Landets Beskaffenhed til Rettesnor, og ved Dagen med Forsigtigtighed søge at undgaae Sletter, og aabne Heder, som kunne give Fienden Fordeel over hine.

Anføreren maa, ved at udkaste sin Plan, nøie i Forveien undersøge de Vanskeligheder, som kunne møde ham i Udførelsen. Kan han ingenlunde undgaae Sletter, som han stedse maa passere ved Mørket, da maa han inddele Tid og Marsch efter sit Forehavende, at han ved sin Retirade kan være passeret Sletterne før Dagen. I modsat Fald maa han tilveiebringe Vogne at kjøre sine Folk paa, og derved forekomme Rytteriet. Hvad der iøvrigt maa iagttages, for at holde sig skjult for Fienden, og med Kraft at kunne modstaae et pludseligt Angreb, er i det tilforn Omtalte nøie nok sagt.

De Vanskeligheder, som Infanteriet alene har at stride imod, ere meget ringere, end naar det har Kavalleri i sit Følge. Fodfolk komme frem paa enhver Vei, og der ere talrige Gjenstande, som dække og skjule dem; det falder dem lettere at finde Levnedsmidler. Ved første Bøsseskud kunne de staae under Gevær; de behøve ei først at løse og optømme Hestene.

Hr. v. Kermelec forlod en Vinternat sin Post ved Trifftern i Baiern, for med noget Infanteri at overfalde en Bivuak af østerrigske Husarer. Han adsplittede dem aldeles, tog fem og fyrretyve Heste, og fem og tyve Fanger; thi Fienden var ubekymret, og betoges af Skræk, da de Franske med Bajonetten i Mørket styrtede ind paa disse Drømmere. I slige Tilfælde bliver man fuldkommen Herre, og kan alt længe være paa Tilbagetoget, førend de Flygtende komme til Eftertanke, og søge Hjelp i de andre Qvarterer. Men overlade Folkene sig, ved slige Leiligheder, for meget til Plyndring, hvilket især er Tilfældet, naar man er nær Byer eller Stæder, da maa Anføreren ei opholde sit Tilbagetog til det bliver Dag, men efter sit givne Signal marschere bort, med hvad han har hos sig, og lade det komme an paa, om de Soldater, som ei har villet adlyde Samlings-Signalet, siden følge efter eller gaae tabte; thi den hele Kommando bør for deres Skyld ei udsætte sig for nye Farer. Dog der maae holdes god Mandstugt, for at forebygge slige Uordner. De maae trues med Døden, om de under Aksionen mod Fienden ei strax adlyde ethvert givet Signal; thi ved Eftergivenhed i Straffen forfører den ene Soldat den anden, og Offiseren seer sig omsider forladt, og det alene for sin egen Svaghed. Herr v. Graffin kjendte

ei til Skaansel i slige Tilfælde, og lod dem, som plyndrede uden Befaling, afstraffe med Døden, da han af Erfaring kjendte de sørgelige Følger af disse Udsvævelser fra hans eget nye oprettede Korps.

Hr. de la Morliere maatte paa Den Cædsandudøve en lignende Strenghed. Velstanden paa denne De havde opvakt Plyndrelysten, og de meest strafværdige Uordner blandt Soldaterne. Endog under Fegtningerne forlodes Fanerne, og istedenfor at have kunnet forfølge den tilbagedrevne Fiende paa den meest glimrende Maade, vare Offisererne alene, og deres Folk plyndrede Bagagen eller Landsbyerne. Ja det varede henimod fem til sex Dage, inden man fik samlet de adsplittede Folk igjen, thi deels folgte Soldaterne først de Ting, de havde plyndret i Stæderne og Landsbyerne eller i Armeen; deels overlode de sig til Drukkenskab. Godhed og Eftergivelse foraarsager, at slige store Feil gribe om sig, alvorlige og haarde Straffe i nogle Tilfælde, forebygge i Fremtiden disse Krigslyder; og da Statens, Chefens og Troppernes Ære staaer i Vove, saa er der kun eet Valg, og der bør ingen Skaansel finde Sted. Lette Tropper, som ved Felttogets Aabning undertiden ere hvervede i al Hast, og som har antaget alt Slags Rips-Raps, har desværre saare ofte gjort sig allerværst berygtede. Det er Anførernes største Fordeel, at adskille slige Vagabonder fra de andre, naar de lære at kjende dem, da

da Krigstugt vanskeligen holder deslige i Ave, eller bedrer dem, og de desuden forføre deres Kammerater.

Med et vel disciplineret let Infanteri-Korps, kan ethvert, endog det allerfarligste og usandsynligste Bovestykke, udføres, især naar dette skeer i et vanskeligt Terræn. Man veed, hvor heldigen la Croix udførte den lange og farlige Vei med faa Infanterister, stedse mellem fiendlige Poster, da han opsnappede en tydsk Fyrste med Gemalinde, Søn og deres Følge. Men i slige Tilfælde er Mandstugt og den Troskab hos Folkene, at man er vis paa, de ei løbe bort, og forraade Hemmeligheden, ei nok, de maae være unge og stærke, for at kunne taale voldsomme Marscher, Nattevaagen og Mangel. Den Anfører, som et Forehavende af saa udmærket Vigtighed er betroet til, maa ei heller lade sig nøie med de almindelige Regler for at naae sit Maal. Et gammelt Karte, om endog samme hørte til de bedre, kan dog meget let føre ham vild; thi i en Række af Aar kan meget være forandret med Skove, Broer, Veie o. s. v. Hans Timer ere talte, derfor maa alt paa det nøieste overveies: hvor han vil hvile om Dagen, saavel paa Hen- som Tilbage-Marschen? de længere eller kortere Nætters Anvendelse? hvor han bedst og hemmeligst kan proviantere sig? hvorledes han vil bedrage sine Veivisere, ja selv sin Trup, for at skjule sin Hemmelighed? Kort sagt, enhver Anstødssteen maa forud betænkes, overlægges og ryddes af Veien. Han maa

altsaa have det nyeste Karte, den bedste Topografi, og desuagtet maa han dog lægge Mærke til Samtaler med Forstbetjente, Landmaalere, og Øvrigheds-Personer i Egnen, (men disse maa han dog ei troe i enhver Henseende). Samtalerne maae være almindelige, hvoraf man da mærker sig det Nødvendige, paa det at det egentlige Forehavende bliver en Hemmelighed for den Udspurgte. I Hensyn til Levnedsmidler, gjør man ved et langt Tog vel i, at føre Tyebakker, Kjød, Brændeviin o. s. v. med sig paa Vogne, som man tager underveis; thi Leverancerne ophøre. I en meget beboet Egn vil det vel ogsaa være muligt, at faae saamange Vogne, at hele Kommandoen kan betjene sig af samme. Da gaaer det Dag og Nat fort, i det den halve Deel af Mandskabet tør Pumre, og der kan da, efter Veienes og Aarstidernes Beskaffenhed, i fire og tyve Timer tilbagelægges tolv til ferten, ja flere tydske Miil. Men naar man kommer til det Sted, hvor Vognene skal ombyttes, da maae de saa hurtig muligt skaffes tilveie; dog maa det ingenlunde siges, hvor man egentlig vil hen. Veien kan end videre ogsaa tages til en afsides liggende Landsby, hvorfra man da igjen slaaer ind paa den rette Vei.

Skeer alt dette i Fiendens Land, saa kan man komme hurtigere afsted, om man forklæder sig, og antager de der værende Troppers Sprog og Sæder. Natten understøtter ogsaa fortrinligen slig List. De

ældre Partigængere vare snildere, end man nu finder dem. De havde saavel fiendlige Uniformer, som og andre Klædedragter ved deres Korps. De øvede flere af deres Folk i, snart at spille fiendlige Soldaters Roller, snart Kommisærer, Befuldmægtigede o. s. v. Man sørgede ogsaa omhyggeligere for god Forstaaelse med Indbyggerne. Blandt Beboerne i Flandern, Lüttich og de rhinske Provindser vare der mange, som af Hengivenhed for Partigængerne viste dem betydelige Tjenester. De foresloge ofte selv en Expedition, og man havde ei Aarsag at fortryde slige. Mange, som først vare Speidere og Veivisere, bleve af Lyst til Haandværket endog Partigængere, og udmærkede sig i Fremtiden.

Man kan ofte lykkelig ophæve Feltvagter, Piketter, fremrykkede Poster, som staae paa Høie ved Fiendens Leir, om de endog ere dækkede af en Flesche eller Redutte, thi slige Værker ere kun saa løselig opkastede. Dog det fordrer stor Hurtighed, og man maa have en god Understøttelse i Nærheden. Mest ligger en saadan Post for nær ved Hovedkorpset, er der Kavalleri i Nærheden, som strax kan sidde op, og give Hjelp, da bliver et saadant Foretagende almindelig betalt med et følelight Tab, og det lønner ei, at give sig af dermed.

Skal man tage en, af Fienden besat Bro, som mod vor Side er dækket med et stærkt Brohoved, da maa der opsøges Vadesteder for Kavalleriet, og In-

fanteristerne føres paa Baade i Mørkningen over til hin Side. Paa denne Maade kommer man Besætningen i Ryggen, og naaer let sit Maal. Hvis Hæren opbringer Svømmere, da ere de her, som ved mange andre Leiligheder, af stor Nytte.

Vi komme til Angreb paa fastere Poster, saasom gamle Borge, der endnu ere omgivne af en Grav og en Vold; Klostere, hvis Tilgange ere spærrede, og som Fienden forsvarer fra Vinduerne; samt smaae Byer, omgivne med Mure.

Endog i disse Tilfælde maa man i Forveien have indhentet nøie Underretning om alle Omstændigheder. Speidere maae udforske, hvor et saadant Sted maaske har sin svageste Side, om Besætningen er aarvaagen eller skjødesløs, om der muligen lod sig knytte nyttige Forstaaelser?

Over Gravene ved en gammel Borg kommer man lettest, naar man har nogle Vogne efter sig med Faskiner, enhver Soldat bærer nu en saadan foran sig, (som tillige kan sikre ham for Flinteskud), derpaa kastes de tilhobe i Graven for at fylde samme. Kan man udføre dette om Natten, saa ubemærkt at Larmen i Borgen først opstaaer, naar man udfører Overgangen, da er man saameget heldigere. Store Pæle, som man fører med sig, bruges til at støde den spærrede Port ind med. Een Deel af Kommandoen stiger ind af de nederste Vinduer, og støder det Mandskab ned, som ei vil overgive sig.

Besatte Bygninger maa først angribes, i det samme de stikkes i Brand. Mod Portene stilles gode Skytter i Skjul, de fælde alt, som vil trænge ind, og samle sig til videre Modstand. Uorden og Frygt kommer endnu hertil, Fienden veed ei hvor stor et Antal han har at stride imod, og som oftest seer man ham strække Geværet.

Imidlertid kan den Deel, som angriber, ei heller her gaae hurtig nok tilværks, at Postens Undsætning ikke overfalder ham; thi det lader sig ei tænke, at Fienden vilde besætte en saadan Post uden hurtig at kunne bringe den Hjelp. Blot det Tilfælde, at et Detachement paa Marschen havde kastet sig ind i samme, kunne her gjøre en Undtagelse, og i saa Fald vandt da den angribende Deel Tid nok, til sine Forholdsregler.

Har Fienden til Nytte for sine Forbindelser, eller af anden Hensigt, besat en liden med Mure omgiven By, (som ogsaa kan tjene ham til Kantonnerings- eller Vinter-Quarteer), hvori der muligen kunde være en General, et Magasin eller Kasser, da vil dette saameget før blive en Gjenstand for et Streifparti. Ofte maa der da tages betydelige Omveie, da maaske blot Tilgangen er aaben i Ryggen, (og selv denne maaske kun opnaaes, naar man med Klogskab veed at undgaae andre Troppequarterer). Er en Marsch af fem, sex eller flere tydske Mile nødvendig, da kan den tilfulde udføres i fire og tyve Timer med

tilforladelige Folk, som uforsagt holde ud, føre Proviant med sig paa Vogne, og rigtig forstaae at benytte Terrænet, om det endog, ifølge Omstændigheberne, gik noget langsommere. Det er raadeligt, at marschere to Mile ad Gangen, hvortil man, især hvis Veien er ubanet, bruger ved Dagen omtrent fire Timer og om Natten vel endog fem til sex, derefter holder man fem Timers Hvile. Omtrent een Time bruge Soldaterne, til at spise og drikke, (ved voldsomme Marscher maae de især rigeligen forsørges, at de ei afkræftes) i fire Timer sove de (nemlig afvexlende), og herefter gaaer det videre. Lader det sig gjøre, har man ogsaa Vogne, for under Kørselen at lade en Deel hvile sig. Men undertiden tillader den Vei, som man skal passere, ei sligt, og da maa ogsaa Provianten paa anden Maade føres med; Landboerne maae pakke den paa Heste, Mandskabet maa selv bære saameget som muligt, man præsser vel ogsaa undertiden Bønder til dette Brug.

Den sidste Marsch maa endelig foretages om Natten, at Angrebet kan begynde mod Morgenstunden. Man gjør Holdt en halv eller en Fjerding Miil fra Stedet, og Speideren, ledsaget af en ferm Underoffiseer (bedst om han er forklædt), maa forud, og snige sig rundt om Muren, for at udforske, om de tidligere indhentede Efterretninger ogsaa ere tilforladelige. Frem for alt maa man vide, om der er Haver i Nærheden af Portene eller Huse, der høre til Forstæderne? hvor Murene ere høie? og hvor de ere lave eller have en Aabning? om man skal over vaade Grave? hvorledes Fienden har fordeelt sine Skildvagter? til hvad Tid Portene aabnes? om han har stillet Piketter udenfor? om Besætningen maaske er svækket ved en Transport, eller om der snart skal afsendes een o. s. v. Kommer Speideren tilbage, og har bragt Chefen de Underretninger, der stod i hans Magt at indhente, da bryder man op, for at skjule sig bag een af Forstadens Haver, eller hvorsomhelst det lader sig gjøre. Møder man nogen, da anholdes han, og udspørges. Man kan ogsaa i al Stilhed tage Beboerne fra et udenfor Portene liggende Huus, og disse tvinges til at sige Tingenes Stilling.

Naar det kan opnaaes at komme til Murene med sine Redskaber, til samme Tid, som der indenfor opstaaer Larm, da mislykkes Brugen af Stormstiger sjelden; thi de første af Folkene ere allerede komne over, og have bemægtiget sig de nærmeste Vagter, førend de allarmeerte Soldater kunne komme ud af Qvartererne. Man maa da hurtig gjennemstreife Gaderne, for at tilintetgjøre den Modstand, som har ordnet sig. Dog har det mange Vanskeligheder med Stigerne. Der er kun lidet Haab til at faae det tilbørlige Antal i Forstaden, man maa derfor have skaffet sig samme i de nærmeste Landsbyer, og ført dem med sig paa Vogne. I Mangel af andet bindes Vognledder til hverandre, som endnu understøttes af

lange Stænger. Dog maa Murens Høide nødvendig forud være undersøgt, at man ei kommer med for korte Stiger, hvorved mangen et Foretagende af dette Slags er mislykkets. Om muligt udsøger man et Sted paa Muren, hvor ingen Skildvagter staae i Nærheden. Under den største Taushed maae de Soldater, som ere bestemte til at bestige Muren, her fordele sig med Stigen i Haanden, og Geværet hængt over Ryggen, imidlertid bliver en Reserve paa eet dertil passende Sted. En anden Afdeling sendes mod den nærmeste Post, og maa ligeledes nærme sig uden mindste Larm.

Staaer nu alting beredt, da gives Signalet til at lægge Stigerne an. Man kan udsætte en Belønning for den, som først er ovenpaa Muren, og først nede paa den anden Side. Folkene stige muntert, dog uden Uorden og Overilelse, og uden at tale et Ord, op paa Muren, sætte sig skrævs over samme, trække Stigen efter sig, stiller denne fast op mod den indvendige Side, for igjen at komme paa Jorden. Har man ei det behørige Antal Stiger, da stilles Halvdelen paa hver Side. Den Afdeling, som fra den udvendige Side er gaaet mod Porten, holder sig rolig indtil det første Anskrig eller Skud høres. I samme Øieblik gjør den et Angreb mod Porten, for at beskæftige Vagten, som ellers sikkert iler til den Plads, hvor man er ifærd med at stige over Muren. Reserven kan ogsaa, paa eet eller andet Sted, gjøre et

blindt Angreb. De tyve første Mand, som paa den anden Side have faaet fast Fod, samles ved en kjek Underoffiseer, og bestorme den nærmeste Vagt. En Offiseer, som efter Omstændighederne samler Folkene i to Gleder, følger efter. Hvad der sætter sig til Modværge af Vagten, stødes til Jorden, dog maa man øieblikkelig være betænkt paa at gjøre nogle Fanger, som med Kaarden eller Pistolen paa Brystet tvinges til strax at føre en Offiseer med noget Mandskab til den Høistkommanderende. Porten maa enten lukkes op, eller sprænges itu, at de, som gjorde det blinde Angreb, kan komme ind. Det øvrige Mandskab fordeles. Den ene Halvdeel iler til Hovedvagten, og den anden fordeler sig i Gaderne, for at sprede de Soldater fra hverandre, som vil samle sig. Man lader ogsaa ved Trommeslag bekjendtgjøre, at de, som ei forlade deres Quarteer, og som kaste deres Vaaben ud paa Gaden, skal faae Pardon og Fangenskab paa gode Vilkaar; men at enhver maa vente Døden, som endnu tænker paa Modstand. Man søger ogsaa at tvinge den fangne Kommandør: at han formaner Folkene til roligen at overgive sig.

Imidlertid sender Reserven Patrullier rundt om Byen, for at paasee, at ei nogen anden Port aabnes, og at ingen Flygtninge undkomme. Reserven tager siden imod de fra Byen tilsendte Fanger, eller de erobrede Effekter, og gaaer uden Ophold derfra

med samme. Hvad der kommer sidst ud af Byen udgjør Arriergarden.

1741 om Vinteren, lod Greven af Sachsen, Prags Mure bestige ved Hjelp af Stormstiger. Man fandt kun een Skildvagt paa Volden, som fyrede sit Gevær af, og denne store Stad var i faa Minuter erobret.

Men er Muren omgiven af en vaad Grav, da bliver en Storm vanskelig. Graven maa i Forveien fyldes med Faskiner, dette tager Tid, og kan ei godt fuldbyrdes uden Larm. Ligeledes maa man nødvendig vide, hvor dyb Graven er, for derefter at gjøre Stigerne deslængere, hvorfor den forud maa loddes.

I den sidste Beleiring for Bryssel overfaldt et Parti Ungarer den lille Stad Vilvorden, ved at snige sig langs en Dæmning og under en Bro. En Kaptein og adskillige Soldater af Regimentet Grassin bleve dræbte. En ung Løitnant, der havde Vagt lige overfor det lave Sted, hvor Fienden steg ind, var faldet i Søvn med sit Mandskab.

Er en Storm slet ikke anvendelig, saa skjuler Kommandøren sig i Nærheden i et Krat, en Høve, bag et levende Hegn, en stor Bygning eller hvor der viser sig Leilighed. Avantgarden lægger sig ned et Pistolskud fra Porten, for om muligt at bryde ind, naar den om Morgenen tidlig aabnes. Den dræber, hvad den møder, Hovedtruppen iler til af alle Kræfter, man bemægtiger sig Vagten, styrter til Torvet og

gaaer end videre frem saaledes, som forhen er sagt. Men hørte man allerede, at Fienden, ved at aabne Porten, havde iagttaget al Forsigtighed: saasom at lukke Porten igjen og derefter nu først trække Vindebroerne op eller Slagbommen, der er forsynet med Pigger, bør ingen Avantgarde komme for nær, da der vgsaa sikkert vil være Patrullier, som undersøge Egnen, og ville opdage den. Officeren maa nu være betænkt paa Krigslist. Studeerte han i Fredstid, saa vil han af Lærebøgerne over Krigskunsten have fundet mange Exempler i Historien om henfarne Folkeslags Feider, der nu knnne komme hans Opfindelsesaand tilhjelp.

Saaledes have f. Ex. Partigængere ladet læsse en Vogn med Foder, og ført den til Byen med en Soldat, der var forklædt som Bonde. I Vognen laae andre skjulte med deres Geværer. Atter andre kom som Bonderpiger og Karle, bare Kurve med Havefrugter, som om de vilde tiltorvs dermed. Under Klæderne havde de en Kaarde, Dolk eller Bajonet. Paa Broen eller i Porten maatte Vognen forsætlig kjøre paa, at en Axel eller Hjul brak. Nu stod Vognen fast, og Porten eller Vindebroen kunde ei bruges. I samme Øieblik styrtede alt ind paa Vagt-Mandskabet, borede det ned, om samme greb til Gevær, tog dette bort, om det stod foran Vagten, og tvang den til at overgive sig. Det er naturligt, at Hovedtruppen ei heller maatte tøve med at komme tilhjelp.

Slige Overfald lade sig bedst anvende paa en Markedsdag, i en stærk Taage, i Morgenstunden, eller i Høstens Tid.

Om den gamle la Croix fortælles følgende snilde Krigslist. Han vilde overrumple en liden Stad, til hvilken de fra Nabolavet aarlig paa en vis Dag gjorde Valfart. Hans Soldater maatte den Dag forklæde sig som Landsbyfolk, gaae derhen i Prosession, og istemme en andægtig Sang. Man lod dem komme ind i Porten, skjønt Vagten efter Skik og Brug traad i Gevær. Men disse tilsyneladende Andægtige trak pludselig Sidegevær og Pistoler frem, for at overmande Vagten. Chefen fulgte hurtig med Mandskab, der var skjult bag Haverne, og uden al Modstand opnaaede han sin Hensigt.

Stæder eller Slotte, som kun have en almindelig Port uden Broer, Faldgitter eller Barrierer, ere ivrigt lette at bestorme ved Hjelp af Petarder, Muurbukke og Øxer. Tynde og lave Mure, der ikke have Udenværk eller Taarne, der bestryge Flanken, ere ligeviis en Hindring, som Magten lettelig bortrydder.

Vaade Stadsgrave gaaer man over i Vinterstid, hvis Fienden ei hver Dag opiser dem, hvilket da nøie maa udforskes, for ei til Unytte at spilde Folk.

Men vil Besætningen i en liden Stad sætte sig i Sikkerhed mod slige Angreb, da maa den sende Piketter foran Portene, de maae hele Natten patrullere vidt omkring, og flux skyde, naar noget Fiendligt sø-

der paa dem. Vogne, belæssede med Steen, maae mod Nattetider b.inges foran Portene, opreiste Brædestilladser (échaffaudages) ved Murene, hvorfra Skildvagterne om Dagen kunne see ud, og om Natten lytte. Mangler det ei paa Materialier, maae de føre smaae Lysraketter med sig til at kaste over Muren, naar nogen ualmindelig Larm skulde høres, for at kunne see, hvad der foregaaer i den Egn, der oplyses. En stærk Afdeling bliver under Vaaben i een eller anden stor Bygning, holder en dobbelt Skildvagt for Døren, og lader patrullere indenfor Muren. Halvparten iler strax til det Sted, hvor man mærker en Storm, skyder dem der klavre, og kaster Stigerne om. Den anden Halvpart forstærker Vagterne, og stiller sig op ved Muren, for at tilintetgjøre et gjentaget Forsøg. Midlertid løber hele Garnisonen til Gevær. Om Morgenen aabnes ei Porten, førend en halv Time efterat det er lys Dag. Skildvagterne fra Stilladserne og Kirketaarnet maae i Forveien kunne overskue hele Egnen. Ligeledes maae Piketterne foran Portene have indmeldt, at der er intet Fremmet seet mellem Gjerder, Hegn og Haver, saavelsom og i Forstædernes Huse. Derpaa aabner man vel Portene, men lader dem enten være blændede, eller dog Slagbommen gaae ned. Naar noget vil ind eller ud, træder Vagten i Gevær, og en Underofficeer med tvende Mand spænder Hanen, og undersøger de Veifarende. Meer end to til tre Personer la-

der man ei ind ad Gangen; komme flere, befales det dem at vente i lang Afstand, ja endog der at sprede sig fra hverandre. Hver Vogn undersøges nøie, Prosessioner og deslige viser man tilbage, eller uden om Staden. Ved disse Forsigtighedsregler, og ved flittig at udsende gode Spioner, vil Besætningen med Hæder forsvare sig mod Streifpartier.

Syttende Kapitel.

Hvad der lader sig foretage mod Fiendens Bagage o. s. v.

Ved Slag, Marscher, Transporter har Anføreren for et let Parti af tolv til femtenhundrede Mand Leilighed, paa en glimrende Maade at gjøre Fienden Afbræk. Men Feltherren maa til denne Ende give ham fri Raadighed, og ei svække hans Korps ved Detacheringer.

En slig Offiseer, som desforuden bestandig tager Geografi, Spioner, Fanger og Overløbere paa Raad, for at blive underrettet om Land og Fiende, forøger sin Opmærksomhed, naar der kan ventes en hurtig Sammenstøden af Armeer og et Slag. Gjenstanden for hans omhyggelige Forsken bliver Fiendens Leir, dennes Bagage, og de sædvanlige Maader, han bruger at dække dem paa. Efterat hans General gav

ham saamegen Oplysning over Hovedøiemedet, som der var nødvendig til at lede de bestemte Planer, skrider han til disse. Eftersom nu Fienden er i Telte eller Barakker, og Brugen der er, at Soldaterne, til desto større Bequemmelighed, lade Tornister og Vadsække tilbage, naar de gaae et Slag imøde, og den samlede Bagage enten sættes i Nærheden og bevogtes, eller maa bringes længere bort fra Kamppladsen; derefter indrettes nu den bestemte Expedision paa Fiendens Leir, eller Bagage under Slaget.

Men da Marschen her maa udføres med Hurtighed, og det bliver nødvendigt at kaste de første Vagter, der samle sig tilbage; saa behøver man et talrigt Rytteri. Den Side man vil rykke imod, for at anfalde Leiren, bestemmes efter det Spørgsmaal: hvor staaer det meste lette fiendlige Kavalleri i Slagtorden? thi uomgængelig er den modsatte Side nu at vælge, for at dette lette Kavalleri ei strax skal lægge Hindringer i Veien for Udførelsen.

Om Natten, førend det, efter indhentede Efterretninger, kommer til Slag, sætter Partiet sig i Bevægelse. Der tages en passende Omvei, for at undgaae Patrullierne paa den anden Side. Støder man dog paa een, saa maa et Antal kjekke Ryttere paa gode Heste stedse være færdige, til at gjøre saadan Jagt paa dem, at ikke een Mand kommer derfra, som kunde bringe Melding om det Forefaldne.

I nogen Afstand fra Leiren, og paa et Sted der er passende til Baghold, stiller Infanteriet sig, for at understøtte Tilbagetoget for Kavalleriet, som her bruges. Foriveien har man forsynet sig med allehaande brændbare Materier, Begkrandse, Svovllunter, Halmvisker, og uddeler dem til de Ryttere i Særdeleshed, som skulde gjøre det første Indhug. Da Hensigten er, i den korteste Tid at skade Modstanderen saameget som muligt, at udbrede Larm, Skræk og Forvirring i høi Grad, saa maa man aldeles forbyde al Jagt efter Bytte, og Trudselen om Dodsstraf maa afholde enhver Rytter, fra at gjøre noget andet, end hvad ham er overdraget.

Infanteriet alene er her sjelden brugbart, da det vilde være alt for langsomt med at iværksætte det Befalede, det maatte da være et særdeles gjennemskaaret Terræn, en Bjergstrækning, med Skov, som førte til Stedet, og forskaffede det et sikkert Tilbagetog.

Under Slaget ved Kesselsdorf 1745 kastede preussiske Husarer sig i Saxernes Leir, medens disse stode i Kamp med Preusserne, ja de bemægtigede sig Batterierne i Landsbyen Kesselsdorf, med hvilke der nu blev fyret paa det saxiske Infanteries Flanke. Husarernes sædvanlige Hurtighed var ene istand til, saa uventet at overraske Fienden.

For-

Forend Armeerne ere i Træfning, tør man ei komme frem af Smuthullet, det er ogsaa godt, at oppebie en Tidspunkt, da det Rytteri, som endnu staaer nærmest ved Leiren, tager Deel i Fegtningen.

Men nu maa der ikke nøles længer, der gives Signal til at bryde op, i fuld Karriere gaaer det nu mod Leiren, de Kavalleristen, der bleve udtagne, til at sprede sig, flyve nu til alle Sider, stikke Teltene eller Barakkerne ibrand, lægge Ild paa Krudtkarrerne, Korn- og Hø-Magasinerne, slaae Vognene itu, ødelægge Marketenternes Vare, skyde Pakhestene, som man ei kan vente at føre bort med sig, jage Kudskene bort, som da ere tilbøielige at kaste sig paa Hestene og undflye, og derpaa samler man sig igjen ved det første Stød i Trompeten. En anden Trup bliver imidlertid samlet, for at byde Spidsen mod den Bedækning, der vil samle sig; nok en anden er strax fra Begyndelsen, sendt hen til Kamppladsen for at tage Vare paa, om den fiendlige Armee ogsaa sender Leiren Undsætning, i hvilket Tilfælde der strax gives Melding, og Tilbagemarschen begyndes, efter at man har gjort den muligste Skade.

Foruden den store og for Øieblikket ubodelige Skade, Fienden vil lide ved at tabe sine Effekter, kan et sligt Foretagende endog virke paa Udfaldet af det egentlige Slag. Thi det indgyder Hæren en ei liden Uro, naar den seer Luerne rase i sin Leir, og Flygtninger i

Mængde komme beængstede derfra. Generaler, Offiserer og hvo ellers tabe Eiendomme, blive mismodige, der opstaaer Bekymring for Fremtiden, og den haarde Tanke om Mangel, som følger efter denne Ulykke; Feltherren veed ei engang hvor stærk den Hob kan være, der er falden ind, om han ei har med en heel Kolonne at gjøre, og han muligen nødes at forandre alle sine Planer. Det gjælder om at indhente Efterretninger, sende Trupper derhen, for at standse det Onde, og disse skulde maaske nødvendig bruges paa andre Steder.

Det blev forhen sagt, at naar man faaer Efterretning om fiendlige Hjelpetropper, gives der Appel, og al videre Ødelæggelse maa ophøre. Desuden kan en halv Times Vandalisme have ødelagt nok, og Fienden mulig beregne sit Tab til Millioner. De Tropper, som ere meest udmattede, trække først bort, de slinkeste danne Arriergarden, og saaledes gaaer man igjen til sin egen Hær. Det er meget gavnligt for at dække et Tilbagetog, naar der er Broer, som man kan kaste af, eller (skjønt det er haardt) Byer, som man kan stikke i Brand. Gaaer dette Tog gjennem en Skov, da har man vel endog kunnet gjøre Anstalter til en Forhug, naar man lod en Infanteripost blive tilbage ved een eller anden Defilee, og opbød Tømmermænd og Bønder, til at fælde Træer, disse slæber man sammen, naar de Sidste ere slupne igjennem, tvinger dem i hverandre, og lader dem

endnu en Tid forsvare af de bedst Beredne, at Fienden ei strax kan rydde dem af Veien. Ligeledes kan Bøndervogne, læssede med Steen og Gødning, bequemt spærre en Defilee. Havde man nok af Krudt og andre Fornødenheder, lod der sig vel og i en Defilee anlægge en Fladdermine, som sprængtes, naar de første Fiender nærmede sig. De øvrige vilde dog sludse, da de kunde frygte flere slige, og den aabne Tragt gjør tillige Veien utilgængelig, som først igjen, med Tidsspilde, maa tilkastes. Vel støder man sjelden paa Huulvei, Dæmning eller Bjergpas, som man ei kunde gaae udenom, dog vinder man stedse Tid, naar Fienden ei kan betjene sig af Diagonalen. Men der behøves stor Forsigtighed; thi Forfølgerne, som, forbittrede over deres eget Tab, ere opirrede til Raseri, tage let den Beslutning, ei at give Pardon. Dog er Talen her om de Tilfælde, hvor eens egen Hær ei staaer langt borte.

Medens de forenede Østerriger og Saxer 1745 sloges ved Soor med Kongen af Preussen, faldt Oberst Esterhazy med firehundrede Husarer og et Ulanregiment ind i den preussiske Leir, tog Kongens Feltequipage, hans Feltkanseli, mange Vogne og Fanger, og brændte endnu hele Leiren af. Armeen, skjønt seirende, kom herved i største Forlegenhed.

Lader Fienden af Forsigtighed sin Leir brække af, naar det gaaer til Slag, og sender Pakvogne, Lastdyr, sygt Mandskab, Marketentere og hvad der

ellers opholder sig i Leiren, tilbage under en svag Bedækning (for ei at svække sig formeget under Kampen), da maa Partigængeren ei skye den længere Vei, men følge Toget. Derved faaer han desto rundeligere Tid til at udføre sit Forehavende, og kan maaske bringe Kasser, Heste, endog Vognvæsnet, som Bytte med sig. Eskorten anfaldes uventet og med Voldsomhed, kaster man den med Held tilbage, giver det Øvrige sig let. Man fordærver og ødelægger, hvad man ei vil tage med sig; man kan samle sig gode Heste, som sættes for Vogne med Kasser eller Sager af Værdi, og føres med paa Tilbageveien. En Avantgarde iler flux afsted med dem, men de maae have enkelte Ryttere ved Siden, ellers spænde Kudskene deres Heste fra, for at flygte, og en Vogn, som bliver staaende i et snævert Sted, kan opholde den hele Kolonne. Arriergarden sætter sig tilsidst i Bevægelse, og dækker Toget.

Her kan ogsaa Natten være meget gunstig, naar man har gode Ledsagere, og overhovedet er vel kjendt i Landet, ja Fienden vil endog lide et saameget følelige-gere Tab, da hans Karle og Soldater, i det de plyndre, retfærdiggjøre deres Samvittighed med den Tanke: Fienden faaer det jo dog; Beboerne vil nu vel ogsaa indfinde sig, fange de omløbende Heste, eller tilegne sig Vognene.

Undertiden kommer Fiendens Vognvæsen ved Natmarscher paa Afveie, og dristige Krigspuds har

vel allerede i Forveien befordret dette. Engellænderne mistede paa denne Maade i Felttoget ved Main 1743 en Deel af deres Bagage. En Kolonne fulgte i Mørket efter et Detachement af Regimentet Berchini, som havde den Forvovenhed, at blande sig mellem Bedækningen, og bedrage dem ved Sproget. Vore Soldater lode Vognene gaae en feil Vei til vor Armee og det var nær ved, at de alle vare bragte til den franske Leir.

En Armee, som er slaaet, har almindelig saameget at bestille med sin egen Redning, at den forsømmer at sørge for Bagagen. Forvirringen udbreder sig der; foran, ved Siderne, ja endog bag Hæren afgaaer Bagagen, overilet, i stor Uorden, og slet dækket. Et saadant Øieblik vinker fornemmelig ad Partigængeren. Her lader sig, næsten uden al Fare, gjøre de betydeligste Priser.

Da nu, ifølge den nyere Ktigs Natur, det gamle Vaglsporg: "man bygge Fienden gyldne Broer," neppe er anvendeligt eengang mellem hundrede Tilfælde, men nu betragtes efter sit Værd, saa maa det ikke have sin Forblivende ved eet Angreb. Aldrig har man større Forhaabninger, til at udføre det Utrolige, end naar en slaaet Hær forfølges. I samme Grad, som Mod, Tillid, Virkekraft tiltager hos eens egne Tropper, tage de af hos Fienden, naar hans Tilbagetog uophørlig tirres og svækkes ved nye Ulykker. Lette Tropper kunne vel endog flere Dage for-

følge Fiendens Bagage, og de Veie, ad hvilke Flygtningerne sprede sig, førend Fienden igjen sætter sig i fast Stilling. Indqvarteres Bagagen om Natten i een Stad, saa tager man en Omvei derhen. Ved en Bro eller anden Defilee sættes en Kommando, saavel til at dække Tilbagetoget, som man muligen gjør med de tagne Vogne, som og for at spærre disse Steder, og derved tilintetgjøre Fiendens Efterfættelse, hvortil han under saadanne Omstændigheder sjelden viser Lyst og Villie. Til den Ende skaffer Kommandoen læssede Bondervogne, Harver, Bjelker, o. s. v. ved det Sted, hvor Gjennemgangen er snæver, og naar Transporten er over den, bringes disse Ting midt i de snævre Steder. Fienden, som ved denne Standsning tillige beskydes flittig, vil neppe give sig af med at rydde disse Vanskeligheder tilside, som kjølner hans Mod, og han stræber at naae en sikrere Stilling. Eller og den nærmeste Landsby maa bringe Halm og tørt Brænde i Mængde, som kastes paa Veien eller paa Broen og antændes (naar den er af Steen, og altsaa ei var let at brække af). Hovedtruppen nærmer sig Qvarteret i Mørket. Er Byen kun liden, saa lader det sig ei formode, at alle Vognene have taget Plads deri, de maa tildeels staae i Forstæderne, eller maaske endog i de nærmeste Landsbyer. De sidste ere da en Gjenstand for det lettere Angreb. Man tager da efter Behag en Deel, medens een Afdeling tvinger Kudskene til at lægge Toiet

paa Hestene og følge, en anden staaer færdig, at give Ild paa alt, hvad der vil ile Vognene til Hjelp. Ifølge Omstændighederne vover Anføreren sig selv til Byen, naar man har faaet Efterretning, at der ikkun er en svag Besætning, Veiene ere gode, og der findes et fordeelagtigt Terræn, som fremmer Tilbagetoget, da man maa slutte, at de Vogne staae der, som ere af meest Værdi: saasom Kasser, Generalernes Equipage (hvori man undertiden finder Papirer af Vigtighed). Efterretninger indhentes ved saadanne Omstændigheder letteligen; thi Overløbere komme i Mængde, og det vil ei mangle paa Fanger. Ifølge Efterretningerne udkastes Planen, som maa udføres med Kjekhed. Lod det sig ei gjøre at falde ind i en saadan By, saa skader man andensteds saameget man kan. Maaske kunde man forderve Veiene, ad hvilke Fienden siden skal gaae, forhugge snævre Steder, ødelægge Broer. Derved bliver Fienden opholdt halve Dage paa sin Marsch, og et større Korps, som trænger efter fra vor Armee, erholder de Fordele over ham, som man selv var for svag til at kunne tage. Et let Parti vil endnu kunne udrette langt mere, naar Feltherren ogsaa giver det noget ridende Artilleri med, thi de mindre Byer, hvori Fiendens Bagage staaer, og som man ellers ikke kunde gjøre megen Skade, tændes nu ibrand ved nogle gloende Kugler, eller naar Fienden gjorde Vognborge, ængstiges, og opløses disse med Haubitsgranater.

Men det bliver stedse nødvendigt at standse de Uordner, som Plynderlysten foraarsager hos Tropperne. Den uundgaaelige Strenghed, som før er omtalt, maa her gjentages, man forestiller dem den store Fare, hvori de Enkelte sætte sig selv og det Hele, naar de sprede sig og plyndre; lover dem, at Byttet skal sælges til den Høistbydende, og det Indkommende i lige Parter tilstyde Soldaterne, da vil dette nok virke en Deel. Ved alt dette er det vel gjort, om man lader Signal til at samles give noget tidligere, end det just behøves, thi enkelte Soldater vilde desuagtet ei adlyde, men tøve saalænge som muligt.

Endnu erindres, at naar Tidens Korthed og Veiens Beskaffenhed ei tillader at bortføre Vogne, og man maa nøies med de tagne Heste, kunde Infanteristerne kaste sig paa samme, hvorved da Tilbagetoget meget hurtigere fuldføres.

Endog paa hiin Side af en Flod kan man gjøre Bytte af Heste, naar Rytteriet er vel øvet i at svømme, eller man opdagede et Badested.

Dog naar Fienden ikke just er paa Flugt, bliver det dog de lette Troppers Sag, at tirre ham i Flankerne.

Her gavner en Masse ei saameget, som smaae vidtspredte lette Ryttertrups, der snige sig frem i Skove, bag Banker, langs Byer, Huulveie, levende Hegn, og ledsage Fiendens Tog. Men Egnen maa forhen være nøie undersøgt, alle anførende Officerer, Korporaler, ja endog den gemene Mand

maae være bekjendte dermed, at enhver kan vide at finde sit Smuthul, naar Overmagten pludselig angriber ham. De holde sig i nogen Afstand, og sender igjen nogle mindre Trups nærmere mod Fienden, ofte kun to eller tre Mand, for hvilke det da bliver desto lettere at holde sig skjult. De angribe alt, hvad der fjerner sig fra den marscherende Kolonne. Ei sjelden ride Officerer ind i en Landsby eller til enkelt Huus i Nærheden af Veien, for at faae nogen Forfriskning, og ere ubekymrede, da de ere den marscherende Armee saa nær. Marketenterne gaae nu ud for at gjøre Indkjøb. Soldater, Tjenere og Kudske snige sig ud for at plyndre. Sidepatrullerne bruge mindre Forsigtighed. Alle disse Priser gjøres om muligt uden Skud, for ei at tabe Leiligheden til at gjøre flere. Rykker Hæren i Leiren, saa sendes Soldaterne ud, for at hente Brænde, Halm og Vand; disse passer man paa, ved at lade adskillige smaae Afdelinger forene sig. De til Hæren henhørende Personer, saasom Kommissærer o. s. v., indqvartere sig vel for Magelighedsskyld i Meierigaarde, Møller, Landsbyer; det samme skeer ofte med saarede eller sygelige Officerer, endog med Generaler, der have saameget mindre Bedækning, da de ere længere fra Fienden, og troe sig sikre. Man oppebier Natten, støder Skildvagten ned, sætter den, som man bringer bort, Kaarden for Brystet, og tvinger ham, til at sætte sig paa en Hest, som man har paa rede Haand, og en Rytter fører Toilen.

Man kan ogsaa hist og her paa Flanken, langs Kolonnen, have nogle Ryttere, som følge den bag levende Gjerder, Hække. Huulveie, uden at sees, og opsnappe alt, hvad der skiller sig fra Kolonnen eller bliver tilbage; de kan ogsaa gjøre et blindt Angreb, hvorved de med Overlæg vise Mangler. Fienden sender da sikkert en Trup mod dem, nu tage de Flugten, men ei saa iilsomt, at jo Fienden beholder Haab om at naae dem. Paa denne Maade lokkes han efter til et eller andet Terræn af en Huulvei eller Krat, hvori man har et stærkt Baghold, som først lader ham komme vel forbi, men derpaa afskjærer man ham, og falder ham i Ryggen.

Men forfølges faa Ryttere, af for stor en Overmagt, da maa de ei retirere paa en Trup i Nærheden, for ikke at udsætte denne for en ulige Kamp; men derimod saa hastig muligt redde sig paa andre Veie.

Ligeledes kan udsendte Ryttere gjøre smaae Priser, naar Marketentere, Tjenere eller andre Personer ile foran Hæren, for at komme først til Leir, Besen; eller blive bag efter Arriergarden, i Bønderbyerne, for at bede, drikke og lade Vognene reparere.

Ligger en Kjøbsted paa den Vei, som Fiendens Armee tager, da betaler det som oftest Umagen, at lade en velbereden Trup skynde sig derhen i Forveien, og opsøge sig et Sted til Baghold; thi Offiserer af

Staben, Kommissærer, Tjenere, Marketentere tage hyppig foran Armeen derhen, for at indkjøbe Fornødenheder, eller af andre Aarsager.

Deler Fiendens Hær sig i flere Leire eller Bivuaks, har han Sidekorps langt fra sig eller sine Qvarterer i deelte Kantonneringer, da er det vigtigt, naar man ligger paa Luur i Forbindelsesveiene, thi der viser sig den bedste Leilighed, at opsnappe Adjutanter, Estaffetter og andre Offiserer med skrevne Depescher, hvis Indhold kan være Generalen af største Magtpaaliggenhed. Men Faren, for at opdages, er og saa meget større. Derfor maa slige Ærinder kun betroes til udsøgte Folk i smaae Afdelinger, som udmærke sig ved List og Dristighed, og ere forsynede med de bedste Heste. Iøvrigt maae de overlades ganske til sig selv, da Omstændighederne alene kan være deres Rettesnor. Om Dagen opholde de sig i Krattet, og har i et tetbevoxet Træ en Vedet, som passer paa alt, hvad der langt borte kunde nærme sig. Seer denne nu en Offiseer, eller andet hastigt Bud i Veien, da siger han de andre Kammerater strax Besked, hvilke kaste sig tilhest, styrte ind paa flere Steder over den Kommende og bortføre ham ad hemmelige Fodstier. — Har end Dagen intet bragt, og det bliver mørkt, saa rykker man nærmere mod Veien, lader to, tre Mand sidde af, og paa forskjellige Steder lægge sig ned med Øret til Jorden for at lytte, hvor man da meget nøie kan høre, og i Nattens Stil-

hed endog gjøre Forskjel, om een, to eller flere Heste komme. Ifølge en saadan Efterretning lægger Afdelingen sig adspredt i begge Sider af Veien, efter det aftalte Signal styrtes løs paa hvad der kommer, og de trues med Døden, ifald de skyde; thi jo mere stille det skeer, jo bedre. Med Havre, spundet Hø og Brød maa en saadan Trup være forsynet paa en Tidlang, og hvor Leilighed findes til at græsse og vande Hestene, afbenyttes den. Trænger han derimod til Foder, eller Mad og Drikke til sine Folk, da søger han om Natten til en Landsby, som han troer ei besat af Fienden. To Mand snige sig forud og lytte, de vaagne de nærmeste Bønder eller Fogden, uden megen Larm. Kan de forstille deres Sprog og Lader saaledes, at man antager dem for Folk af den nærmeste staaende Armee, da kan man saameget mindre frygte at forraades. De troes og saameget før, da intet Modparti kan formodes saa nær ved Hæren. Byen, (eller bedre kun nogle Gaarde deraf) maa nu i Hast levere det Forlangte, og efterat have spurgt om Veie, som man aldrig agter at gaae, skynder man sig bort. Betaler man det Erholdte, da er det saameget bedre; thi den tilfredsstillede Bonde bekymrer sig nu ei mere om Truppen. Ved slig en Leilighed kommer en Forklædning til stor Nytte for et saadant Streifparti, som maa vide at skaffe sig Monderingsstykker af Desertører og Fanger, hvorpaa det ei mang-

ler under Felttoget; thi da kan det dristig lade sig see i Byerne, ja endog uden stor Fare af Fienden selv.

Et lidet Parti østerrigske Husarer, som i Vinteren 1746 og 1747 laae fordeelte paa Veien fra Namur til Bryssel, snappede paa saadan Maade den franske Generalløitnant Grev B—, som havde sendt sin Eskorte tilbage, da han her troede sig aldeles sikker.

Til lignende Foretagender kan ogsaa smaae Tropper af Fodfolk fordeles, naar Landet har Bjerge, Skove, eller er gjennemskaaret af mange Grøfter og Gjerder, hvor Rytteriet ei kan forfølge dem. De søge at gjøre deres Priser i Skove, Huulveie, ved Broer, seilbare Floder og Søer, hvor de bemægtige sig de Pramme og Baade, hvorpaa fiendlige Effekter føres. Kun om Natten drages videre, og de lade sig aldrig see to Gange paa eet og samme Sted. Vognene, til at kjøre Byttet paa, haves i Beredskab, og Tilbagetoget skeer, især naar man forfølges, paa Omveie og i flere Afdelinger, hvorved Forfølgerne ledes vild af den Vei, hvorpaa man har sit Bytte. Man lader ogsaa Vogne kjøre ind i flere Veie, for ved Hjulsporet at bedrage dem.

Dybt ind i Landet bag Fiendens Leir sendes stundum en saadan liden Trup, hvis Landet ei er gjennemskaaret af store Floder; dog bliver den lykkelige Udførelse ofte tvivlsom, om end Snigveie og Landets Natur er den gunstig; men derved kan muligen

ogsaa opnaaes megen væsentlig Nytte, og da gjør man sig ei af at sætte nogle Folk paa Spil ved et Vovestykke. — Saaledes kan der indløbe Efterretning: at en Prinds, en General begiver sig fra Hæren til et andet Korps eller til Hovedstaden. Han reiser maaske hastig, og har derfor kun taget liden eller slet ingen Bedækning med sig; thi han troer ei at befrygte noget paa sin Vei. En saadan Eskorte maa omringes, og voldsomt angribes med tvende Trups, og da enkelt Mand af Eskorten let undslyer, saa maa især Hovedpersonen vel bevogtes, hvilken man da hellere fører over Nabogrændsen ved lang Omvei, end igjen at skulle give slip paa ham. Det var godt, at have slige Personers Navne, og Beskrivelsen over deres Udvortes, eller og tage nogen med, som kjendte dem personlig; thi i Mørke og Hast kan ellers skee Misgreb, som mere skade end nytte. Et Par snilde Karle, som man sendte til den nærmeste Post-Station, hvor Hestene skiftes, kunne skaffe god Oplysning. Man har erfaret, at Kurerer ere affendte, enten til Hoffet eller til de Allieredes Armee, og deres Papirer kunde lede til vigtige Oplysninger. Maaske opholder sig, i et eller andet tilbageliggende ubesat Sted, en Minister eller Gesandt, en høi Embedsmand ved Hæren, hvis Bemægtigelse kan bringe Forvirring i Bestyrelsesfaget. I et aabent Sted fyldes et Magasin. Afkastes en Bro over en stor Flod, eller en Kanal-Sluse ødelægges, kan det hindre og opholde Hærens Forbindelser og Tilførsler; — i alle slige Tilfælde kan en liden troe, behjertet Trup med en klog Anfører, være af yderste Nytte, men lille maa den og kun være, da man aldrig tør haabe, ubemærket at bringe en større igjennem.

Forberedelsen til sligt Forehavende er da: en tro hengiven Veiviser tilhest, om han endog skulde veies op med Guld; dernæst: Forklædning i fiendlig Uniform. End videre raske Heste, som godt holde ud og ere dresserte til at svømme. Endelig gode Levnedsmidler, og paa saa lang Tid som muligt.

Saaledes udrustet, tiltrædes Marschen ad Omveie. Har man ingen Bjerge og Skove at rykke ubeseet frem i, da holder man sig skjult om Dagen. Fiendens Stilling maa være Anførereren aldeles bekjendt, paa det han kan undgaae Forposter og Patruillier. Alligevel udsender han Natteſpeidere mod Feltvagterne, for ved Leilighed, naar Patruillerne gaae, at tilliste sig Feltraabet, thi dermed kan han reddes, om Truppen, trods al anvendt Forsigtighed, dog støbte paa Fiender.

I Begyndelsen af Felttoget 1700 fik en Guvernør i Flandern at vide, at den engelske Feltherre Lord Marlborough, paa en bestemt Dag, vilde med en Jagt seile fra Maſtricht, for derfra paa Moſelfloden at begive sig til Holland. Han affendte et libet Parti paa en lang Omvei, som lykkelig snoede sig gjennem de fiendlige Forposter, og lagde sig

i Skjul ved Bredden. Fartøiet kom rigtig, man befalede at styre til Land, men fik Flinteskud til Svar fra Lordens Bedækning. Den franske Offiseers Folk vare derimod forsynede med Granater, og forstode at kaste dem saa bestemt i Skibet, at det i Øieblikket styrede i Land. Saavidt var Partigængeren lykkelig, og fortjener al Roes for sin Virksomhed; men nu kuldseilede hans hidtil vel udførte Plan, thi det lykkedes Britten at overgaae ham i List. Han viste ham nemlig, et gammelt fransk Pas, som hans Broder havde betjent sig af i forrige Tider; dette blev erkjendt for gyldigt og Marlborough reiste videre.

Hvor strafværdig var denne Offiseer, som ei betænkte: at hvis Passet havde været rigtigt, da havde Bedækningen ei gjort Modstand, og havde han end bragt Lorden med et rigtigt Pas til sin General, kunde han aldrig være krævet til Ansvar derfor, da han havde den bestemteste Befaling til Expedisionen.

Det er meget hensigtsmæssigt, at give en liden let Trup, den Bestemmelse, alene at indhente Efterretninger om Fiendens Leir og Marscher. Denne sniger sig da bestandig om| Fienden. Anføreren maa selv gjøre Opdagelser, fra Bjerge, Huse, Taarne. Dernæst udfrittes Bønder, Overlobere, selv Tjenere og Marodører, som komme fra Leiren. For ei at blive kjendt maa en Korporal eller Rytter, i Bønderklæder, (thi her er igjen Forklædninger paa det rette Sted)

Sted) drikke med saadanne Folk for at gjøre dem troskyldige og aabenhjertede. Alle Fornærmelser, om end dertil gaves Aarsag, maae forebygges, da de her ere slet anbragte, thi dette vilde afbryde Forstaaelser, som kunde være til største Nytte. Ikke sjelden lykkes det dristige og snue Karle at komme midt ind i Fiendens Armee, forklædte som Bønder, der sælge Levnedsmidler, eller som omvandrende Jøder og deslige. Man lader endog Folk, af prøvet Troskab, løbe over, for at tage Tjeneste hos Modpartiet, og naar de der have opdaget Styrken og de sandsynlige Hensigter, søge de igjen Leilighed at komme tilbage med deres Efterretninger. Vel kan slige Bovestykker kun opnaaes ved dyr Betaling, men Nytten, som deraf drages, naar de udføres med Held, (hvilket ei altid er afgjort) opveier rigelig Betalingen. Naar Anføreren af en saadan Trup faaer Tidende om en Patrullies eller en Kommandos Komme og Hensigt, da iler han itide til en anden Punkt, hvorfra han kan fortsætte sine Jagttagelser, og melder strax sine Foresatte enhver vigtig Tildragelse.

Da Greven af Saxen 1744 detacheerte et stort Korps mod Gent og Brygge, opdagede man omtrent tredive østerrigske Husarer, som speidede diss Troppers Bevægelser. De vare snart foran Avantgarden, snart bag efter Arriergarden, snart udspredte paa Flankerne, hvor de toge adskillige af vore Ordonandser, Blænkre, Tjenere og Marketentere; kort,

de vare Overalt og Ingensteds, og man gjorde forgjeves Jagt paa dem; thi naar de vare udsatte for Farer, forsvandt de, og kom igjen tilsyne andensteds. Havde Landet været gjennemskaaret vare de maaske slet ikke blevne opdagede.

Ved fiendlige Magasiners Ødelæggelse er endnu at erindre: at, naar deres Bedækning er svag, og de ei ligge i en Fæstning eller ere forpalisaderede, kan ofte een ved Penge bestukken Bovehals tænde det ibrand, og i Mørket redde sig derfra. Ellers skeer det saaledes. Lad os antage, at en let Trup er lykkelig kommet til Stedet, uden at være opdaget, og der er truffet Forsigtighedsregler for Tilbagetoget, saa maa Halvdelen af Folkene i Forveien allerede være forsynet med brændbare Materier. Der gives Raketter, som i nogen Afstand kan skydes, ud af Karabiner eller Pistoler, i Halm- og Hø-Hæserne. Paa Bygninger kastes Begkrandse. Til at antænde Straa- eller Rør-Tage over en eller anden fyldt Lade, har man udrustet sig med Stokke, som ere forsynede med Kroge og Hager, og bevundne med Straa, Beg og Svovl; disse tændes, og kastes paa Tagene, hvor de da blive hængende og gjøre god Virkning. Spioner maae forud have undersøgt Husenes og Hæsernes Beliggenhed. Da slige Magasiner almindelig ere anlagte ved en Flod, for at hindre Fienden fra at tænde dem ibrand, og tillige for at være nær Vandmøller, hvor den oplagte Sæd formales; saa maa man søge at an-

lægge Ilden, naar Vinden bærer paa Møllerne, for at ødelægge disse. Fra det sidste skjulte Opholdssted, som ei maa være for langt borte, søger Anføreren endnu selv at overtyde sig, ved Hjelp af sin Kikkert, eller ved at snige sig derhen i Forklædning. Nattens Indbrud vælges til Udførelsen, da kan man alt være langt borte igjen, naar Dagen kommer. Rollerne uddeles med Nøiagtighed. Det halve Parti anfalder Vagten, for at beskæftige den, medens de andre udføre Brandoptrinet. Er dette færdigt, lader han blæse Appel, samler sine Folk hurtig, og iler bort ad en anden Vei, end han kom. Da den høitstigende Lue vil forraade ham, saa har han desstørre Aarsag at dølge den egentlige Retning, han tager ved sit Tilbagetog, og maa derfor snart igjen vide at forlade den Vei, han kun for et Syns Skyld valgte.

Endog imod et befæstet Sted kan udføres mangt et dristigt Foretagende af Partigængeren, især naar dette ligger langt bag Armeen, og derfor troer sig sikkert; men hertil udfordres hemmelig Brevveksling med een af Indvaanerne, eller een af de fiendlige Soldater, og herefter, udkaster man da sin Plan. For Exempel: de ledige Officerer have muligt et Forfriskningssted uden for Byen, en nærliggende Bondeby, et Vertshuus, hvor de maaske, i deres indbildte Ro, holde en Fest, hvorved endog Stabsofficerer indfinde sig. Maaske Kommandanten, som er beskæftiget med at forstærke sin Fæstning, for at modstaae en fore-

staaende Beleiring, lader arbeide paa Udenværkerne, eller anlægge nye Redutter, og rider sorgløs derhen med sine Ingenior- og Artilleri-Offiserer, for at tage Arbeidet i Øiesyn. Da kan et dristigt Udfald, fra et Baghold, let lykkes, og det er muligt, her at opsnappe ham, endog midt for Arbeidernes Øine; thi disse kan ingen Modstand gjøre med deres Værktøi, og bevæbnet Bedækning finder under disse Omstændigheder ikke Sted, eller i ubetydeligt Antal. Ved den førstnævnte Leilighed: i et Værtshuus, har man dog letteſt Spil.

Herr von Graſſin havde i Aaret 1745, ved en slig Leilighed, nærved taget et stort Antal engelske Offiserer, dersom ei en Bonde var bleven ham vaer i hans Baghold; denne listede sig gjennem Haver og forraadede Sagen for Offiſererne, som netop i det afgjørende Øieblik fik Tid at flygte til Dendermonde, hvor de laae i Garnison. Ikke destomindre kan flere Exempler opgives, hvor slige Foretagender aldeles lykkedes, og det er saameget mere ærefuldt, naar en Offiseer udfører kjekke Handlinger, hvis Nyhed var paafaldende, og om hvis Mulighed enhver tvivlede, indtil de fik Troen i Hænder ved Gjerningens lykkelige Fuldførelse.

Paa de mange Tilførsler, som en Fæstning erholde, kort før den venter Fienden for sine Porte, lader sig af lette Partier meget foretage, og kan man

end intet føre bort, kan man dog ødelægge; hvortil Fremgangsmaaden i det Foregaaende er forklaret.

I Fæstninger, som tør modstaae en Beleiring, underholdes meget levende Qvæg, for i sin Tid at slagtes. Dette Qvæg græsses meest paa Glaſiet eller Fællederne, som ligge under Voldens Kanoner, saalænge ingen Fare er forhaanden. Endog Kavalleriets og Artilleriets Heste, driver man ud, for saalænge som muligt at spare Magasinerne. Det er øienſynligt, i hvilken stor Forlegenhed det vil sætte Fienden, naar man bortdriver ham en saadan Hjord, især naar dette skeer kort før Blokaden, hvor han da ei mere kan erstatte Tabet.

Listighed, kjekt Mod og Hurtighed, kunne ogsaa her føre til Maalet. Den første Betingelse er at komme ubemærket til Stedet. Antager man: at disse Qvægdrifter ogsaa bleve udenfor Byen om Natten, da vilde det begunstige Foretagendet, thi man veed, at det, ved en Fæstning, kræver god Tid og mange Vidtløftigheder, før Portene aabnes; at endog mangen Kommandant, naar han uventet hører noget fiendtligt, tør ei engang vove dette Skridt. Der kunde det altsaa være nyttigt, at gjøre Larm for alle Portene, og lade mange Skud falde, for at bringe dem indenfor paa den Tanke, at et stærkt Blokadekorps nærmede sig, og at de ved denne Overraskelse forglemte deres Qvæg. Ligeledes maatte man søge at spærre Patrullerne Udgangen. Imidlertid maatte en

Deel af Mandskabet faae Ordre at bortdrive Hjorden, hvortil man og kunde betjene sig af Bønderne, hvilke man havde præsset i den nærmeste Landsby, med det opmuntrende Løfte, at faae noget af Qvæget til Belønning.

Men er det kun muligt, at gjøre dette Bytte paa Græsgangene om Dagen, da er en Kavalleritrup ene ei nok; man bør og i nærmeste Skove eller Bjerge have Infanteriposter i Beredskab, der kunne rykke ud paa Sletten og understøtte den, naar dette modige Foretagende skal udføres. Her er Middagstiden, naar Kommandanten og Offisererne spise, den beleiligste. (Denne Tid maa udspeides, da hver Nasion heri har sin egen Skik og Brug). Nu nærme Ryttерne sig saa skjult som muligt. Dette gaaer vel ei altid an, da man almindelig drager Omsorg for, at holde Egnen aaben paa en lang Strækning omkring Fæstningerne; men da mange af disse ligge ved Floder, paa hvis Bredder man med Overlæg planter Buske, som bruges til at beklæde Batterier, til Skandsekurve, Faskiner o. s. v., og meget af disse Buske bliver staaende til det sidste Øieblik før Beleiringen, saa kan de her desbedre skjule sig, som snige sig frem, og være til dobbelt Fordeel, da Græsgangene, hvorpaa Qvæget drives, maaske ogsaa ligge ved Vandet. Man kan lade sine Ryttere stige af, saa bemærke Skildvagterne paa Volden kun Heste, som ei gjøre dem videre opmærksomme. Men paa eengang

sidde Ryttерne op, jage efter Hjorden, og drive den af alle Kræfter hen mod Infanteriposten.

Skildvagterne paa Volden ere stundum skjødesløse, og opdage ei strax, hvad der foregaaer udenfor Fæstningen; blive de nu endog vaer, at Qvæget drives bort, da maae de først melde det til nærmeste Vagt; denne maa igjen melde det til Kommandanten, som udsteder Befaling til Kavalleriet at sidde op, hvilket nu først skal sadle, og tage Byttet tilbage, ifald ei deres egne Heste, eller dog en Deel deraf, ere blandt det Bortførte.

Alt dette medtager let en Time, midlertid har man vundet et godt Stykke Vei. Transporten drives forbi Infanteriet, og dette kan have besat et Pas, hvor de ved deres Ild kan holde Fienden tilbage; iøvrigt skeer Tilbagetoget i sædvanlig Orden.

Ere derimod de Forfølgende hastigere ude af Portene, da undgaaer man dem med de erobrede Heste vel endda, ved sit Forspring; men det langsommere Hornqvæg er vanskeligere at bjerge. I saa Fald gjør man disse vilde, og jager dem ind i Landet, om muligt i Skove, dræber dem, og kaster dem i Vandet. Fienden skeer derved alligevel stor Skade, og en Deel af Mandskabet kan endnu opholde sig noget, for at gjøre ham det vanskeligere, at søge det op og samle det.

Det vilde være meget uhensigtsmæssigt, ved denne Leilighed at bruge Rytteri uden Infanteri-Un-

berstotning, især naar man ingen Midler har til at spærre Veien for den efterfættende Fiende. Saaledes kom en liden Trup Ungarer 1743 ved Middagstiden for Ingolstad, og bemægtigede sig en Qvægdrift, som tilhørte Besætningen. Herr. de Grandeille sendte strax Dragonere af Frikorpserne Dumoulin og la Croix efter dem, som indhentede Ungarerne en Miil fra Byen, toge dem alle til Fanger, og førte det røvede Qvæg tilbage i al Mag.

Endnu maa erindres: at et Felttogs Begyndelse og Slutning ere meest passende til at gjøre Fienden Skade ved Streiftog. Hist samle sig Korpserne; Officerer og Kommissærer reise særskilte; Veiene ere fulde af Tilførsler. Her forlader meget Armeen, udmattede Tropper forlægges i adspredte Kantoneringer, der afgaae Transporter til Feltlasaretterne, og de Helbredte komme igjen til Armeen. Med smaae Afdelinger er her, som alt er sagt, ofte meest at udrette. Men den skadelige Brug maa ei være indført ved Hæren, og allermindst ved de lette Tropper: at Eskadrons- og Kompani-Cheferne, mod en almindlig bestemt Godtgjørelse, selv vedligeholde deres Heste, Folk og Vaaben; thi ellers turde Huusholdningsaanden behandle disse Expeditioner alt for sparsomt. Det er ogsaa meget vigtigt, at Officererne, endog Underofficererne ved lette Tropper, i Fredstid lære Nabosproget, da Nytten deraf i Krigstid er noksom bekjendt.

Attende Kapitel.

Om at borttage store Tilførsler.

Hensigten er her, stedse at skade Fienden, og efterhvorvidt det lykkes, at borttage eller tilintetgjøre hvad der er ham vigtigt; er Foretagendet mere eller mindre vanskeligt. Er Tilførslen, som almindelig, dækket ved et passende Antal Tropper, da kan smaae Partier kun udrette lidet mod den. Her maa en tilstrækkelig stærk Kommando, af begge Vaaben, trænge frem til den Vei, som Tilførslen skal tage, og skjule sig i Nærheden af en Defilee. Da Bedækningen udsender Sidepatrullier, maa Afstanden tages saaledes, at man ei opdages før Tiden. Angrebet maa stedse skee paa den Tid, da Vogntoget rykker ind i en Defilee, thi her opholder en itubrukken Vogn alting. Kudskene kunde hverken vende om, eller tage en anden Vei for at ile bort.

Det første Middel, for at tilveiebringe Standsningen, er at dræbe de forreste Vognes Heste eller at spænde dem fra. I fuld Gallop maae de dertil befalede Ryttere sætte ind mellem Vognene, og hurtig løse Opgaven.

For ei igjen strax at bortdrives af Eskorten og hindres i Fuldførelsen, maa man være stærk nok til at byde den Spidsen, og endda kunne afgive en Trup til at beskæftige sig ved Vognene. Tre Af-

belinger ere her bedst anbragte, een angriber Avantgarden, som almindelig bestaaer af een samlet Hob af begge Vaaben. Den anden Afdeling angriber Arriergarden, der ligeledes, som oftest, bestaaer af en Battallion og nogle Eskadroner. Den tredie adspreder sig for at overmande de fordeelte Plotons, Rytterblænkere og Patrullier; det er godt paa nogle Steder at bryde igjennem, for ogsaa at angribe den paa hiin Side værende Bedækning; med mindre man allerede havde besat Veien paa begge Sider.

Under Fegtningen kommer det især an paa at holde dem tilbage, som ville hindre Ødelæggelserne, og midlertid gaae de øvrige Soldater muntert til Arbeidet. Vognene, især Hjul og Axler, slaaes itu. Læsset behandles efter dets Natur. Hø, Halm, utærsket Sæd opbrændes, Meel strøes i Luften, Korn rystes ud og blandes med Jord, Krudtet behandles ligeledes, efterat det først er vædet. Munition af Kugler, Granater og Bomber maa man søge at kaste i dybe Vandsteder; hvis der er Kanoner ved Transporten, da behandles de ligeledes, efterat Lavetterne ere opbrændte og ituslagne, og Fænghullerne til des større Sikkerhed stærkt fornaglede. (Her forudsættes, at det var umuligt at føre slige Ting bort med sig). Har Ødelæggelsen raset længe nok, saa sender Anføreren Adjutanter til Trupperne, og giver Signal til sit Tilbagetog, hvorved de samme Forholdsregler maae

iagttages, som vi have opregnet ved de mindre Foretagender.

Kan man ei lure paa en Transport uden i aaben Mark, da maa Detachementet endnu mere fordeles, og frem for alt holde sig skjult paa begge Sider. Een Trup angriber forfra, een bag fra, og adskillige i Flankerne; et temmeligt stort Antal Folk, som er spredt, kaster sig over Vognene, og et andet passer paa Kudskene, og indhenter dem, som ville undslye med Vognene. Her lader det sig bedre gjøre at bortføre meget Bytte af Heste, end i Bjerg- og Skov-Egne.

Men det er ei altid, at man gaaer af med Seiren, Foretagendet er vidtløftigt, underkastet mangen Feiltagelse, Fienden kan være vel underrettet og have forstærket sig, uden at man har faaet det at vide.

Fienderne udkastede i Februar 1748 den Plan, at angribe en fransk Tilførsel, som var bestemt til Bergen-op-Zoom. De lagde desaarsag trende Baghold. Det første bestod af hundrede Pandurer i Sandbankerne tet ved Byen, det andet af hundrede Husarer, og det tredie igjen af Pandurer, som laae i Kratskov. Det første kastede sig strax over Spidsen af Bedækningen, og bragte den til at vige, da den ei var saa stærk. Man begyndte med at stikke nogle Vogne ibrand. Men de hundrede Ryttere af Regimentet Graffin, som vare bestemte til at dække Flankerne af Toget, samlede sig hurtig, og huggede

ind paa Pandurerne, som med stort Tab bleve tilbagedrevne i Sandbankerne, hvorved endog deres Anfører omkom. Et irlandsk og et fransk Kompani forenede sig rask med Spidsen, som først var kastet tilbage, og modtoge Husarerne saa eftertrykkelig ved deres Kordon, at de hurtig ilede derfra; endog Angrebet paa Bagtruppen blev saa djervt afviist, at Transporten, efterat have lidt ubetydeligt, snart naaede sit Bestemmelsessted.

Løber en Flod imellem Partigængerens Opholdsted og det fiendlige Togs Vei, da kan om Natten en Infanteri-Afdeling gaae over paa Baade, naar Floden ei er besat. Denne skjuler sig i Nærheden af en Defilee, lader sig i al Fald nøie med at bringe Standsning og Uorden i Transporten, eller at tilintetgjøre de kostbarste Fragter, (som dem med Krudt, Kugler eller Meel) og flygter da til Baadene, der bedækkes af en Vagt, som imidlertid har taget saadanne Forholdsregler, at man, om endog forfulgt, dog maa kunne indskibe sig. Een, foran Baadene, opkastet Flesche, Palisader, opstablet Brænde, Vogne o. a. d., afholder Rytteriet; man forsvarer Baadene ved en velrettet Ild, medens de Flygtende trække sig gjennem de Aabninger, man dertil har ladet blive. Disse udfyldes derefter med een eller anden Hindring, hvorpaa man stiger i Baadene, og støder fra Land. Har Floden Badesteder, eller kan man gjøre Regning paa, at Rytteriet kan svomme, da kunne de, (som

følger af sig selv), ogsaa tage Deel i Expeditionen, og forstærke den.

Paa samme Dag, som Marskalk Broglio drog ud af Prag, for gjennem Sachsen at støde til Hr. v. Maillebois, gik hundrede østerrigske Husarer ved Dagbrækningen gjennem et Badested over Moldau, og anfaldt, i en stærk Taage, en fransk Vognkolonne, hvis Bedækning af halvtredsindstyve Ryttere og halvtredsindstyve Infanteriister bleve nedsablede. En Deel af disse Husarer stødte strax efter paa en Trup af vore Fripartier. Den fik en levende Ild, og Husarerne, som ei igjen kunde naae Badestedet, satte ud i det Dybe af Strømmen, holdt de erobrede Heste ved Tøilerne, og bukkede sig ned i Vandet lige til Halsen, deels for at sikre sig mere for Skuddene, deels for at lette Hestene; thi under disse Omstændigheder hjelper Vandet at bære Byrden, eller den tiltrækkende Kraft virker ei saa stærk ved de lettere Vandpartikler, som ved den tyndere Luft.

Anmærkning. Preusserne vare nogle Gange saa ulykkelige, at miste betydelige Tilførsler, og det næsten ene af den Grund; at de ei alene manglede lette Tropper til Bedækning, men ei heller itide fik Underretning om de fiendlige Planer. Den store Transport fra Schlesien til Mähren, som ved Landau blev taget og adsplittet, gjorde at de 1758 maatte ophæve Beleiringen for Ollmütz, uden at have havt mindste Nytte af samme. 1794 tog endog en liden Hob Insurgenter de paa Weichslen med Munition ladede Skibe, og da Fortsættelsen

af Warschaus Beleiring var afhængig af disse uundværlige Nødvendigheder, saa maatte den nu hæves.

Nittende Kapitel.

Om Fremgangsmaaden mod Fouragererne.

Enten ophæver man Fienderne, naar de hente Foder, aabenbar med Magt, ved at slaae deres Bedækning tilbage, eller man skjuler sine Afdelinger langs med Kjeden, hvilke da enkelte, maae forsøge at gjøre deres Fangst. Det sidste er især de lette Troppers Fag.

Er en Chef for lette Tropper underrettet om, at Fienden vil foretage en almindelig Fouragering, saa udkastes en Plan, som passer sig paa Distriktets Natur, hvilket han nøie maa kjende. Er Egnen gjennemskaaren, lader han smaae Infanteriafdelinger, paa tyve til tredive Mand, udrykke Natten forud, for at opsøge sig passende Steder til Skjul. Mellem disse lægges smaae Ryttertrups, dog noget længere tilbage. Især maae de sørge for, at holde sig skjulte for de Patrulljer, som Fienden pleier at sende foran sin Fouragering, og dernæst holde Øie med de omliggende Bønderbyer, Kroer, eller andre enkelte Huse. Speidere og Soldater i høie Træer maae passe paa, hvad der

skeer. Thi naar de fiendtlige Soldater meie Sæd eller Græs, blive de sjelden ved deres Arbeide; ere de i eget Land, da snige de sig hist og her bort til Vertshuse, for at drikke; og ere de i Fiendens, for at plyndre. Det vilde ei betale Umagen, at gjøre Jagt paa enkelte, især naar det ei kunde gjøres i Stilhed, og Fienden maaske forud havde Mistanke om at Partigængere vare i Nærheden. Men er derimod en halvtredsindstyve eller hundrede Mand samlede paa et Sted, maaske endog Offiserer der iblandt, da omringes Stedet pludseligt, ved at lade Rytteriet gaae den længste og Infanteriet de nærmeste Veie. Man bryder ind paa Modstanderne, uden at skyde, da disse almindelig selv ere uden Skydegevær, afvæbner dem, og fører dem bort. Staae de smaae Eskorter langt fra hverandre, (helst naar det er Infanteri) og man paa det Sted bliver mange Mennesker vaer, samt Heste, hvorpaa Foderet skal bortføres, saa styrte de smaae Trups frem fra flere Steder, og hente deres Prise ud af den fiendtlige Kjede. Ved et snevert Pas eller en Huulvei, hvor Fouragen skal passere, har man derimod een efter Omstændighederne større Afdeling, som kaster sig paa Byttet, lader alt føre bagud, og byder Forfølgerne Spidsen.

Havde man ei manglet lette Tropper Aaret 1744 i Lille, Vallenciennes og Duai, da de Allierede stode i Leir der i Nærheden, havde man kundet tilføiet disse det føleligste Tab; thi deres

Fourageringer skete saa uregelmæssige, at ti Bevæbnede let kunde gjøre hundrede Fanger.

Dersom Fienden derimod er vaersom, trækker en tet Kordon om sig, og ei tillader nogen at forlade den, da er man nødt til at oppebie Afmarschen, som ofte først skeer mod Natten. Her findes vel endnu Leilighed, at afskjære eet eller andet, eller med Overmagt at anfalde Bagtruppen, for dog ei at have ladet Trupperne drage ud for slet intet.

Men er Fienden i en vidtløftig aaben Slette, da kan kun Rytteriet bruges, hvilket fra et Bagholdmaa bryde frem i fuld Spring og drive sine Kaperiet saa godt, som Omstændighederne tillade det.

Efteraaret er bedst skikket til at skade Fourageerne, thi ved denne Aarstid søge Rytterne og Feltkudskene almindelig til Bønderbyerne, for at udtærske deres Neg paa Bondens Lo, hvorved de binde deres Heste sammen, og det da er let at overfalde dem.

Tyvende Kapitel.

Om at ophæve Feltvagter.

Endskjønt denne Gjenstand allerede flygtig er berørt, gives herover dog endnu noget at erindre.

Det

Der er sjeldent, at man kan tage en heel Feltvagt eller en fremrykket Piket, med mindre de kunne aldeles omgaaes (tourneres), og herimod sørges dog som oftest. Angribes de derimod for fra, og fra Siderne, da kan de tvinges til at forlade Posten med Tab. Infanteriets Feltvagter staae sikrere, da de ei ere lette at afskjære paa deres korte Tilbagetog, og da man almindelig ei høster stor Fordeel derved, saa angribes de ei ofte. Men har Patrullierne opdaget Officerens og Vedetternes Efterladenhed, da gjør man vel i, at overraske en saa slet befalet Vagt mod Morgenstunden med en Ryttertrup, der maa gaae frem med overordentlig Hurtighed. Thi naar Patrullierne, som komme hjem i Daggry, melde: at de intet fiendligt have seet, da lader man Piketterne i Leiren, som ved denne Tid ere trætte og søvnige, gaae til Ro. De første Patrullier i Dagbrækningen maae derfor endnu passere, inden et Angreb begyndes.

Kavalleri-Feltvagter kan ei tages om Natten, da de trække sig bag Infanteriets, hvorfor Dagen maa nyttes til dette Foretagende, og hertil bør især vælges Middags-Tiden, hvor Heden maaske matter baade Folk og Heste; hvor de halve Heste fodres, og Officeren stundum slumrer efter Middagsmaden. Da jages i fuld Karriere ind fra flere Sider, og tages ei det Hele, gjøres dog vist nogle Heste og Fanger til Bytte.

To franske Feltvagter bleve i Aarene 1744 og 1747 tagne paa denne Maade, den eene foran Leiren ved Courtrai og den anden ved Tongern, endskjønt man ei kunde bebreide dem Skjødesløshed.

Ofte har en Feltvagt af Kyradserer, Karabinerer, eller svære Dragoner, den Selvtillid til sin Styrke, at de foragte og forsømme Forsigtigheden mod nogle faa lette Ryttere, som streife foran deres Post. Men denne utidige Stolthed har imidlertid de ungerske Husarer ofte straffet haardt, og disse kunne heri tjene ethvert let Rytteri til Exempel, da man, overalt, bør efterligne det Gode.

Greven af Saxen, som i Felttoget 1741 i Østerrig kommanderede ser hundrede Dragoner og Husarer, kom med dette Detachement for Slottet Amstetten. Her fik han at vide: at hiinsides Veien til Melk, stod en talrig Feltvagt af Kyradserer, Dragoner og nogle Raitzer. Greven sendte en Piket af Regimentet Raski og et Kompani Fridragoner derhen. Disse maatte overfalde Vagterne, og bragte det halve Antal ind som Fanger.

Den fiendtlige Anfører fortjener her stor Dadel, thi han var ei uvidende om de Franskes Komme, og han kunde altsaa gjøre sikker Regning paa, at det Parti, som blev sendt mod ham, i Nødstilfælde kraftig var bleven understøttet. Derfor havde det været klogt, om han itide havde rykket nærmere til sit eget Korps.

Anmærkning. Hr. von Bülow har, hvor han afhandler Overfald, og lader sine Tropper fremstaae i den letteste Tilstand, det vel er muligt at tænke sig, udviklet Ideer over det hidtil brugelige Vagt- og Forpost-System, som ganske stride mod de her afhandlede, men han har ogsaa ved denne Leilighed fundet en Kritiker, hvis Strid og afvigende Meninger bragte mange Læsere paa hans Side. Da Sagen ganske hører herhen, saa vinder dette Værk, naar Hr. von Bülows Mening, og hiin Provelse, finder Plads her. S. Neue Taktik der Neuern, wie sie seyn solte. Leipzig 1805 bey J. A. Barth. S. 70.

"Trods alle de Forposter, hvormed man nu til Dags omgjerder sig, er dog et Overfald muligt. Thi man kan, ved at drive disse Forposter, og rask forfølge dem, være i Leiren paa samme Tid som de. Om end Armeen har hørt Larmen ved Forpost-Angrebet, og griber til Vaaben, for at modtage Fienden, saa udbreder dog de flygtende Forposter Skræk og Uorden, ved at kaste sig paa de Staaende. Har man nu under slige Omstændigheder endog kun en liden Flod i Ryggen, saa er det let at indsee, hvilken Forvirring dette vil foraarsage paa Tilbagetoget, som ved slige Leiligheder for det meste bliver til en Flugt."

"Thi Fienden kan, imedens han overfalder Armeen i Fronten, overstøie den, og besætte Floden hiinsides. Ved et Overfald er det af særdeles betydelige Følger, at falde Fienden i Flankerne og Ryggen med en Deel af Armeen, ja, naar det er anvendeligt, maatte selv den største Deel af Magten gjøre Overfaldet i denne Retning."

"Følgelig bliver, i Henseende til Overfald, enhver Stilling meget farlig, som ei har Ryggen aldeles fri, men hvor Floder og Defileer hindre et pludseligt Tilbagetog. Thi det er mig vel bekjendt, at Defileer lette et Tilbagetog, naar man forud har be-

sat dem. Men hvad! om Fienden besætter dem først, som skee kan, naar han om Natten sender et Korps derhen? Besætter man derimod de bagved liggende Defileer og Overgange over en Flod, da svækker man sin Leir, og det var da, ligesom endnu, en anden Træfning kampeerte bagud, men for langt borte, til at kunde være ved Haanden til Understøttelse."

"Man har næsten stedse i sin Magt, at indrette Overfald saaledes, at Hovedstyrken angriber i Flanken og Ryggen, imedens en anden, men svagere Deel trænger ind paa Leirens Front. Thi et ringe Antal er istand til, at udbrede Skræk i Leiren om Natten, eller kort før Dagbrækningen, hvilket kaldes Overfaldenes Hyrdestund, fordi Mørket forstørrer Antallet, og Faa kunne gjøre stor Larm."

"Løbe de Overfaldne strax bort, da har man jo opnaaet sin Hensigt; man erobrer Artilleri, og gjøre de Modstand, saa maae Flankekolonnerne imedens ile rask frem, for desburtigere at omringe Flankerne og Ryggen, og derved fuldende Fiendens Nederlag."

Disse Flankekolonner ere endvidere nyttige. I Tilfælde, at Angrebet mislykkes, da dække de Tilbagetoget, fordi Fienden, naar han driver de Angribende tilbage, ei kan forfølge dem; da han seer sig truet paa Flankerne, hvilket var Tilfældet ved Overfaldet paa Marienborn ved Mainz i Aaret 1793.

"I øvrigt ere Tilbagetoge, efter mislykkede Overfald, meget lette, naar man kun i Forveien har truffen de nødvendige Tilberedelser. Tre, just ei stærke Reserver, hvoraf een staaer bag hver Fløi, og den tredie bag Midten, ere tilstrækkelige at dække dem, der blive slaaet tilbage. Ved disse Reserver maa være Rytteri samt Artilleri, hvilket med sin Kanon-Ild forstaaer at holde Forfølgerne i Respekt."

"Ere nu endog Kolonner paa Flankerne, saa indseer enhver, at man endnu før kan opholde Forfølgerne. Med Hensyn til den Lethed, hvormed slige Tilbagetog kan gjøres efter et Overfald, da er det raadeligt, ofte at foretage dem. Denne Operasion passer ganske med det nyere Krigssystem. Man maa blot ei være haardnakket, om de ei strax lykkes, men hellere ofte gjentage dem; thi det er her ligesaa farligt, at blive for længe ved, som ved Angreb paa en Bagage."

Et Overfald er stedse nyttigt, om det endog kun skeer for at gjøre Fienden Uro; det giver ham et høit Begreb om hans Modstanders Dristighed og Virksomhed. Gjentages det ofte, da trætter det Fienden, og foraarsager Desersion hos ham; hvorimod den angribende Bevægelse giver det militære Legem Dristighed og beskæftiger det behageligt, imedens den adspreder Bekymringer.

"For at afværge et Overfald, maa man gaae det i Møde; saasnart Forposterne angribes rykker man ud, og gaaer frem med hele Linien. Fienden, som seer sig selv angrebet, bliver overrasket, og ventelig slaget. Men der maa være Tid nok til at rykke ud, og Fienden maa ei komme i Leiren, tilligemed de tilbagedrevne Forposter. At udføre dette, er den høieste Kunst ved Overfald. Thi at snige sig gjennem Forposterne med store Kolonner er dog vel umuligt. Skulde dette kunne lykkes, da maae Forposterne være udstillede overordentlig flet, og upassende med Terrænet, eller de gjøre ei deres Skyldighed, hvilket desværre ofte er Tilfældet."

"Man maa altsaa i Forveien indrette Sagerne saaledes, at man ligesom en rivende Strøm trænger ind i Fiendens Leir, tilligemed hans egne Forposter. Hertil udfordres, at man rykker frem i korte Kolonner af liden Dybde, men derimod marscherer med saa bred Front, at der ei bruges lang Tid til at ud-

vikle sig, for at kunne fegte. Thi vilde man gaae i Sektioner, da vilde den største Deel af Fienden slet ingen finde for sig, og fem Mand, ved Siden af hinanden, kunne ei gjøre betydeligt Indtryk (imponere). Endog Forposterne vilde ei lade sig slaae tilbage af slige Kolonner, men maaske svinge sig i deres Flanker. Skydningen vilde vedvare saalænge til Linien fra Leiren var kommen."

"Kolonnerne maae derfor være et Kompani brede i Fronten. D. e.: Man marscherer kompaniviis, naar Egnen nogenlunde tillader det."

"For at gjøre Kolonnerne korte, hører først: at de ei ere alt for talrige, dernæst, at Afdelingerne marschere tet sluttede, saaledes som man lader Kolonnerne slutte an, ved den regelrette Deploiering."

"Det maae altsaa være Kolonner, efter Ridder Folards System, eller preussiske Deploieer-Kolonner, hvorimellem man kaster nogle Tirallisører, paa det at hver Deel af Fienden har noget for sig, og ei falder paa, at trække sig omkring, og falde Kolonnen i Flanken."

"Saasnart disse Kolonner støde til Forposterne maae de, i anden Marsch, kaste Forposterne tilbage saa hastig, som det lader sig gjøre, for at de bageste kan forblive sluttede, og saaledes hurtig forfølge dem; men stedse med fældet Bajonet og uden at skyde."

"Jo mindre Skyden, jo før kommer man frem ad, og desmindre fatter Fienden i Leiren Mistanke. Er det muligt, maae ei engang de omtalte Tirallisører skyde. Det bedste Middel herimod er, ei at lade."

"Om Natten, eller i Mørket, er Ilden uden Virkning, og da gjør Bajonetten, i Mangel af et bedre Vaaben, god Virkning."

"Endog Artilleriet skulde ei tages med, for ikke at fristes til at skyde."

"Kanonerne skulle plantes bagved paa saadanne Steder, hvor de kunne dække Tilbagetoget, hvis Overfaldet mislykkedes, og man blev kastet tilbage og forfulgt. Disse Steder ere Bakker o. s. v. Tager man Artilleriet med, hvilket ved Angrebet dog ei kan nytte, da gaaer det tabt paa Flugten. Jeg siger paa Flugten, thi af et saadant Haandgemæng, som maa finde Sted ved et djervt Overfald, vil vel ingen troe, at man kan trække sig tilbage ret ordentlig, smukt, artig og net, par échiquier, (i Form af Dambret), par quarrée, (i Firkant) eller par cremaillerè (i Tolvkant). Det Klogeste her er da, at ombytte Skridtet 108 i Minutet med et vildt Løben af alle Kræfter; thi jeg forudsætter, at der bagved holder Rytteri, som lader de Flygtende slippe igjennem og beskytter dem mod det efterfættende Rytteri."

"En saadan Flugt af alle Livsens Kræfter redder ogsaa Infanteriet meget for, og viser større Tapperhed, (fordi det viser mere Aandsnærværelse, der strax lærer os at indsee, hvilke Midler der ere de hensigtsmæssigste i enhver Stilling), end naar de, med Dumhed og Slovhed, og af slavisk Haardnakkenhed, for ei at lemlæstes, lade sig ihjelslaae."

"Der gives mange Mennesker, som, naar Angsten driver dem, kunne løbe saa stærkt som en Hest i Gallop; disse undløbe den efterjagende Rytters Sværd. At løbe bort er ingen Skam, naar man kun kommer igjen til rette Tid."

Altsaa maae disse Kolonner, uden Artilleri og uden at skyde, drive Forposterne foran sig, og løbe i Fiendens Leir, men paa ingen Maade udvikle sig.

"Skulde Fienden endnu ligge i Teltene, saa kaster man disse sammen over ham, ved at afhugge Teltlinierne, omrive Stængerne o. s. v."

"Er han derimod allerede opstilt foran Teltene, hvilket er sandsynligst, da løber man ham paa Livet med høit Skrigen og i yderste Hast. Kolonnerne bryde igjennem, og de gjennembrudte Afdelinger falde ei den endnu staaende Fiende i Flankerne, dette kunne

de Efterfølgende gjøre; thi omendskjønt Afdelingerne i disse Masser slutte tet paa hinanden, saa maae dog Battallionerne være afsondrede."

"De Dele af Kolonnen, som have brudt igjennem, angribe strax, paa selv samme Maade, den anden Linie, ifald den ei undløber. Denne Udvikling kan ei skee regelret, det var Pedanteri, men man sværmer ud af hinanden."

Imidlertid maa en anden Deel af dem, som have gjennembrudt Linien, dog forblive samlet, om endog ingen ny Træfning stod for den, thi Fienden kan lade Kavalleri komme frem, og faldt dette over de Adspredte, da vilde det have let Spil med dem.

"Der maa altsaa en Deel stedse blive staaende sluttet, for om Fienden uventet skulde faae Hjelp, da at modtage denne, medens Resten er sysselsat med at tilintetgjøre de Overfaldne."

"Naar der i den anden Træfning kamperer Kavalleri, som endnu ikke var stegen tilhest, saa jage de Kolonner, som ere brudte gjennem, ind i denne Leir, og udbrede Ødelæggelse der."

Alle disse Regler angaae ikkun Infanteriet. Hvad har Kavalleriet at iagttage ved et Overfald? Bør det være blandet mellem Kolonnerne, maa det blive i den anden Linie, for at understøtte Kolonnerne, i Tilfælde af et Tilbagetog, som jeg allerede har omtalt? Med eet Ord: maa det angribe, eller ei? Dette vil jeg nu undersøge.

Rytteri er meget brugbart til Overfald, ved sine hurtige Bevægelser. Skjønt det ei saa godt kan trænge ind i Leiren, som Fodfolket, da Hestene let falde i Teltsnorene, (eller og i Grene og Qviste ved Hytterne), saa er dog dette ingenlunde umuligt, da Rytterne kunne afkappe Teltlinierne med deres Sabler, hvorved Teltene falde sammen, og man kan ride mellem dem. Derfor kan Kavalleri meget godt anfalde en Leir, og det saameget lettere, da det formaaer at være i samme, tilligemed Feltvagterne. Rimelig endog for Forposterne tilfods.

Endog naar Leiren er omgivet af et Brystværn, kan et velberedent, dristig ridende Kavalleri sætte over samme, som det allerede flere Gange er skeet. Men er Brystværnet for høit og Graven for dyb, saa maa Infanteriet bestorme det, og bane Vei for Rytteriet; undtagen i det Tilfælde, at der vare Aabninger i Forskandsningerne, hvor det da kunde jage igjennem, naar de ei vare spærrede med spanske Ryttere. I alle disse Tilfælde maa dog Infanteriet være ved Haanden, og alt dette beviser, hvor nødvendig den gjensidige Forening af disse Vaaben er.

Ved sine hurtige Bevægelser er Rytteriet mere brugbart end Fodfolk, til at borttage Batterier, naar, som sagt, Forskandsningen ei er betydelig. Ere Forskandsningerne aabne i Ryggen, da kan Rytteriet hurtigst indtage dem, ved at jage omkring samme. Rytteri kan snarest bringe Kanoner uden Brystværn til at tie.

Heraf viser det sig altsaa, at Rytteriet maa, ved Overfald, være forenet med Fodfolk. Kolonnerne maae have Eskadroner mellem sig, jeg mener ved Siden af sig, og de maae angribe tilsammen. Paa Marschen, naar Kolonnerne formere sig, maae Eskadronerne, som før marscherede med i Kolonnerne, trække sig ud til Siderne, og marschere i den Brede, Terrænet tillader, at de kunne angribe tilligemed Infanteriet.

"Naar man marscherer, for at gjøre Overfald, da vilde det vist være stridende mod Hensigten, at lade en Avantgarde gaae foran sig, som ikkun underretter Fienden om Anmarschen. Da saadan Marsch skeer om Natten, saa har man mindre at frygte for et pludseligt Angreb, fordi man om Natten maa være mere forsigtig."

"Desuden maae Reserverne af de til Angreb bestemte Kolonner marschere hver for sig. Disse marschere strax op, naar Angrebs-Kolonnerne kastes tilbage, dække dem paa Flugten, i Tilfælde at Fienden har faaet Underretning, og rykke mod Overfaldet, ja istedenfor at oppebie Angrebet, selv gribe an. Altsaa kan en Armee, som rykker frem til et Overfald, marschere uden Avantgarde. Den hele Masse maa ved et Overfald strax være tilstede, naar det med Kraft skal udføres."

Vi have i den nyere Krigshistorie havt Exempel paa et Overfald, hvor de Angribende, istedenfor strax at trænge ind paa Leiren i Kolonner, spildte saamegen Tid med at udvikle sig, at Fienden kunde formere sig, og slaae dem tilbage. Dette skete ved Steenkerken i Nederlandene, hvor Kong Vilhelm den Tredie af Engelland, overfaldt de Franske under Hertugen af Luxemburg; men blev slaget tilbage af denne.

"Man kunde ogsaa uden Fare overfalde med Rytteri alene, thi om det skulde mislykkes, kan Tilbagetoget gaae hurtigere, og følgelig med ringere Tab: Angrebet skeer ogsaa hastigere, og det vilde være underligt, om et talrigt, voldsomt angribende Kavalleri ei skulde trænge ind i den fiendlige Leir, tilligemed dens Feltvagter og Kavalleri-Forposter; thi disse overrumples almindelig ogsaa."

"Mere end Halvdelen er sjelden tilhest, de andre fodre og sove. Naar nu Patrullerne gjøre deres Skyldighed, saa er man allerede længe forud vidende om et Overfald, da vil ogsaa Armeen være rede til at modtage Fienden; i dette Tilfælde ere altsaa Feltvagter unødvendige."

"Men de ere det ogsaa, naar Fienden overfalder, de flygte da til Leiren igjen, og bringe Fienden med; de ere selv forfærdede, og meddele andre Skrækken. Hvortil ere de da, naar de ere enten overflødige

eller skadelige? Hestene forderves endvidere ved Feltvagter."

"Istedenfor bestandige Feltvagter, som man, mod al Rimelighed, trækker nærmere mod Leiren i Mørkningen, skulde man have blot vandrende, d. e. Streifvagter eller Patrullier. Disse maae uafladelig sendes ud fra Leiren, og streife langt ud foran samme, de maae ikke være talrige. Fire Mand patrullere bedre end en Trup paa hundrede Mand, thi de kunne bedre holdes skjulte. Talrige Patrullier, som forstaae at indhente Efterretninger og speide Fienden, maa stedse være i Bevægelse."

"Ved enhver Kavalleripatrullie burde der være nogle Tirallisører. Naar Landet ikke er aldeles bart, saa ere de tillige en Støtte for Rytteriet. I Sletter, der ere aldeles blottede for Skov, er det naturlig noget ganske andet, thi da kunne Patrullierne være nødsagede, at flye derfra ihast, for at meddele Efterretninger. Da maatte de lade Fodfolket tilbage. Men for at understøtte Patrullierne, er det altid nyttigt at holde sig tilbage i et Krat eller en Huulvei."

"Germanerne anførte deres Ungdom til slige Øvelser. Man læse fire og tyvende Bog af Tacitus de moribus germanorum: "Deres Ynglinge springe nøgne over Kaarder og Kastespyd. De have bragt disse Legemsøvelser til en Kunst, der agtes høit, ihvorvel Tilskuernes Bifald er deres eneste Belønning."— Moser tager heraf Anledning til at slge: de, der æde Roer, vilde ei være skikkede til saadan Legemsøvelse, følgelig de nuværende Tydske ei heller, de nyde flere Vegetabilier end Germanerne. Paa et andet Sted siger Tacitus: "Deres Fodfolk er den bedste Deel af deres Hær, derfor bruge de det og tilligemed Rytteriet, thi det er meget hurtigt, og bestaaer af et veløvet ungt Mandskab."

Alle disse Regler for Overfald strække sig ikkun til saadanne, der skee lige paa Fiendens Front. Ved

dem, der gjøres mod Flankerne, er det igjen noget andet; man maa først omgaae Fienden, førend man falder ind i Leiren, derpaa lader man sig see i Flanke og Ryg. I dette Tilfælde marscherer man bedst ud fra Flanken, og svinger derpaa ind. Dette Angreb kan dog ligeledes skee i Kolonner. En Deel af Linien maa nu svinge sig til venstre, for at tage Fienden i Fronten og Ryggen.

Da man nu staaer i en Kjede af Korps, saa kunde disse Overfald ansees for sværere. Dette ere de ei, men de ere utilstrækkelige, og kunne aldrig være meget afgjørende. Man kan vel aldeles ødelægge eet Korps; men det er ei sandsynligt, at alle disse Overfald skulde lykkes, mod saamange Korps paa een Gang. De ville ei alle være i lige Grad uforsigtige. Ved nogle vil Overfaldet da lykkes; ved andre ikke.

"Midlertid er det dog stedse vigtigt, endog kun tildeels at ødelægge et enkelt fiendligt Korps af Linien, hvilket altid maa blive Tilfældet, naar Overfaldet tilfulde lykkes. Disse maatte, i de fleste Tilfælde, være Kloikorps, for at tilintetgjøre Fienden fra Floiene af."

"Thi naar man med ringe Tab har aldeles ødelagt eet Korps, da er man derved saa overlegen mod det næste, at der ingen synderlig Modstand er at vente."

"Men for at skjule et Overfald, giver Ridder Folard ypperlige Regler; saaledes synes ogsaa denne store Krigskyndige i nærværende Tid at tjene de Franske til Læremester. Han foreslaaer: at trække en Kjede af Forposter, den bestaaer af paalidelige og udsøgte Folk. Naar man saaledes forstærkede Forposterne kunde man give til Skingrund, at der vare komne Spioner i Leiren, hvilke man vilde hindre fra at gaae tilbage igjen til Fienden."

"Bag denne forstærkede Forpostkjede kunde man, uden at Fienden skulde mærke noget dertil, træffe sine

Forholdsregler. Denne Kjede lader alt gaae igjennem; men intet tilbage igjen til Fiendens Side. Bag denne Kjede bryder man op, og sætter sig i Marsch, uden at Fienden erfarer noget deraf."

"Det falder mig nu ei strax ind, hvad Brug Folard endvidere gjorde af denne Forpostkjede. Jeg vil troe, den kunde tjene paa en dobbelt Maade, og maatte ei falde ind i Kolonnerne. Enten kunde den udgjøre Bagholdet, naar de andre kom tilbage fra Overfaldet, eller en Mellemlinie blandt Kolonnerne."

"Den Fordeel, vilde der altid være ved en slig Forpostkjede, at man, ubemærket af Fienden, kan nærme sig ham, og marschere mod ham i samme Afstand, som denne er bragt frem foran Leiren. Staaer man ganske nær Fienden, som Østerrigerne ved Hochkirch stode Preusserne, da er det Fordeel; man samler sine Masser tet bagved disse Forposter, og trænger pludselig ind i den fiendlige Leir."

"Men naar man ogsaa trækker sig til Siden, for at overfalde Flanken, saa ere disse Forposter dog overmaade gavnlige til at skjule Marschen for Fienden. De kunde da allarmere de fiendlige Forposter, for at maskere Sidemarschen. Eller og naar de ere stille, kan Fienden ei opdage, hvad der foregaaer bag dem. Ved at allarmere haves den Fordeel, at naar det skeer ofte, uden at der følger noget Alvorligt derpaa, bliver Fienden snart ligegyldig derved, han bliver rolig i Leiren, og kan da let overrumples. — Dette var Tilfældet ved Hochkirch, og denne Begivenhed er een af de meest glimrende i den østerrigske Krigshistorie."

Men dette Overfald kunde ogsaa vise, hvad Fare dermed er forbunden, naar man pebbliver alt for haardnakket.

"Disse Forpostallarmeringer ere dog noget andet, end de alvorlige Angreb om Natten, hvorom forhen

blev talt. Disse maae foretages med saadan Kraft, at Fienden tvinges til at rykke ud. Thi Diemedet deraf er, enten virkelig at slaae ham, eller dog at udmatte hans Tropper. I dette Tilfælde maae altsaa Forposterne angribes saa alvorligt, at de slux maae trække sig tilbage til Hovedkorpset. Man kan, for at skaane hele Styrken, gjøre deslige Angreb med Halvparten, og gjentage dem. General Pichegrü har i Vinteren 1793 med Held givet Exempel paa en slig Fremgangsmaade."

Det blev lovet, ogsaa at lade Hr. v. Bülows Modstander tale. Her følge hans Indvendinger.

"Det fremstillede Billed af et saadant Overfald giver en sand Nydelse for Indbildningskraften, og man vil læse det anden Gang med Fornøielse. En vigtig Hindring blot, paa hvilken Hr. v. Bülows overfaldende Skare vil støde, ere Feltvagterne. De yderste Kavalleriposter kastes vel strax tilbage, og det Bülowske Rytteri følger i Hælene. Men dette efterfættende Rytteri støder dog nu paa Infanteriposterne, der spærre Veien til Leiren. Enhver maa dog vide, naar han endog blot har betragtet Jordens Overflade og dens Beskaffenhed fra Postvognen, at man ei kan jage mange Mile tvers over Marken i fuld Gallop, uden at træffe paa Broer, Byer og slige Hindringer, som, naar de ere besatte med Infanteri, vilde standse en Rytterskare."

"Hr. v. B. maa dog vel oppebie sit Infanteri, for at aabne sig Veien; iler nu endog dette Infanteri til, i stærkeste Løb, saa bliver dog Larm i Leiren, førend det kommer. Batallionerne træde i Gevær, Kavalleriet sidder op, og Hr. v. B's Armee vil heller ei længer blive i Kolonner; det klogeste, den kunde gjøre, var vel, som snarest at tænke paa et Tilbagetog, paa hvad Maade bedst skee kunde."

"Denne afgjorte Nytte af Feltvagter vil nok formaae vore Armeer, til at lade de forhen brugelige Sikkerhedsforanstaltninger for Leirene fremdeles vedblive. Blotte Patrullier, som Hr. v. B. tilraader, vilde neppe være tilstrækkelige for det almindelige Diemed, og især vilde de ei hindre Fienden fra uophørlig at forurolige Armeen, og tage dens Stilling i Øiesyn. Vor Forpostkordon, som ved hvert Skridt, den gjør tilbage, konsentrerer sig, tilbagedriver ofte slige Forsøg med Fordeel." — —

Dog ligger det rigtige Valg meget nær. Man beholder Feltvagterne efter den gamle, men sender Patrullierne ud, efter den nye Orden, og dobbelt Sikkerhed vil da betrygge Leirene.

Et og tyvende Kapitel.

De lette Troppers Tjeneste i en Fæstning eller anden fast Post.

Undertiden posterer Feltherren nogle lette Tropper i et befæstet Sted, der trues af Fienden. Den Høistbefalende bruger dem til at eskortere, til at gjøre Omegnen ryddelig for fiendtlige Partier, de maae indhente Efterretninger, eller sikre Forbindelserne.

Da han udenfor Posten saa hyppig betjener sig af dem, saa bliver det billigt, at fritage dem for den indre Tjeneste, det maatte da være, at hans Garnison var for svag, eller meget udmattet, eller og at der ved Stedets Blokering intet var at gjøre udenfor.

Hver Nat kunde smaae Trups sendes ud i Egnen, for at afværge fiendlig Rekognoscering nærved, omhyggelig holde Die med Spioneringen, og beskytte Landboerne, som bringe Fødevare til Stedet. Tilbyder Leiligheden sig, saa angribes de fiendlige Patrullier og Poster. De maae søge at indhente paalidelige Efterretninger, angaaende den beleirende Armees Marsch, samt dens Styrke, Tiden, naar den kan komme, som og indbringe Fanger, hvilket ofte kan være Kommandanten meget nyttigt. Det lader sig ei altid forud bestemme, paa hvormange Maader Fienden kan tilføies Skade ved Partigængere. Man fortæller, at Damiens, Kaptein for et Frikompani, var i Krigen 1700 rykket ud fra Veissenburg, for, efter Kommandantens Befaling, at speide et Korps af de Allierede, der havde besluttet at beleire Staden. Damiens skal have lagt sig med 40 Mand i en gammel forfalden Huulvei, og Fienden var i to Kolonner rykket i mørk Nat mod Fæstningen, og ladet Huulveien blive i Midten. Neppe fik Partigængeren Kundskab herom, førend han deelte sine 40 Mand, og gav dem Befaling, at give Ild til høire og venstre, og derefter at bukke sig ned i Huulveien. Enhver af Kolonnerne, som nu troede den blev angrebet af Fienden, gjorde sin Indsvingning mod Huulveien, og svarede igjen med en djerv Ild paa sine Egne. Derved skal de paa begge Linierne have dræbt en Mæng-

Mængde Folk, og stedse ivrigere have fortsat Fegtningen. Damiens skal midlertid gjennem Huulveien have sneget sig bort til Fæstningsværkerne, og først ved Dagbrækningen skal de Allierede have opdaget deres græsselige Vildfarelser, de trak sig derefter tilbage, som en Følge af deres betydelige Tab.

Modtager en Chef for lette Tropper den Ordre, at dække et vist Pas, at underholde Forbindelser, at sprede Fiendens Opmærksomhed, og maa han desaarsag besætte een eller anden Stad, da sige dennes Beliggenhed, dens Mure, Størrelse og de øvrige Omstændigheder ham, hvorledes han der har at forholde sig.

Er den stor, da maa man deri søge et afsondret Sted, enten et Slot, en firkantet grundmuret Bygning, en Ø, en Kirkegaard med god Muur omkring, og indskrænke sig til, alene at forsvare den, thi at sprede sin Styrke for vidt, gjør ham svag. Dumouriin besteg Løven 1710, gjorde anseligt Bytte, og adsplittede de Allieredes Besætning, da den ei stod i passende Forhold til denne store Stad, som havde havt en heel Armee behov til rigtig Besætning.

En Stad af mindre Omfang kan man albeles forsvare ved tilstrækkeligt Mandskab. Portene, som vende mod Fienden, mures til, barrikaderes, d. e. spærres med svære Bjelker. De, som holdes aabne, maae forstærkes, om de endog ere istand til at værne

formedelst Vindebroer, Slagbomme med Pigge, Falgitter, og foran Broen maa desuden opkastes en Flesche, der er vel forpalisaderet, eller forsynet med en saakaldet Tambour. Skyller en liden Flod paa Muren, lader der sig maaske med Fordeel lægge en Dæmning, ligesom det undertiden bliver muligt at forsyne tørre Grave med Vand. Beskadigede Steder paa Muren, sættes istand, Skydehuller anbringes i samme, Brøddestilladser indrettes for Skildvagterne, og hvad mere Feltfortifikationen i slige Tilfælde foreskriver; ligesom den ogsaa giver Anvisning, hvorledes Kirkegaard, Slot, og deslige kan sættes i god Forsvarsstand.

Der er i dette Værk allerede talt om, hvorledes Sikkerheden kan forøges med Piketter, Patrullier, Forsigtighed ved Portens Aabning om Morgenen, streng, nøiagtig Visitasion med Ankommende, Udsendelse af snue Spioner i en lang Afstand. I Tilfælde, at det var farligt at aabne en Port, kunne Patrullierne om Natten gaae ned af Tovstiger fra Volden. Naar de komme tilbage maae de give et aftalt Tegn, f. Ex. et vist Antal Slag paa Patrontasken. Derpaa nedlades Stigerne, for at tage de Hjemkomne op. Alligevel bør Vagterne ei tilfulde troe dem, men med opspendt Hane affordre dem Feltraabet, indtil de overtydes om, at ingen andre indlades end sande Venner.

Kommandanten maae lægge Mærke til Afledningsgravene, eller andre Aabninger under Jorden, som undertiden gaae langs med Muren ind i Staden. Kremonas Exempel, saavelsom mange andres, beviser Vigtigheden af denne Forsigtighed. Ligeledes kunde Fienden forsøge paa at grave sig under Muren, og der bør da gaae mange Patrullier indenfor, langs samme, og lytte, for betimelig at komme efter slige Anslag. En Styrke af Infanteri maa staae i Beredskab i en stor Bygning, og en anden af Kavalleri maa holde Vagt paa Torvet, for snarest at kunne ile til Angrebspunkten. Ved stor Fare trækkes hele Garnisonen tet sammen om Natten.

Det er et ypperligt Middel mod en Storm, at heise store Bjelker, eller endnu bedre Træstammer op paa Muren paa de Steder, hvor Stormen bequemmest kunde foretages. Hos Tømmermestre, Brøndsættere, paa Byggepladsene, faaes deslige, eller og man tvinger Stadskæmneriet til at anskaffe dem fra nærmeste Skove. De lægges saaledes paa Muren, at de bequemt kunne rulles ned paa den anden Side ved Hjelp af en Stang. En saadan Stamme kan knuse tyve Mand, og dette mordiske Forsvar sætter Fienden i stor Frygt.

Skulle Tilførsler, som maaske gaae fra et Magasin til Armeen, eller til Fæstninger, nyde Sikkerhed og Understøtning af Posterne, da maa den Kommanderende anvende dobbelt Flid for at indhente be-

timelige og tilforladelige Efterretninger, hvilke maae betales godt, og faaer han at vide, at Fienden sværmer talrigt i Nærheden, opholder, eller advarer han mod Transporters Affendelse, hvorimod han flux melder Fiendens Afmarsch til Feltherren, for at denne derefter kan indrette sine Befalinger. Det gjælder een Gang for alle: at naar Fienden er nær, og der er noget at melde, da maae der afgaae adskillige Ordonnandser paa forskjellige Veie.

Ledsager man selv Tilførslerne, saa fører Tanken om, hvad man i Modstanderens Stilling vilde gjøre, nærmest til de Forsvarsanstalter, man selv bør vælge.

Gode Efterretninger og flittige Patrullier, der undersøge vidt omkring, ere siedse det Allervigtigste. Dernæst, foruden Tropperne i Spidsen, i Midten og ved Enden, en god Reserve, der til rette Tid i Masse kan angribe Fienden. Ligeledes en Aftale med de nærmeste Gärnisoner, at sende hurtig Hjelp, naar Larmstangen antændes, som man fører med sig paa en Vogn. Førend man rykker ind i Defileer, maae de nøie gjennemsøges, og der maa paa ny indhentes Efterretning om den nys gjennemsøgte Omegn. Opdages en meget talrig Fiende, som Skuddene allerede i nogen Frastand maae forkynde, rykker man ei i det snævre Pas, men der gjøres en Vognborg i nærmeste Slette. Denne kan altid eftertrykkelig forsvare sig, især naar Hestene ere spændte fra, og Vognene

ere skudte tet sammen i hverandre. Thi de tjene Infanteritrupperne til Brystværn, velrettede Skud kunne byde de forreste Fiender velkommen, og Rytteriet formaaer intet mod dem. Dernæst bliver hele Magten konsentreret i Vognborgen, kan altsaa gjøre desto kraftigere Modstand, ja, efter Omstændighederne, end- og virksomme Udfald. Er Fienden desuagtet overlegen, saa maa man vel i denne Stilling nødes til at oppebie Undsætning.

Gaaer man over Sletter, foreskrive Reglerne, at danne tvende Kolonner, det forkorter Toget og bringer Bedækningen nærmere sammen. Alle Aabninger mellem Vognene maae forebygges, derfor maae Kudskene med Strenghed holdes til at slutte tet efter hverandre, hvorfor de forreste Vogne maae kjøre langsomt. Var det muligt, maatte Veien allerede i Forveien indrettes dertil; Ryttere bringe f. Ex. Bønder sammen, som i Nødsfald tilkaste Grave, belægge Morads med Jord og Grene; thi ikkun een Kolonne vil ventelig kunne bruge Landeveien, den anden maa gaae tvers over Marken. Gjennem Skove, der ei ere for tette, vil det kun med Umage lade sig gjøre, at vedligeholde den nødvendige Orden mellem begge Kolonner.

Egentlig marscherer Toget i en langagtig Quarree, thi i Spidsen og Queuen fyldes Aabningerne med Tropper. Paa Siderne ere Jægere eller gode Skytter fordeelte, der ogsaa tildeels tage Plads paa

Vognene, og gjerne kunde dække sig ved Kornsække og deslige Ting. Følge nu Vognene ganske tet paa hverandre, da udretter Fiendens Rytteri heller ikke noget, men beskydes med Fordeel. Det adspredte Infanteri, som er blottet, maa ogsaa lide meget ved Ilden fra denne Side, og Reserven stiller sig mod Massen, eller det mellem Kolonnerne marscherende Rytteri, bryder med Voldsomhed ind paa den. Meget ofte blive Transporter, ved Fasthed og Klogskab, førte sikkert hele Mile, om man endog maatte fegte mod overlegne og ofte gjentagne Angreb.

Skeer et Angreb mod alle Sider paa een Gang, maae de forreste og bageste Vogne dreie ind til høire og venstre, at Firkanten lukkes, og Modstanden bliver desto eftertrykkeligere. Er Fienden slaaet tilbage, ordne Vognene sig igjen i Rader, og Toget fortsætter Marschen ufortøvet.

Een ikke talrig Eskorte, der blev angreben af to til tre tusende Mand, bragte 1748 de Vogne, der vare betroede dens Forsvar, i god Behold til Bergen-op-Zoom. En anden naaede derimod til samme Sted i den allerstørste Uorden, efterat den havde lidt et føleligt Tab; thi en Trup Pandurer forstod med Held at snige sig paa Toget, og anfalde det om Natten, hvorved den gjorde et anseligt Bytte af Øxen og Faar.

For saavidt som Forbindelsen skal vedligeholdes mellem flere Korps eller Stæder, ved Hjelp af Garnisonen i en Kjøbsted, kan den Kommanderende være meget virksom, og med talrigt Mandskab lade speide alle Landsbyer, Skove, og Steder, der ere bequemme til Skjul, for at de smaae Partier ofte straffes for deres Overmod, og tabe Lysten til at forsøge deres Lykke i den Egn. Efter lykkelig at have bragt sin Konvoi til Bestemmelses-Stedet, maa Tilbagemarschen tages ad en anden Vei, for at undgaae de Bagholdt, som den forventede Fiende muligt har lagt.

Ved Slutningen af Felttoget 1747 stod Hr. v. Grassin mellem Namur og Bryssel, for at sikre Forbindelsen imellem disse tvende Stæder. Hidtil vare næsten alle enkelte Vogne blevne plyndrede paa Landeveiene, og de Offiserer, som vare afreiste enten i Kommandosager, eller med Tilladelse, bleve opsnappede eller plyndrede. Men Hr. v. Grassin foranstaltede strax en Klappejagt paa de Partier, som enten havde forstukket sig i Skovene eller paa andre Steder, hvorved de bleve fangede, ligesom i et Net, af tvende stærke Rytterafdelinger. Efter Forløb af to til tre Dage vare de næsten alle indbragte, og Veiene bleve siden ei mere foruroligede. Undertiden anvises Chefen for et Korps lette Tropper kun et aabent Sted, ja vel endog en Landsby, hvori han maaske lang Tid skal tage sin Post. Den kan maaske for Bihensigternes Skyld være meget vigtig, og Egnen (hvilket ofte er Tilfælde i Ungarn og Polen) være fattig paa Stæder eller faste Borge, som ere omgivne med Mure eller

Skandser. En saadan Situasion medfører da Fare; men Kunstens Regler maae vide at formindske den. I Begyndelsen tør da Garnisonen næsten ei sætte Geværet fra sig, og at spærre Gadernes Udgange med Vogne og Tømmer, ere de Hjelpemidler, som nærmest tilbyde sig. Men man kan ei lade det blive herved. Efter faa Dages Forløb kan der, ved den tilbørlige Virksomhed, alt være gjort meget, for at befæste Stedet. Frem for alt maa der skaffes mange Folk sammen fra Egnen, som kunne være Soldaterne behjelpelige ved Arbeidet. Kan man betale det, da fuldføres samme sikkert saameget raskere. Ligeledes maa Egnen levere mange vel bespendte Vogne.

Stedets Beliggenhed giver selv de nødvendige Vink, naar kun den rigtige Dømmekraft veed at betjene sig af samme. Ligger der et Bjerg eller en Høi i Nærheden, da kan man maaske med Fordeel anlægge et Retranschee. Der maa ei anbringes nogen geometrisk Figur, men Skraaningerne maae benyttes, baade ved at anbringe en krydsende Ild, samt ved at gjøre de lette Tilgange stærkere; man føre sig de steile og vanskelige til Nytte, hvilket Læren om Feltforskandsningen nøiere viser. Inden for Forskandsningens Omkreds kan der anlægges Huse til Levnedsmidler. Offiseren maa ei overse den Artikel "Vandet;" thi Fienden kunde ellers omringe ham; den Undsætning, som ventes, kunne udeblive, og han blev da nødt til at overgive sig af Mangel paa Drikkevare;

kan der altsaa ei graves nogen Brønd, saa maa en hemmelig Vei føre til en Kilde eller Bæk, og lader det sig ei heller gjøre, da kan Stedet ikke udvælges, undtagen der var en tilstrækkelig Sukkurs i Nærheden. I dette Tilfælde maatte ei alene Infanteristerne stedse have deres Feltflasker fyldte med Vand; men man lader sig ogsaa fra de nærmeste Landsbyer levere: mange Spande, store Kar og Truge, som staae tildækkede paa kølige Steder, og som Bønderne daglig maae fylde med Vand. Paa denne Maade er ogsaa Kavalleriet i nogen Tid forsørget.

Er Egnen rig paa Vand, og Stedets Beliggenhed lavt, kan man maaske aldeles omgive det med Grave, hvori der kunde ledes Vand. Af den Jord, man faaer af Gravene, opkastes et Brystværn. Man maa tage Hensyn til de ud- og indgaaende Vinkler, og have Vindebroer, som begunstige Udfaldene og Transporterne. Har man Tid nok kan man vel ogsaa tænke paa en Forpalisadering, om endog kun samme anbragtes paa de svagere Steder. Kirkegaarden, og omsider Kirken, giver et Tilflugtsted, hvis Ulykken bliver stor, de bør derfor under alle Omstændigheder være forstærkede. Tambourer maae dække Indgangene, en Grav maa løbe uden om Kirkegaards-Muren, Kirkedørene maae være forsynede med Palisader, der maae være tilbørlige Forhøininger i Vinduerne, for at kunne skyde ud af samme, paa Loftet og i Taarnet maa der være bragt Steen og Brændeknuder, som

man kan kaste paa den forfølgende Fiende; man maa ligeledes have meget Vand ved Haanden, hvis Fienden vilde tænde Bygningen ibrand o. s. v.

I Nærheden af Kirkegaarden eller ved den befæstede Linie, maae ingen Træhuse, som ere takte med Straa, taales. De kunde komme ibrand, og være Forsvaret til Hindring. Man bryder dem derfor ned.

Har man svært Skyts hos sig, da maa man udsøge saadanne Steder for samme, hvor dets Virkning kunne være meest afgjørende, og det dog ei er for meget udsat.

I lange Bjergbyer kan man betjene sig af Afsnit ved de høiere Steder. Hvis man havde Formodning om, i rum Tid at blive paa den Post, da maatte Tilberedelserne gjøres fuldkomnere.

Foraar og Høst, Sommer eller Vinter, gjør stedse nogen Forandring i Forholdsreglerne, men et godt og skarpt Øie vil let komme paa den rigtige Middelvei, som bør følges.

I alle saadanne Stillinger maa man ofte prøve sit Forsvars Teori, hvorved man da maa antage: at Fienden paa denne eller hiin Maade gjør et Angreb. Især om Natten maae disse Prøver ofte og godt være indøvede, da overrasker den virkelige Foreſtilling af dette blodige Optrin ei mere de Spillende.

Vinteren mellem 1747 og 1748 vilde Fienderne med deres Forposter besætte den lille By Herrenstadt, og kastede til den Ende deres Frikompanier ind i samme. Disse forskandsede sig i en Deel af Byen med Palisader, og forlode den øvrige Deel, som var for vidtløftig, og omgivet med forfaldne Mure. Hr. v. Graſſin gjorde det samme i Aaret 1746 i den aabne By Verthern ved Dylen, hvilken han befæstede med gode Retranchements, hvori han lagde sit hele Infanteri, og posteerte sit Kavalleri paa denne Side af Floden.

Iøvrigt ere Soldaterne mere modige ved Forsvaret, naar de vide, at Stedet er sikkert, og belavet paa ethvert muligt Angreb. Det oprømte Mod hjælper at slaae Fienden, hvorimod Skræk og Uorden ere ham troe Bundsforvante.

To og tyvende Kapitel.

Anden Tjeneste, hvortil Feltherren endnu bestemmer lette Tropper.

De maae udgjøre Spidsen ved Avantgarderne, og Bagtruppen ved Arriergarderne; holde Bjerg og Skov ryddelig; borttage smaae Poster, hvorfra Fienden forurolige Toget; være virksomme saavel ved store som ved smaae Rekognoseringer; under store Træfninger besætte de Tilgange, gjennem hvilke Fienden kunne gjøre Diversioner; endelig, forfølge den slagne Fiende

et langt Stykkevei, og forøge Uordenen paa hans Flugt.

I alle disse Tilfælde ere de kun libet overladte til dem selv, meget afhængige, og almindeligviis nær ved Hovedkorpset.

En Oberst, der med sit Regiment marscherer foran en Armee, som blot forandret Stillingen, behøver kun at have smaae Trups til begge Sider, som holde Veien ryddelig og slaae de Partier tilbage, som ville forurolige Flankerne, eller Sidepatrullierne. Men følger denne Armee Fienden i kort Afstand, saa maa Obersten trænge ind paa Fiendens Arriergarde, som stedse tirres ved forudsendte Afdelinger. Dette kan foretages med saa megen mere Sikkerhed, da Arriergarden ei saa let tør byde den efterfølgende Armee Front, og de lette Tropper stedse have en nær Tilflugt. I en ujevn og skovbegroet Egn, bruger man kun Infanteri, som udvikle sig i spredte Plotons, og foran disse sendes endnu enkelte Jægere. De maae hurtig kunne klavre op af steile Bakker, springe over Grøfter, og behændigen vide at skjule sig ved Træer, Forhøininger og Fordybninger. De kan ogsaa ofte løbe langt ud til een af Siderne, kaste sig ned paa Jorden, i Buske, eller lægge sig bag Træer og sligt, for at kunne have sikkert Anslag til velrettede Skud. I et Terrænafsnit søger man med en Masse, at bryde ind i Arriergarden, for at afskjære en Deel af samme. Ved en Flod, Dæmning eller snævert Pas,

maae disse Eftersættere dristig angribe Fienden, ja endog rykke frem tillige med ham, at det bliver ham aldeles umuligt: at afkaste Broer, lægge Forhug eller paa anden Maade at spærre Passagen.

I aaben Mark er Kavalleriet foran. Dette angriber, flyer, vender om igjen, alt efter Omstændighederne. Det lader sig ei tænke, at de ikke skulde see deres forvovne Virksomhed belønnet, thi om de end ei opsnappede noget af Sidepatrullierne og Bagtruppen, saa gaae der dog Kanoner eller Vogne itu, som man er ifærd med at istandsætte; man er ei endnu bleven færdig med samme, naar Arriergarden nærmer sig. Marodører blive vel ogsaa bagud, og naar Arriergarden saa ivrig forfølges, vil det være den umuligt, i strengeste Begreb, at opfylde sin Skyldighed; thi da maa den aldeles ei lade noget blive efter sig.

Langt utaknemmeligere er det, naar en Anfører for det her omtalte Vaaben skal danne den af Fienden efterfatte Arriergarde ved en Armee. Han bliver nu almindelig omringet, og kan kun betjene sig af den excentriske og følgelig meget ufuldstændige Forsvarsmaade. Her kommer det an paa at have koldt Blod, hurtig Dømmekraft, Bestemthed og nøiagtig Orden. Hvis man ei i det Smaae kaster sig til Siden, og Terrænet afbenyttes, saa maa Marschen dog intet Minut afbrydes, da dette giver den nærmeste Anledning til at afskjæres. Saadanne Officerer maae da alt i Forveien have beriget deres Ideer, om rigtige

Tilbagetog', ved at studere Historien, og slige Ideer kunne maaske i fornævnte Tilfælde anvendes. Men Arriergarden vil ei kunne udrette alting selv, Feltherren maa understøtte den ved Korps, som sendes til Siden, og saakaldte Echiquiers, paa en Slette kan han maaske ogsaa straffe Fiendens Ubesindighed, ved pludselig at lade et i Baghold liggende Rytterregiment ile tilbage i fuld Gallop, og hugge muntert ned, og derpaa strax igjen følge sin Kolonne. Det er iøvrigt en Sandhed, at skjønt gode Tilbagetog løse en af Bellonas vanskelige Opgaver, saa lønnes de dog sjelden med den fortjente Ære. Men for den sande Kriger blomstrer den meest duftende Krands i hans egen Selvtilfredshed.

Da de Franske 1746 havde afbrukket en Leir, og Armeen drog videre, blev Arriergarden angreben paa Ramillies Slette af alle de Forbundnes Streiftropper. Regimentet Grassin marscherte bagest, og havde den talrige Fiende i Ryggen og Flankerne. Men Fatning og Aandsnærværelse prydede dets Gleder. Regimentet afslog stedse Husarerne, uden at indlade sig saa vidt i Fegtning, at Marschen derved opholdtes. Dette skønne Manøver og den urokkelige Fasthed, hvortil hele Hæren var Vidne, gjorde dem største Ære, skjønt mange af dets brave Folk fandt Døden ved Fiendens Artilleri og Flinteild.

Rykker et Armeekorps ind i gjennemskaarne Terræns, hvor Fienden forsvarer smaae Poster, da overdrager Feltherren det almindelig til de lette Tropper, at indtage hine. Enten faae de Kanoner med, og bane sig da en Vei med Magt, eller der beslüttes strax en Storm. Regimentet Morliere udmærkede sig glimrende, 1746, ved et saadant Forehavende.

Der findes endnu mange Leiligheder, som det vilde være umuligt at opregne, hvorved disse Krigere enten kunde finde en skøn Seier, eller — Ærens Seng. Saaledes fik Greven af Saxen at vide i Slaget ved Fontenai, at en fiendlig Kolonne lod sig see paa Landeveien fra Tournei, han kastede strax det lette Regiment Grassin mod den i Skoven ved Brov; dette dækkede nu ei alene Armeen fra denne Side; men tog endog Deel med i Fegtningerne under hele Slaget.

Ved Rocour angrebe Regimenterne Grassin og Morliere først den lille Landsby Hans, som saa haardnakket forsvarede sig, og den blev erobret. Men ved Lauffeld, hvor de stode paa den høire Fløi under Grev d'Etrees Befaling, lede de et føleligt Nederlag af det brittiske Rytteri.

Tre og tyvende Kapitel.

Lette Troppers Forpleining.

De lette Troppers almindelige Opholdssted er for langt fra, for ubestemt, og deres Forbindelse med den store Hær er for ofte afbrudt, til at de stedse i behørig Tid kunne vente deres Forpleining. Derfor maae Cheferne føre et eget Regnskab, og indkjøbe det Nødvendige i Egnen af Krigsskuepladsen. De bør til Besparelse holde deres egne Bagere og Slagtere, for at gjøre Folkene det saa billigt, som muligt. De afsendte Hobe maae lade sig levere Mad og Drikke i de Distrikter, hvor de komme igjennem. De Foresatte maae drage Omsorg for, at der iagttages Maabehold. Da Soldaternes Sold er saa ringe, kan det nok ei stedse fordres, at han af samme skal betale alt, især da de svækkende Krigsstrabadser fordre rigelig Næring.

Fire og tyvende Kapitel.

Feltequipage for Officererne af lette Tropper.

Skjønt den overflødige Equipage i Almindelighed næsten stedse standser Krigsoperasionerne, saa bør den dog allermindst finde Sted ved de lette Tropper. Hvorledes

ledes vilde ei deres Jilmarscher standses; hvilken Uorden vilde der fremkomme i en Fegtning om Natten; hvilket Tab vilde deres hurtige Tilbagetog føre med sig, naar de vare belæssede med en svær Bagage. Deres Officerer vilde især være en Satire paa Krigskunsten, naar de ved et Overfald først skulde tage vare paa, om Betsakken i god Behold var kommen paa Vognen, eller Kufferten og Teltet paa Pakhesten.

Stabsofficererne ved de lette Tropper kunne have en Chaise eller Kariol og tvende Pakheste tilfælles, som man stedse sender til Hovedtruppen, at saarede Officerer i Nødsfald derved kunne befordres til Feltlasaretterne, (for de Gemene skaffes Bondervogne). Jøvrigt behøver vel hvert Kompani een Vogn til at føre Proviant paa.

Officeren har sin Ridehest, paa hvilken han fører det Nødvendige med sig i en Vadsæk.

Den lille Krig føres bedst med spartansk Nøisomhed, og ved denne finde først unge Mænd af forkjelet Opdragelse: ikke sjelden hiin skønne Hærdning, som siden saa velsignende virker paa deres øvrige Levetid.

Et Træ, en Hule, en ussel sammensat Hytte, er almindelig de lette Troppers Opholdssted, ja ofte maae de trodse det raaeste Veir under aaben Himmel. En Kappe, høist en Bjørnehud er Officerens Seng, Soldatens derimod er noget Straa, Græs og

Løv i Skoven eller den bløde Fure i det pløiede Land. Omstændigheberne tillade ei engang altid Vagtild, om endog Kulden raser. Men just denne Kamp med Besværligheder udvikler og opvækker tusende gode Egenskaber, som ellers aldrig vare komne frem af deres Slummer, og hvo som i den lette Krig var ligegyldig ved den brændende Soel, Sne, Fugtighed, pludselig Overgang af Veirligt, ved at sulte, nyde usund Føde, Nattevaagen, Livsfare, han kan almindelig lee over de fleste Storme i det borgerlige Liv. Det var og ved denne Hærdning, at de fleste Helte i den franske Armee begyndte deres seirfulde Løbebane.

Tillæg.

Nogle nye Udkast

af Hr. v. Voß.

Hvorledes kan man gjøre Rekognoseringen mere fuldkommen?

Om denne vigtige Gjenstand talte den tydske Oversætter allerede for nogle Aar siden i Annalen des Krieges, som den Gang kom ud i Berlin i Himburgs Boglade. Hans Forslag fødtes af den Frygt: at den preussiske Armee i den allerede nær forestaaende Krig med Frankrig, ei saa noie maatte underrette sig om Fiendens Bevægelser, som de nyere Feiders Natur udfordrede. De faa (og lidet lette) lette Tropper, og nogle Bemærkninger, som da ved Leilighed gjordes under Krigen i Polen *), foraarsagede, at hiin Frygt fødtes og næredes. At de desværre ei vare ugrundede, have Begivenhederne tilstrækkelig udviist.

*) Thi gik Polens forvovne Partigængere ikke over Wsurra, trængte frem indtil Bromberg, og endnu videre, undgik enhver Efterfættelse af de mange Korps, som gjorde Jagt paa dem, og vendte omsider tilbage gjennem de samme Defileer mellem Weichslen og Greven af Schwerins Armee, ad hvilke de vare komne?

Derfor er en Gjentagelse af de Forslag, som siden ere forbedrede ved modnere Eftertanke, maaske ei overflødig; om de endog skulde friste samme Skjebne, som forhen, ei at blive fulgte. De kunde derimod vække bedre Ideer hos Andre. Iøvrigt staae de her paa rette Sted.

Man har allerede hørt mangen Lære om rekognoserende Personers Fremgangsmaade; hvorledes de skulde sende enkelte Ryttere forud; bruge andre, til at gjennemsøge de formodede Bagholdspunkter; hvorledes de selv ukjendt maatte snige sig saa nær, som muligt paa Fienden, for at iagttage ham; hvorledes man kunde benytte Høie, Taarne, Sletter o. s. v., ved at være forsynet med Kikkerter; hvorledes man skulde forholde sig ved at undersøge Byer, Skove og Defileer. Ligeledes forbedredes meget det hermed forbundne System: om at sikre Leirene, ved vidt fremrykkende Avertissementsposter, Patrullier, Vedetter og Piketter. Desuagtet klager den nyere Felttogshistorie saa ofte, at Armeerne fik ufuldstændige eller endog fabelagtige Efterretninger, eller, at de først fik Fiendens Bevægelser at vide, naar det var for sildig at tage de tilbørlige Forholdsregler mod samme. Dette taler kun alt for høit, om at anvende mere Opmærksomhed paa Rekognoserings-Videnskaben, at den, som Kunst, kunde vise sig mere fuldkommen.

Den er overhovedet ei let, thi den skal indgaae en Kamp med tvende betydelige Vanskeligheder: mod alt som kaldes maskeret Terræn, og mod Mørket. Ligeledes føres nu saa ofte Krige om Vinteren, hvor de korte Dage, uklar Horisont, Taage, Sne, utilgængelige Veie o. s. v. forøge Vanskeligheberne.

Imidlertid er Udvidelsen af enhver Videnskab en Kamp, ligesom hele Livet, og Geniets smaae Seire udgjøre de menneskelige Fremskridt. Alting kan bringes til høiere Fuldkommenhed, og vi kjende ei Grændsen af vor Udvikling. Men at der i den tydske Krigskunst saa lidet forbedres (eller, som jeg hellere vilde sige, forbedredes) ligger for en Deel deri, at vore Nasional-Armeers Korporasioner ere alt for meget indespærrede i sig selv. Soldaten seer ugjerne fra sin Sphære ind i et fremmet Distrikt, ellers vilde fremmede Videnskaber og Kunster give Ideer om meget, som var anvendeligt. Han vilde maaske endnu mindre laane sit Øre til Planer om en eller anden Forbedring, naar de vare fremkomne af Folk uden for Krigsstanden, og dog formaae disse undertiden at dømme mere frimodigen, end den Mand, som indskrænkes ved Undergivenhed og andre Omstændigheder *).

*) Jeg kjender en Mand, som gav en vis tydsk Armee Forslag, hvis Godhed maatte erkjendes. Men den Forle-

Derimod i Frankrig, hvor Revolusionen trak Lærde og Kunstnere af alle Klasser til Vaaben, blev Krigs-Teorien behandlet fra forskjellige Sider, og vandt et mægtigt Forspring. Men desuagtet maatte der (ved de Fremskridt, som beslegtede Videnskaber have gjort) dog være skeet meget mere, naar ei Nyfrankerne allerede ved de første Anstrængelser, som Noden paalagde dem, (de bestode for det meste kun i at bortrydde alle Fordomme, men dette blev ved den store Mængde af samme en (negativ) forvoven Fremstræben) vare komne saa let til Seiren over deres, uagtet alle djerve Revselser, endnu uoplyste og lade Fiende — at den større Umage kunde spares.

I Tydskland derimod burde man stræbe dobbelt, ti Gange, hundrede Gange saameget, hvor det gjælder om at forhøie nogen Kraft. Naar denne Tendens gjordes almindelig, ret almindelig, kunde

genhed, hvormed man tog Hensyn paa hans borgerlige Klædedragt, var paafaldende. Isteden for at bringe hans Forslag i udøvelse, tilbød man ham en Plads i Armeen. Men hvortil dette? Han havde endnu dusinvis andre Forslag, der Tid efter anden alle skulde komme for en Dag. Som Privatmand kunde han tale frit om samme, skjønt ethvert Forslag til Forbedring indeholder Dadel paa det Nærværende. Som Soldat var det noget andet. Stormanden fordrer ogsaa Idee-Subordination; dette vidste hiin, som iøvrigt forhen havde været Soldat, og han trak sig nu tilbage.

den dog maaske endnu give Redning. NB. Dette skrev Schreiber allerede 1804, og da kunde Udraabet endnu betegnes med et (!), nu derimod maa nok et (?) tage Plads.

Dog følger her endnu en flygtig Skjerv til denne (hyppotetiske) Fremstræben, om det endog kun var for at underholde sig videnskabelig, eller, om det ei klinger for stolt, da, for i det mindste at beholde en theoretisk Triumf over vore Seiervindere. Bährenhorst og Bülow skinnede alt her, og det giver et pynteligt Ideal, at tænke sig tydske Teoriet udførte med fransk Virksomhed. Skjerven bestaaer i Ideen om eet Korps, som det udelukkende skulde overdrages, at besørge Rekognoseringen*). En Indretning, som synes fordeelagtigen at anbefale sig.

*) Venner af Sprogreenhed kunde kalde disse Tropper Speidere, skjønt Navnet grændser nær til Spioner. Fra den ene Side betragtet, er det vel synderligt nok, at de baade nyttige, kloge og snilde Mænd, hvoraf Alexandrer og Cæsarer saa gjerne betjente sig, staae i saa vanærende et Raab; men det kan fra den anden Side ei være paafaldende, da man, formedelst deres Farlighed, har bestemt dem en saa ærerørig Hevn. Ikke desmindre indflettede mangen arm Djevel, som maaske otte Dage efter danglede i Strikken, mangt et Blad i sin Feltherres Laurbærkrands. Det er derfor bedst, at disse her omtalte Tropper kaldes Rekognoscenter, Hr. Campe maa vredes derover eller ei.

Korpset er, som man kan formode, tilhest, og efter Størrelsen af Armeerne, som drage i Felten (ogsaa efter Egnen, hvori man agerer) opholde sig to, tre eller flere Eskadroner deraf i Hovedqvarteret, eller hvor det ellers gjøres nødvendigt.

En Eskadron har fire Offiserer, som tages af de meest oplyste og brugbare Ingeniører. Grundige Kundskaber, forenet med en sund kraftfuld Legemsbygning, ere de Vilkaar, hvorunder her findes Ansættelse. Offisererne behøve ei at fortsætte deres Løbebane i dette Korps; hvo, som bliver kuldskjær, stakaandet eller kortsynet, er ei mere brugbar; han kan derfor være meget tjenstdygtig paa andre Steder (især i Fæstninger).

Enhver af disse Offiserer maa være istand til at opsætte en Rapport efter ægte Krigskunst. Hvad det vil sige, er Læseren bekjendt, en slig Rapport kan ofte indeholde den halve Disposition.

Derefter har Eskadronen tyve ridende Jægere, unge, raske Folk, som ere ligesaa kyndige i Jagt- og Forst-Videnskab, som i den militære Terrænlære. Fremdeles betinges Landmaalingen med Instrumenter, for at være øvet i at bedømme á coup d'oeil (efter Krigs-Djemaalet). Men for Alt udfordres Øvelse i at bestemme Distanser; en Kunst, hvorom meget tales; men sjelden sees den i Udøvelsen. Hertil udkastes en udførlig Læreplan. Grøn eller moden Sæd, høie Skove og Krat, Høst- og Foraars-Landskab,

fugtig og tør Luft, Blæst og Taage, Sne, Regn, Tøveir, Soelskin, Tusmørke, Maanskin og endelig mørk Nat, alt dette forandrer Landskabet, og her har man naaet Maalet, naar man endda kan undgaae Vildfarelsen, og nærme sig Sandheden. Alvorlig Begyndelse paa Sagen vil snart skabe duelige Mænd i Faget.

Foruden Pistoler og Sabel kunne disse Folk have en Bøsse; de maae stige af Hesten i Bjergegne, eller hvor det udfordres, for at fortsætte deres Jagttagelser fra Bjergspidser, høie Bygninger o. s. v. Hver har en god Kikkert, som han saa nøie forstaaer at behandle, som Rytteren sin Hest og Jægeren sin Riffel.

Han maa ogsaa kunde kaldes en tydelig Rapportbringer, endskjønt ei i den Grad, som hans Offiseer. For derved at kunne gjøre fornuftige Slutninger fra det, han opdager, til det, som vel endnu kan være skjult deraf, maa han, (hvilket aldeles ei maatte paatvivles) være bekjendt i alle øvrige Grene af Krigsvidenskaben *). Til dette Korps høre derfor især gode Underviisningsanstalter, og det er vel indlysende, at det først efter flere Aars hensigtsmæssige Øvelser vil kunde fremstaae brugbart og tjenstdygtigt i Felten.

---

*) En god Husarunderoffiseer slutter allerede, fra de opdagede Sidepatruljer, til de sandsynligen bagved marscherende Kolonner, og Retningen af disses Vei, han tæller Leirens Vagtild om Natten o. s. v.

Endnu høre hundrede Mand Ryttere til Eskadronen; disses Forretninger ere at understøtte Offiserne og Jægerne, og kun i Nødsfald maae de bruges til Bedækning, hvortil man endnu stedse kan medgive de almindelige Rytterkommandoer. Men for vedbørlig at udføre ommeldte Understøtning, maae de nødvendig have nydt nogen Underviisning, i det mindste saameget, som nu en Bombarderer erholder, (at sige i hans Fag, og de dertil nødvendige Vikundskaber). Foruden den øvrige Bevæbning, føre de en Pig, hvis Brug videre hen skal forklares.

Hele Korpset maa have raske og stærke Heste, hvoriblandt ingen Skimler bør være. Ligesaa maa intet findes i Paaklædningen, som skinner langt fra; ingen hvid Rem eller hvid Kappe, ei engang en hvid Fjerbusk. Grønt eller graat ere de meest passende Farver til Uniformen.

Uden Tvivl vil man tilstaae, at, naar Individuer anføres blot til een Bestemmelse, og disse dannes med forøget Omhu, da maa Sagen i sig selv vinde i Fuldkommenhed. Man kunde her, blandt andet, henvise paa Fremgangsmaaden i de engelske Værksteder. Dog denne Plan udstrækker sig endnu videre.

Øvrigt bør først Telegrafien forbindes med Rekognoseringen. Enhver veed, hvor kostbar Tiden er i Krigen, og Felt-Telegrafi vil altsaa nødvendig spare eller vinde den.

Naar en General for nærværende Tid udsender Offiserer nogle Mile bort, for at indhente Efterretninger om Fienden, da erholder han disse først ved hines Tilbagekomst. En Time tidligere vilde maaske ofte have bragt en uberegnelig Fordeel.

Ovenfor er talt om Pigge, men de maae være af et ganske nyt Slags. Disses Længde er noget over otte Fod. Jernspidsen rund og løber spids til Enden, som ved Kosakkernes. Skoen derimod har en Udhuling, som stedse bliver snævrere, og et stærkt Beslag uden om. Hele Skæftet maa ligeledes være stærkere, end sædvanlig. Man gjetter nok alt, at dette Vaaben skal tjene til en anden Hensigt end blot til Stridsvaaben.

Vist nok! To, naar paafordres tre, (var det gjørligt endnu flere) Pigge stikkes i hverandre, hvoraf den ene kan befæstes til den anden ved en Fjer, og nu reiser man dem op. For at udholde dette, ere de gjorte des stærkere. Man har da nu en Stang af sexten eller fire og tyve Fods Høide. Saaledes som sex Mand ved det preussiske Infanteri har en Gefrieder, saaledes faae fire til sex af disse Ulaner en Telegrafist (Fjernskriver). Denne bærer, istedenfor en Pig, Telegrafløiene, hvoraf man har fire, som for det meste ere sammenlagte, og ved Opreisningen sættes paa den øverste Spidse. Hver Løi er sex Fod lang og een bred, den er gjort af tyndt Lærred, som er trukket

over sin Staaltraad, hvorfra sine voxede Snore hænge ned, for at kunne bevæge dem.

Telegrafisten behøver blot at kunne et Alfabet Karakterer udenad, samt have den Færdighed, nøie og hastig at vise alt, hvad Offiseren siger ham, eller hvad den Formand skriver, som han maa passe paa. Karakterenes egentlige Betydning behøver han slet ei at kjende. Det er endog godt, ofte at forandre dem.

Hver Telegrafist maa desaarsag have Ulaner hos sig til Hjelp, fordi eet Øie bestandig maa være for Kikkerten, saalænge Posten er opstilt. Hertil vælger han de to eller tre dueligste og meest skarpsynede af sit Følge, og lader dem afvexle hvert Qvarteer. Ulanen behøver blot at kjende Opmærksomheds-Tegnet. Naar dette er givet, kalder han Skriveren. Denne seer nu hen efter det paafølgende Siffer, og skriver det efter. Derpaa vender han Kikkerten paa Eftermanden, om denne ogsaa rigtig kopierer; thi før tør han ei forandre sit Siffer.

Vi ville nu see et Exempel, som oplyser de vigtige Fördele af et saadant Korps, (hvis Individer sienspynlig ogsaa med Nytte kunde bruges ved saamange andre Leiligheder).

Det supponeres: at paa den syblige lave Bred af Spree-Floden stod et Korps, som ventede Fienden fra Saxen eller Lausitz. Denne Stilling ville man paa ingen Maade tage i Virkeligheden, men rykke frem til Snevrene; her er det os blot om

at gjøre, at faae en Supposision (Forudsætning), hvilken vi tage i Nærheden, og da Læseren desaarsag kan eftersee den paa ethvert Spesialkarte over Mark-Brandenburg, saa spares en Tegning derover.

Den høire Fløi kan staae tilbagelænet til det bekjendte Templov-Bjerg, Sentrummet over Veien til Britz, den venstre Fløi indtager Møllebjerget ved Ricksdorf. De moradsige Skove ved Ricksdorf, som endog kunne gjøres utilgængelige hen til venstre Bred af Spree, besættes af lette Tropper, hvilke staae ud over den venstre Fløi.

Britz-Skoven er spærret ved Forhugninger, Britz, Templov, Schöneberg ere satte i Forsvarsstand o. s. v.

Dog er man endnu ei enig om den Stilling, hvori man vil forudsætte et Slag, hvilken de nærmere Omstændigheder først skal bestemme. Man veed, at Fienden er passeret Elben i to Kolonner over Wittemberg og Torgau, og kan nærme sig over Teltov eller over Trebbin, Zossen, ja endog over Wusterhausen; thi saavel ved Wittemberg, som ved Luckau og Lüben anlagdes Magasiner, (eller gjordes Reqvisisioner). Ankomsten kan og skee fra samtlige Veie paa een Gang.

For nu itide at blive underrettet, byder Forsigtigheden at udsætte Avertissementsposter ved Saarmund, Trebbin, Zossen og Wusterhausen,

som igjen udsende Patrullier til Beelitz, Luckenvalde, Baruth og i den storkovske Kreds.

Men i Berlin (som vi antage for Hovedqvarteret) maa man nu oppebie Rapporten fra eet af de nævnte Stæder, dog udebliver den to til tre Timer, trods al Anstrængelse af Hestene. Ligesaalænge, eller endnu længere vente de før omtalte Poster paa deres Udsendte; hvortil kommer: at de første Efterretninger endnu ere meget ufuldstændige, fordi man i den Overbeviisning, at Fienden paa denne eller hiin Vei nærmer sig, først nøiere rekognoserer hisset. Imedens trænger Fienden snart saa langt frem, at han kun staaer en forseret Dagmarsch fra os. Man nødes, at tilbringe Nætterne under Gevær, og svæver i en farlig Uvished om Fiendens nærmere Hensigter.

Væsentligere og nogle Timers tidligere indløbne Efterretninger, vilde ofte sætte Feltherren istand, at modtage Fienden eftertrykkeligere, lokke ham i en Snare, med Fordeel anfalde ham paa Marschen, eller hvad der mere kunde ligge i Mulighedens Rige.

Efter vort Udkast sendes nu til hvert af de fornævnte Stæder en Offiseer, fire til fem ridende Jægere, samt de nødvendige Telegrafister og Ulaner.

Den til Saarmund bestemte Offiseer lader strax en Telegraf-Forbindelse blive bag sig. Paa Templov-Bjerget posteres den første Telegrafist, (hvil-

(hvilken Feltherren igjen lader passe paa fra det høieste Sted i Hovedqvarteret), den anden paa Bjerget ved Steglitz; den tredie paa Teltovs Taarn, endnu een paa en Høi mellem Neu-Beeren og Philippsthal, maaske een mellem dette og Saarmund, og den sidste i Saarmund selv *).

Meldingen fra Saarmund til Berlin kan nu skee i faa Minuter. Posterne maae ogsaa melde hvert Qvarteer. Er intet forefaldet, skrive de blot: "Intet Nyt." Saalænge denne Rapport indløber fra alle Kanter, kan Leiren nyde sikker Ro; de fleste af Folkene kunde udhvile sig, og Hestene være afsadlede; hvorimod man nu til Dags, paa endnu længere Frastand, ødelægger Mennesker og Heste ved overdreven Strabads.

Men Offiseren i Saarmund udstiller en Jæger fremad til Beelitz, og underholder igjen med

*) Man maa nemlig, formedelst Skoven, danne en Bugt. Jeg er ubenad ei bekjendt nok med det derværende Terræn, for at vide, om Krattet paa de side Steder, i Egnen ved Philippsthal, hindrer Udsigten fra de høieste Bygninger i Saarmund og til Høiderne ved Rudow. Jeg tvivler derpaa, da det ligger saa lavt. Men er dette Tilfældet, da maa, som ved alle lignende Hindringer, Rapporten bringes fra den bedækkede Punkt til den første fritstaaende, ved en, saa hastig som muligt, ilende Rytter; denne medgives Sifrene optegnede paa Papiir.

denne en Korrespondenslinie. Jægeren i Beelitz udsender uafladelig Ulan-Patrullier fremad og til Siderne, indhenter Efterretninger fra Bønderne, Reisende, og paa alle mulige Maader. Herefter retter han sin Rapport til Offiseren i Saarmund, og saalænge ingen mærkelige Ting ere at melde, da nøies hans Linie med: "Intet Nyt." Fra Saarmund sendes desuden endnu en Observasions-Post, som sættes paa Potsdams-Brauhausberg, hvilken bestandig maa afsøge Beelitz-Skoven, omendskjønt Patrullier gaae mellem Beelitz og Ferch. Fra Saarmund sendes ogsaa Patrullier mod Trebbin, ligesom der fra Beelitz sendes Patrullier mod dem fra Luckenvalde.

Offiseren ved Trebbin har lagt sin Linie fra Templov-Bjerget (Middelpunkten) over Marienborf, dernæst over en Høi mellem Marienfelde og Malchov; dernæst maaske til Dittersdorf-Veirmølle. (Herpaa, saavelsom paa Taarne og andre høie Bygninger, brydes det øverste Tag igjennem, Telegrafen stikkes ud deraf, og styres ved sine Snore ud af Bygningen. Skriverne gjøre deres Jagttagelser ud af Vinduer og Luger. Dog maa stedse haves tvende Aabninger, da man ogsaa skal have fri Udsigt til Bagposten og Hovedqvarteret, for at modtage og give Rapporter). Dernæst gaaer Linien til Ludvigsfelde og Wilmersdorf, her vil Bugter ogsaa blive uundgaaelige formedelst Skovene. Men herpaa

kommer det aldeles ikke an ved Telegraferingen, fordi een Miil maaske kun gjør et Minuts Forskjel. Den anden Linie fra Trebbin til Luckenvalde er meget bequem at anlægge.

Fra Berlin til Zossen findes Høie nok. Sentralposten korresponderer med den ved Bukov. Derfra gaaer det til Gros-Ziethen, Selchov, Brusendorf, Mittenvalde, Zossen. Efter Omstændighederne vælges Bjerge eller Taarne, og Afstanden bestemmes, eftersom Telegraferne kunne sees tydeligen, eller ogsaa efter Brugbarheden af de Kikkerter, man faaer med *).

Zossen har sin fremrykkede Post i Baruth. Denne Telegraflinie bliver vel at rette til Jachzenbrück eller Zesch, men her afbrydes den formodentlig af Skoven, og man maa rapportere ved Rytere **).

*) De optiske Instrumenter ere nu ei saa dyre, som forhen. En Kikkert, der trækker paa en Miil eller halvanden, og opfylder den her nødvendige Tjeneste, vil, naar man anskaffer en Mængde, kun koste nogle faa Daler. Deraf maatte haves ligesaamange, som der vare Telegrafister ved Eskadronen; men Gjenstanden er for vigtig til, at slige Udgifter skulle komme i Betragtning. — Jægernes Kikkerter bør være endnu bedre, dog alle uden udvendige Sirater.

**) Ifald man ei kan see nogen af Høiene bag Skoven syden for Baruth.

Fra Berlin til Busterhausen staae Fjernskriverne paa følgende Steder: paa den ene Veirmølle ved Ricksdorf, paa Rudows Kirketaarn, ved Bomsdorf eller Schönfeld, Waltersdorf, Busterhausen.

Busterhausen kan have sin anden Post i Storkow.

Den militære Læser indseer nu, hvorledes alting indbyrdes møder hinanden ved Patrullier, alt gjennemskaaret Terræn rekognoseres uafladelig, og ved hvert Pas fættes endnu særegne Vedetter. Kort, nu er en Halvcirkel slaget, af mere end sex Miles Gjennemsnit, den begynder ved Schvielow-Søen, og gaaer over Beelitz, Luckenvalde, Baruth, Buchholz, Storkow lige til Fürstenwalde. De yderste Patrullier, som endnu afride en Miil foran deres Post eller Forbindelseslinien, finde for det meste hver halve Time en telegrafisk Punkt, til hvilken de kunde melde deres Opdagelser. Denne halve Time mediberegnet, saavelsom omtrent et Qvarteer, der vilde medgaae, ved at tage uden om en Skov, som maaske kunde ligge i Veien, havde dog Hovedqvarteret allerede i tre Qvarteer og faa Minutter Efterretningen, om Fiendens første Ankomst paa sex Mile.

Saasnart nu Fienden først er kommet tilsyne, maae især de Personer, som ere ansatte til Rekognoseringen, stifte Nytte ved deres Pligters Udøvelse. Officeren af Hovedposten gaaer selv strax Fienden imøde, og lader desuden nogle af sine Jægere snige sig paa Siderne af ham, for at indhente nøiere Kundskab om Marsch-Direktionen, det sandsynlige Antal, Troppernes Beskaffenhed o. s. v., hvorom Feltherren hidindtil har faaet Underretning. De melde stedse tilbage; Officeren, som bliver i Forbindelse med Telegraflinien og samler Rapporterne, bør hvert Qvarteer lade det Nødvendige deraf skrive op. Udførlige, skriftlige Beretninger bringes fra Post til anden af Ulaner, hvilke ei behøve at skaane deres Heste, da Mellemveien kun er kort. Man holder Vogne i Beredskab fra Landsby til anden, hvorpaa de Fanger af den fiendlige Avantgarde kastes, som muligen gjøres ved Fortruppen, (dette opnaaes ved at lægge Baghold), og under Bedækning leveres Fangerne til Hovedqvarteret, for der at udspørges nøiere.

Trænges disse Poster for stærk, da trække de sig tilbage, dog under stedse vedvarende Jagttagelser. De yderstliggende Landsbyers Kantoneringer eller Leiren, maae sende dem Hjelp efter Omstændighederne, ligesom overhovedet det sædvanlige Patrullie- og Piket-System ei maa ophæves formedelst disse nye Korps. De skulle alene virke meget mere for Sikkerheden ved tidlige og paalidelige Efterretninger, end nu skeer. Antager man: at det var de korteste Vinterdage, og der om Aftenen Klokken fire, fra alle Retninger, endnu meldtes: "Intet Nyt," da veed man i Hovedqvarteret, at for fem Minutter siden befandt sig endnu

ingen Fiende i Saarmund, Trebbin, Zossen og Busterhausen, som og for et Qvarteer eller halv Time endnu ingen indtil forbi Beelitz, Luckenvalde, Baruth og Storkow.

Leiren er da fuldkommen sikret for den følgende Nat. Thi ingen Hær, ei engang de Franskes, hvis Avantgarde endnu ei var at see Klokken tre en halv, ved een af de benævnte Punkter, er istand til samme Nat at tilbagelægge en saa forseret Marsch til Berlin, og endda tillige at angribe. Thi man antager som billigt, at tydske Tropper bruge om Natten fire Timer paa Milen, og de Franske i det mindste tre. Det er noget andet at marschere i hele Kolonner, og at gaae enkelte, og selv den Fodgænger, som gaaer ene, bruger om Natten (Maaneskin undtagen) næsten tre Timer, til hver tydsk Miil. Leiren er altsaa fri for Angreb i det mindste atten Timer, og efter den Tid er det alt længe Dag igjen. Give endog Posterne deres Meldinger ved ridende Bud, som stedse komme tidlig, da de Affendte underveis erholde friske Heste, og tillige ere vel bekjendte med Veien. Saa sikker er man dog Nu ingenlunde; thi naar man faaer en Rapport, sex Mile fra, er den almindelig saa gammel, at man har Aarsag, at tilbringe den paafølgende Nat under Gevær, (i det mindste med Halvparten af sine Tropper). Ligesom denne Rapport efter vor Plan ei heller kan sættes i Ligning med hiin, i Henseende til Udførlighed og

Tydelighed. Men har Fienden allerede nærmet sig indtil en forseret Marsch, d. e. paa fire eller tre Mile, (hvilken Marsch gjerne kan kaldes saa, naar et Angreb endnu skal følge efter dens Fuldendelse), da har vor egen Armee stedse i faa Minutter Efterretning om Modstanderens Bevægelser fra de nær for den fiendlige Forpost-Kjede staaende Telegrafister.

Rapporterer altsaa Linien Klokken fire om Aftenen: "Intet Nyt," da har man i det mindste syv til otte Timer, i hvilke Soldaten kan nyde den nødvendige Hvile. I saadant Tilfælde, maa man nu være meget opmærksommere, og efter Omstændigheden allerede lade mere end det halve Mandskab blive under Gevær.

Jo nærmere Fienden kommer, jo nærmere rykker ogsaa den telegrafiske Linie sammen.

Men vi vove endnu mere, og forsøge at stride mod de Hindringer, som Mørket lægger i Veien. At behænge Telegraftraadene med Lamper, eller endog at gjøre dem hule og lysende med en Termolampe, vilde være for omstændeligt. Derimod kan hver Telegrafist meget godt føre en liden Blikkygte med sig, (gaaer det an af Pap, som er dyppet i Alunvand, saameget desbedre) med en Reverber af Speilglas, og et dertil hørende tykt Voxlys. Fremdeles et Phosphorfyrtøi, hvormed Lyset ihast kan tændes, for ei at lade det idelig brænde til Unytte. Speilet, med det for

samme siddende Glas, dreies stedse indad, med den mørke Side mod Fienden, for ei at forraade sig selv.

Hvert Qvarteer eller halve Time rapporterer den forreste sædvanlig sit "Intet Nyt," hvilket skeer ved at tænde Lygten, og løfte den eengang i Veiret.

Mærker han noget Mistænkeligt, udeblivet ham en Sidepatrullie, hører han Larm o. desl., saa løfter han Lygten tydelig to Gange i Veiret.

Kommer Fienden ham saa nær, at han maa vige tilbage, da dreier han Lygten saa forsigtig som muligt, med Hesten, at det Mørke stedse vender mod Fienden, medens han ved at ride tilbage endnu signalerer tre Gange, naar det nemlig ei var muligt mere at gjøre dette fra Standpunkten.

Men, kan han kun redde sig ved en hastig Flugt, eller omringes han endog af Fienden, og maa give sig fangen, saa har han for dette Tilfælde ladet sin Pistol med en Raket, hvilken han da affyrer.

I Tilfælde af en nødvendig Flugt, trækker han sig tilbage til sin Bagmand, og viser ogsaa her Lygten op, til Beviis at den forreste Post er trængt tilbage for Overmagten.

Alle disse Tilfælde tilkjendegives med Tal, ogsaa det, hvorved Formanden i en halv Time slet ikke har signaleret *).

*) Man seer her: at Staten ogsaa maa bekoste et Antal Uhre; men tillige at Kasserne paa samme aldeles ei behøve at være af ædle Metaller, Hensigten er klar.

Saa mange Linier, saa mange Observatorer maae der ogsaa udsættes i Hovedqvarteret, (paa de nærmeste Høie ved samme). En Offiseer af Korpset har Vagt derved, og i et lidet dertil opslaget Telt eller Jordhytte, skriver han hvert Qvarteer eller halve Time Rapporterne til Befalingsmanden.

Staaer man ganske tet for Fienden, da udstilles Telegrafisterne, ved Kavalleri-Feltvagterne, Vedetterne, eller de fremrykkende lette Infanteriposter, hvor de ved Dagen skrive, og om Natten signalere deres Jagttagelser. Jeg gad dog vidst, om Uheldet ved Hochkirch ei havde været at afvende ved denne Fremgangsmaade, om General Mak ei herved nøie havde erfaret Napoleons Fremrykken mod Ulm, og havde kunnet gaaet ham imøde? Ved Austerlitz bleve Forbundstropperne bragte i en dobbelt Ild, det kom alene deraf, at de ingen Efterretninger havde om Generalerne Davousts og Gudins Afdelinger, havde man rekognoseret om Natten fra den venstre Fløi, paa den her foreskrevne Maade, vare maaske ved hurtige Folholdsregler Davoust og Gudin selv bleven omringede. Da den preussiske Armee i Aaret 1806 havde trukket sig hen til Saales venstre Bred, havde den betids kunnet være underrettet om Fiendens Hensigt ved at drage Telegraflinier til Kahla, de østlige Bjerge ved Jena, Dornburg, Naumburg, og derved endnu forebygget den store Ulykke, (saavidt som det endnu var muligt

efter de store begangne Feil). Havde Hertugen af Würtemberg indladt sig i Korrespondens med Hertugen af Braunsvigs Hovedqvarteer, og Slaget endogsaa gik tabt, kunde hiin betids komme over Elben, ødelægge Broerne henimod Meissen, gjøre Overgangen vanskelig og berede Fyrsten af Hohenlohe en Stilling bag Elben. Gik endog dette ei mere an, (fordi man havde endnu begaaet den utilgivelige Feil, ei at nytte Dresden som en fast Plads, og ei at have indbudet den (daværende) Churfyrst af Saxen, for det første saalænge at tage sit Ophold i Berlin), saa kunde i det mindste den slagne Hær indtage en Stilling, om ei foran, saa dog bag Oderen, imellem Küstrin og Glogau, imedens Overgangene fra Frankfurt og Crossen ødelagdes. Her kunde Hæren bequemt blive staaende, indtil Regimenterne og de russiske Korps kom fra Preussen. Fæstningerne (som da let kunde forstærkes) vare ei gaaet over. Saa uendelig vigtigt er det, at beslitte sig paa hastig og paalidelig Underretning om Fienden, især naar man har at gjøre med en Armee, som paa ingen Maade mere kan lignes med hine fra Syvaarskrigen. Men desværre, de preussiske Generaler haabede: at Napoleon vilde opstille sin Hær, paa samme Maade, som forhen en Karl af Lothringen, Daun, Fermor o. a. fl., eller endog vilde gjøre en Bevægelse, der var saa let at gjette og tilintetgjøre, som hiin ved Rosbach,

der bragte os en Seier — men halvhundrede Aar senere, den største Ulykke. Thi den havde avlet en farlig Letsindighed, og forplantet en Tradision, der gav Anledning til en ulykkelig Ringeagt mod denne Fiende.

Hidtil talte vi især om Forsvars Tilfælde med vore Rekognosenter. Det viser sig nu selv, hvorledes de skal bruges ved Angreb. De befinde sig da, efter Omstændighederne, ved Avantgarden, Sidekolonner o. s. v. De udstille deres Skrivere efter Lokalet, udspeide den fiendlige Stilling saa noie, som muligt, og give Feltherren den hurtigste Rapport.

I et Slag stilles de bag Linien, henimod de detacherede Korps. Hvor meget hastigere, end Adjutanterne, kunne de nu melde Feltherren, hvad der foregaaer i Øieblikket, og igjen bringe hans Ordre (som et Minut giver høi Værd) til de Underbefalende. De dertil nødvendige særegne Indretninger følge af sig selv, efter det ovenfor erindrede.

Store Skove, Taage o. s. v. blive vel stedse vanskelige (Regn maa ei kunne skade Lygterne, ere de gjorte af Pap, da overstryges de med en vandtet Fernis). Men alle Vanskeligheder maae opveies af det Gode, som heraf kan haabes. Desuden ere saa oplyste Folk endnu at bruge ved mange andre Leiligheder i Felten, saasom til Partigængere, Kastrameter, Veivisere (Guider), og naar Tiden overhovedet endnu ei synder Hærene til en ophøiet Intelligens, saa — — — dog jeg tier.

Hvorledes man bedømmer Tid og Rum i militærisk Hensigt.

Særdeles magtpaaliggende er det for en Offiseer ved lette Tropper, at have den Færdighed, som følger af gode teoretiske Forkundskaber, og sammes flittige Udøvelse: at han kan bestemme Afstande i Terrænets Rum, samt Tiden, hvori visse militære Bevægelser kunne finde Sted i dette Rum. Thi er man endog forsynet med udmærket gode Spesialkarter, saa ville disse dog ikke vise alle de Gjenstande, som Krigeren maa kjende; der gives ikkun sjelden Tid til at maale med Qvadranter, Bussoler o. s. v., ligesaalidet som til batologiske og mikrologiske Methoder, som i nyere Tider ere bragte i Forslag, og hertil kommer endvidere, at Fiendens Stilling kan forandre sig hvert Minut.

Da nu Øiemedet af dette Værk ogsaa er, at samle gode Regler, af forskjellige Mestre, i en let og fattelig Oversigt, saa staaer vel et kort Udtog af den Veiledning, som Major Müller giver til ovennævnte Øiemed, her paa sit rette Sted.

Størrelse og Farve ere de Egenskaber, der vise og fremstille Tingene nær eller fjern for vore Øine,

alt eftersom de sees store og klare, eller smaae og dunkle. For ei at ledes vild maa man tage Lusten, Tiden paa Dagen og Aaret, Leirligt og Naturgjenstandene i Betragtning.

1. Ved tynd Luft og klart Veir falde alle Gienstande tydeligere i Øinene; man maa derfor ei antage dem saa nær, som de synes.

2. Har det nylig regnet, og man har Solen i Ryggen, sees alting endnu meget tydeligere.

3. Af denne Aarsag synes Vandet at være smallere, end det virkelig er.

4. Om Sommeren, og naar Løv, Korn og Græs er lysegrønt og frisk, bedrager den tilsyneladende Nærhed.

5. Derimod om For- og Efter-Aaret, naar Træerne ere nøgne og Markerne bare, synes Afstanden for stor.

Er Luften tyk, Veiret mørkt, eller endog taaget, i Morgen- og Aftendæmring, og ved Maaneskin troe vi alle Gienstande længere borte, end de virkelig ere.

7. Ligeledes ved stærk Blæst og Støv.

8. See vi hen over en jevn Slette, da skinner det, som er langt borte, mere og mere blegt og blakket; tager den matte Farve paa een Gang til, da ligger der et lavt Terræn foran, og det bliver endnu usikrere, at bedømme Afstanden over samme.

Dernæst har Størrelsen af Gjenstandene vigtig Indflydelse paa, rigtig at bedømme Viden og Afstanden, saasom:

1. En Skov med store Træer, som ligger langt borte, synes nærmere end en anden, der er ligesaa langt borte, med smaae Træer.

2. En Stad med et høit Taarn og teglhængte Huse synes nærmere, end en Landsby med et lidet Taarn og Straatage.

3. Et Sted paa fladt Land, eller paa en Høi, naar det tillige godt kan oversees, synes nærmere, end et andet ligesaa langt borte i en Dal, eller bag en Høi, hvoraf man ikkun seer Kirker, eller enkelte Tage og Skorstene.

4. Paa en Landstrækning, der bestaaer af store Terrænaffnit, kunne vi lettelig bedrages, og troe alle Gjenstande for smaae; derimod, naar smaae Terrænaffnit ligge ved Siden eller bag hverandre, antage vi alle Gjenstande for store.

Ligeledes kommer Standpunktens Høide i Betragtning, thi:

1. Afstanden synes os kortere, naar man seer fra et høit Sted til et lavt, end naar man fra en Dal seer mod et høit Sted.

2. En rund Sø, som man seer fra et høit Sted, forekommer os aflang, fra et lavt Sted, smal.

3. En aflang Sø, der ligger i Fraskand, kan fra visse Synspunkter see rund ud. Dette gjælder

ogsaa om Enge, Moser og Haver; man gjør altsaa vel i, at betragte dem fra adskillige Synspunkter.

Men førend man kan anvende disse Regler, maae de særskilte Bedømmelser om Afstandene være gaaet forud. Gaaer man f. Ex. en Spadseregang, saa søge man sig paa Veien en Retningspunkt, der fra først af, ei maa ligge længere borte end hundrede, to hundrede, høit tre hundrede Skridt. Afstanden bedømmes og Skridtene dertil tælles. Det maa ofte gjentages; eftersom Øiet bliver vissere paa de smaae Afstande, saa tager man større. Ved gjentagen Øvelse bringer man det let dertil, at kunne dømme tusende Skridts Afstand. I Begyndelsen feiler man en fjerde Deel, længere hen en ottende Deel, og omsider kun en tiende Deel, hvorved man da gjerne kan være tilfreds. Alt dette maa først skee paa jevn Mark, og uden at tage Hensyn paa Veirligt eller deslige. Men siden begiver man sig i et gjennemskaaret Terræn, og skrider til de vanskelige Opgaver.

Derpaa maa ogsaa Afstanden kunne bedømmes mellem tvende Synspunkter langt borte, der ligge paa tværs for os, hvorpaa Udmaalingen foretages, og man undersøger, hvor stor Feilen blev. Her bringer man det vel saa vidt, at tage blot en tolvte Deel feil.

Man gjør dog vel i, ei at give sig af med at bedømme længere Afstand end paa tusende Skridt, hvis Øiemaalet skal blive sikkert. Desuden maa Af-

ſtanden igjen deles. Thi unægtelig vil man komme i det Tilfælde, at maatte bedømme ſtørre Afſtande i Felten, men da kan ei heller nogen gjøre Fordring paa den Nøiagtighed, ſom man kan bringe det til, ved en Afſtand paa tuſende Skridt.

I Krigen vil en Offiſeer efter denne Øvelſe enten faae at vide:

Hvor langt Fienden er fra den tagne Standpunkt? Eller:

Afſtanden mellem tvende foranliggende Punkter. Eller:

Tvende Liniers Vøining mod hinanden.

Anvendelſen af den førſte Opgave kommer iſær i Betragtning for det ved Korpſet værende Artilleri, ſom derefter kan beſtemme Skytſets Ladning og Retning.

Den anden angaaer den befalende Offiſeer, for derefter paa Stedet at kunne gjøre ſine Slutninger.

1. I defenſivt Tilfælde: hvormange Batallioner, eller hvormeget Skyts der kan ſtilles i Slagtorden paa et beſtemt Terræn? og:

2. I offenſivt: hvormange Batallioner og Kanoner Fienden har ſtaaende i den valgte Angrebspunkt, eller hvormange han endnu rimelig kan bringe derhen, naar han ſeer denne Deel af ſin Troppeſtilling truet; og fra den anden Side, hvormeget Skyts der i Begyndelſen, og hvormange Batallioner der ſiden kunde

kunde faae Plads ligeover for Angrebspunkten. Thi mere maa ei befales derhen, at ei de Batterier og Tropper, ſom intet Rum finde, til Unytte ſkal beſkydes af Fienden, eller foraarſage Trængſel og Uorden, men der maa ei heller være et mindre Antal, at hans Stridskræfter ei ere ringere end Modpartiets ligeoverfor, det maa meget heller efter Rummets Beſkaffenhed være dem overlegent.

Anvendelſen af den tredie Opgave forekommer ved Kavalleriangreb (iſær ved de ſluttede).

De tvende førſte vil en Offiſeer, ſom har erhvervet ſig den omtalte Færdighed, let kunne løſe ved Hjelp af et godt Spesialkarte, og ved at følge de her givne Vink. Men ved den tredie derimod, naar han førſt vel har øvet ſig i at bedømme tvende foranliggende Punkters Afſtand fra hinanden, og at betragte dem fra Midten (af Punkten i den ligebenede Triangel) og dernæſt ſtedſe afvige mere fra den. Han maa da og ſkridte i Paraleller mod tvende foranliggende Punkter, ingen Flid ſpare, men anſtille nøiagtige Undersøgelser, og ei kjedes ved den rigtige Fremgangsmaade.

Paa denne Maade vil han let lære, at kunne angive Vinklerne. Det er ei raadeligt, at betjene ſig af et Inſtrument ved diſſe Øvelſer, da det fornemmelig er Øiemaalet, ſom ſkal ſtyrkes.

En Øvet, ſom er foran en Troppelinie, troer ofte at den ligeoverfor ſtaaende fiendlige Linie er pa-

ralel, hvor den har betydelige Boininger; ved Angreb, fører dette til urigtige Forudsætninger, som ere af skadelige Følger. Major Müller fortæller: hvorledes han i Syvaars-Krigen har været Vienvidne til adskillige Kavalleriangreb saavel af enkelte, som af flere Regimenter, i det han fra Kongens Følge strax ilede derhen med de Adjutanter, som skulle overbringe Befalinger, og udvalgte sig en Standpunkt, hvor Støvet mindst hindrede ham. Man har her ofte ei taget tilbørlig Hensyn paa Vinklernes Boining mod hinanden, af hvilken Aarsag Eskadronerne, naar de stødte paa hverandre, aldeles ei kom saaledes mod Fienden, som de skulde og vilde. Naar først Feilen opdagedes i Nærheden af Fienden, og man da vilde hjelpe sig ved Trækninger, da saae man en bølgende Bevægelse, Linien tabte sin bedste Kraft til Chok, der fremstod vel endog Lugger i det farligste Øieblik, eller Fienden vandt Tid til at styrte sig i de Angribendes Flanke. (Det er iovrigt Kavalleristerne nøie nok bekjendt, hvorledes man, ved denne Leilighed, maa tage Hensyn paa den Virkning, som foraarsages ved Hestenes Trængen).

Derimod roser hiin gamle Ingenior, som i hele Syvaars-Krigen var om Fredrik den Andens Person, og altsaa havde Leilighed til at gjøre mange Jagttagelser, det logisk mesterlig beregnede Angreb af det preussiske Rytteri under General Driesen i Slaget ved Leuthen. Vinklen, som omtrent in-

beholdt tyve Grader, var meget nøie beregnet, for at overfløie det fiendlige Kavalleri, hvilket og tilfulde lykkedes. General Seidlitz angreb det dobbelt saa stærke Kavalleri ved Rosbach under en Vinkel af fem og trebive Grader, Overfløiningen var altsaa endnu større end hiin, og Fiendens Nederlag i Forhold hertil.

Det er let at bestemme Tiden af Bevægelsen, naar man først er vis om Rummet. En Offiseer maa kjende Længden, som Batallionerne og Eskadronerne i hans Tjeneste indtage, samt vide, hvormange almindelige og hurtige Skridt, der i Linie eller Kolonne tilbagelægges i Minuttet. Han maa ligeledes vide, hvormegen Tid Rytteriet bruger for at tilbagelægge et vist Rum i Skridt, Trav, Gallop eller fuld Karriere. Dernæst hvad Tid der behøves for at marschere op, rette, svinge, skyde, og med disse Fordele kan han let gjøre Anvendelsen.